

בא חבקוק והעמידן על אחת

צדיק באמורנתו יהיה

(חבקוק ב:ד)

ענני אמונה בה' ובתורתו. בנבאים וחכמי ישראל. בהשגחה פרטית. שליטה שבעים שרים. כח השדים והסת"א והכשפים. חי עם ישראל כלו נסים. ת"ת ויר"ש נגדם כולם. קירוב ורוחקים. דרך הלימוד להם. תרגום תורה לשון עמים. מומרים ומחללי שבתות יצאו מכלל ישראל ומדין אהוה. מוסרים והולכי ערכאות של גויים גרוועים מעכו"ם. אחדות קיום לעם ישראל וסוד הגואלה.

יצא לאור ע"י
 ועוד למען חיזוק הדת
 תמוז תשנ"ז לפ"ק

כל הזכויות שמורות

©

Published and Copyrighted
by
Mishne Halachoth Gedoloth Institute
5306 16th Avenue
Brooklyn, NY 11204

אפשר להציג הספר:

ארה"ב

1578 53rd Street
Brooklyn, NY
11219
718 851 0806

ארץ ישראל

קרית אונגווואר
רמות
ירושלים
02-5870613

בא חבקוק והעמידן על אחת

צדיק באמורנו יהיה (חבקוק ב:ד)

ענני אמונה בה' ובתורתו. בנבאים וחכמי ישראל. בהשגחה פרטית. שליטה שבעים שרים. כח השדים והסת"א והכשפים. חי עם ישראל כלו נסים. ת"ת ויר"ש כנגדם. קירוב וחוקים. דרך הלימוד להם. תרגום תורה לשון עמים. מומרים ומחלי שבתוות יצאו מכלל ישראל ומדין אותה. מוסרים והולכי ערכאות של גויים גרוועים מעכו"ם. אחדות קיום לעם ישראל וסוד הגואלה.

יצא לאור ע"י
עד למען חיזוק הדת
תמוז תשנ"ז לפ"ק

כל הזכויות שמורות
ועוד למען חיזוק הדת
53 רחוב 1580
ברוקלין, נ.י. 11219

דפוס אופסס "מוריה"
MORIAH OFFSET CO.
115 EMPIRE BOULEVARD
BROOKLYN, N. Y. 11225
718-693-3800

תוכן עניינים

דברים אחדים	ד
משנה ראשונה	
אמונה בה' ובתורתו ובהשגחה פרטית	ט
נתיב א' - ביאור מאמר חז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת (מכות	
(כ"ז ע"א)	
נתיב ב' - להאמין שכל הנעשה בעולם כולם הוא ב"ה וב"ש	
ଉושחו	
נתיב ג' - מזויה לפרש נסי ה' בעולם וכי לא מאמין שכל	
מקרים בין של יחיד ובין של רבים ככלם נסיהם הם אין	
לו חלק בתורה	
נתיב ד' - שיאמין שכל דברינו ומקרים כולם נסיהם	
להאמין שאם יעשה מצוות יצילחנו שכורו ואם יעבור	
עליהם יכריתנו ענשו	
נתיב ר' - להאמין גם בזמן הזה כל הנעשה בעולם כולם בשם	
ובארץ הכל בשבייל ישראל	
נתיב ז' - להאמין שכל הנעשה בארץ ישראל ובחו"ל בכל העולם	
מאות ית"ש הכל בשבייל ישראל	
נתיב ח' - בענין השגחה פרטית בישראל לבין האומות ואם הוא	
על הכל או על גם על הפרט	
נתיב ט' - השגחה פרטית בחו"ל על בני	
נתיב י' - להאמין בהשגחה פרטית בכל הנבראים	
נתיב י"א - בענין הסטרא דסמא"ל שדברו מזה ומה כתה, ומה יש	
להאמין בזה	
נתיב י"ב - כל כחות שבעולם וכל מציאות מקבלים כחם מהשי"ת	
נתיב י"ג - אין שום הווי וחתונעה קלה או גדולה שלא תהיה מהארת	
א"ס ב"ה	
נתיב י"ד - יש כמה מיני מלאכי חבלה ומויקין שהם נכללו בסט"א	
נתיב ט"ו - יש הרבה מיני שדים	
נתיב ט"ז - כspirim אווב ויזדעוני וshedim כולם מסט"א	
נתיב י"ז - נשמות שנבראו בעלי גופים ערבים שבת ביה"ש	
נתיב י"ח - הסט"א אין לה שליטה אלא בחו"ל ולא בארץ ישראל	
נתיב י"ט - עניין ע' שרים ושליטות ומה כחם	
נתיב כ' - פעמים שמעשי הסטרא דסמא"ל והשדים לטובת בני"א	
נתיב כ"א - אי עושים נסים ע"י הסטרא דסמא"ל או מלאכי חבלה	
ורשעים	
נתיב כ"ב - פעמים נסים נעשו לרשעים	
נתיב כ"ג - קצת דברי נחמה וرمזים שבתורה על זמנינו שהוא זמן	
גאותינו בב"א	

נתיב כ"ד - לאחר החורבן יגאלנו ה' אפי' בלי תשובה
 נתיב כ"ה - הגאולה יבוא כמתנת חנוך
 נתיב כ"ו - יום נקם בלבבי ושנה גאולין בא

- משנה שנייה
 בעניין לימוד תורה ויר"ש לח
- נתיב א' - מתי תהייך אדם ללימוד תורה
 נתיב ב' - עונש המבטל לימוד התורה גדול מכל העונשים ואופן להנצל הימנו
- נתיב ג' - הלומד שלא לשם אי מקרי ביטול תורה
 נתיב ד' - הלומד תורה בלי יר"ש
 נתיב ה' - מסירת נפש לה' גדול מלימוד התורה
 נתיב ו' - עוד בהניל'
- נתיב ז' - ביאור דרבנן'ת ה' לומד תורה ברובים בשעת השמד
 נתיב ח' - שאלת רחבי'ת מה אני לעזה'ב
 נתיב ט' - תכלית בריאות העולם הוא יר"ש
 נתיב י' - גודלה שימושה יותר מלימודוה
 נתיב י"א - ביאור מחלוקת ר' חנינא ור' חייא
 נתיב י"ב - חסידים הראשונים מתי למדו תורה
 נתיב י"ג - תורה שלא לשם אי גדול מצאות לשם
 נתיב י"ד - עתיד הקב"ה לדון על שלא למד כל התורה
 נתיב ט"ו - סוף דבר את האלקים ירא

- משנה שלישית
 כיצד להתנהג בתינוקות שנשבו לקרכם למדם תורה ומצוות ... נד
- נתיב א' - בעלי ונש ואין מתחשבין עם ההלכה מבאים היק
 לעם ישראל
- נתיב ב' - טעם דקשימים גרים לישראל
 נתיב ג' - צריך להאמין בקדושת התורה ולא למוד בה בדברי חול
 נתיב ד' - המתפלין בעלי תשובה צריכים שייהיו בעלי תורה שלא יכולו הביעות
 נתיב ה' - מי שאינו ראוי להיות מורה לתלמידים
 נתיב ו' - המקימים نفس אחת מישראל
 נתיב ז' - התחלה הלימוד לבע"ת - סור מרע
 נתיב ח' - ועשה טוב - קיום מצוות מעשיות
 נתיב ט' - ראשית חכמה לבע"ת ללמד עליהם א' ב' ועברי
 נתיב י' - הרמב"ם לא רצה בשום פנים לתרגם חיבורו לשון
 ערבי

- נתיב י"א - אם מותר להעתיק סידור תפילה זומירות לשון עמים
 נתיב י"ב - הגאון בעל או רשות שמח כתוב שגולי תורה לא למדוד
 לשונות עכו"ם שמכיא לידי כפירה
 נתיב י"ג - הלומד תורה בלשון עכו"ם מחלק ומפריד את עם
 ישראל
 נתיב י"ד - הלומד תורה בשאר לשונות יצא שכור בהפטרו
 נתיב ט"ו - אי נכון לקבל גרים בזמה"ז
 נתיב ט"ז - אי נכון לקבל גרים שנולדו מאב ישראלי ואמו גוי
 נתיב י"ז - בעלי תשובה בברורה"מ אם יש לעצם לצאת שם
 נתיב י"ח - עוזרא הבדיל מישראל נשים ובנים אשודדיות
 נתיב י"ט - ישראל אי יגאלו בלי תשובה
 נתיב כ' - הולך לא"י יש להזהר מן החטא יותר מבחן
 נתיב כ"א - מי שאמו ישראליתوابיו נכרי אי צריך לפרסמו שהוא פגום
 נתיב כ"ב - אי חייב להגידי לפגום את פסולו

- משנה וביבעת
 בעניין המתחדשים רעפארםער וקאנסערוואטיוו וככל שמות הנרדפים אי הם נחשבין בכלל ישראל עז
 נתיב א' - אם לא תדרשו לך היפה בנשים צאו לך בעקביו הצאן
 נתיב ב' - להאמין בהש"ית ובתרתו ובנבאייו וחכמיו
 נתיב ג' - חילוק בין יחיד שהוא מומר לרבים שכופרים
 נתיב ד' - המגללה פנים בתורה שלא כהלה
 נתיב ה' - האומר אפילו סיפור אחד בתורה משה מדעתו אמרה
 ה"ז כופר
 נתיב ו' - חילוק בין העובר עבירות לתיאבון ובין הכהoper
 נתיב ז' - אוכל נכילות להכעיס מן המורידין ולא מעליין
 נתיב ח' - אינו מאמין אפילו ק"ז אחד הרי הוא יצא מכל ישראל
 נתיב ט' - ללמד זכות על רעפארםער
 נתיב י' - התורה חייבת כל אדם לבטל רצונו מפני רצון ה'
 נתיב י"א - מושג תיבת דעתםקראטיה אין לה קיום בתורה
 נתיב י"ב - טעות בלשון דעתםקראטיה
 נתיב י"ג - ביאור ובהירת בחיהם
 נתיב י"ד - במקרה שמצוין חז"ל פרצה גדר ולא הוסיף להקל
 נתיב ט"ו - מלך שרצה לרפאות עורים ומיאנו ברפואות
 נתיב ט"ז - חוקרים הכאים ליידי מסקנות אחרות מהකלה שקבלנו
 נתיב י"ז - המפרש פסוק לפি רצונו וכופר בפירוש חז"ל
 נתיב י"ח - תנועת הרעפארםער בזמןינו

- נתיב י"ט - עדות הגאון הקדוש מבריסק ירושלים
 נתיב כ' - אם יש לחוש לוחק הכהנים שלא יצא מدة
 נתיב כ"א - אם יש לדון בדיון תינוק שנשבה
 נתיב כ"ב - ביאור ישראל ע"פ שחתא ישראל הוא
 נתיב כ"ג - המחלל שבת בפרהסיא הרוי הוא כמו
 נתיב כ"ד - האוכל נבלות וטריפות אין תפלתו נשמעת
 נתיב כ"ה - מי שהוא מפורסם באחד מעבודות שבתורה או אינו
 מאמין בדברי חז"ל
 נתיב כ"ז - מי שאינו בכלל אחוה אפי' משומד בניו הם בכלל
 ישראל
 נתיב כ"ז - ב' מני אחוה - אחיו במצוות ואחיו מלידה
 נתיב כ"ח - המהנiffin לרשותם לבסוף נופל בידיים
 נתיב כ"ט - דעת מה שתשוכך לאפיקורוס
 נתיב ל' - חבר שאינו שומר על חוקי החברה אבד כל זכיותו
 ונדרחה מהחברה
 נתיב ל"א - פותח שער לדופקי בתשובה
 נתיב ל"ב - אברהם הי' אב הראשון לישראל
 נתיב ל"ג - גודלה תשובה שדוcharה ל"ת שבתורה

- משנה חמישית
 אלה המשפטים אשר תשים לפניהם קי
 נתיב א' - הולכי עש"ג אין להם חלק לעזה"ב
 נתיב ב' - מה שהמציאו עוז"ד שם חדש לצאת מעש"ג
 נתיב ג' - כל זמן שלא יסגור התקיק לא מקרי יציאה מעש"ג
 נתיב ד' - דעת מהרי"ק דעת שאין יוצא וישלם כל מה שהזיקן לא
 יצא
 נתיב ה' - אפי' הולך לעש"ג להכריחו לב"ד של ישראל הוא
 בגיןו ובשمتא
 נתיב ר' - שמעון טוען על הפסדים שגרם לו שישלם קודם
 ואח"כ ילק לב"ד
 נתיב ז' - מש"כ הרשב"א על הולכי עש"ג וסומכין עליהם

- משנה ששית
 אחדות לישראל והוא ההצלה קי
 נתיב א' - שמעאל יש לו קצת זכות שמיל
 נתיב ב' - ארבעה מהחרט עליהן הקב"ה שבראים
 נתיב ג' - ביאור ענותנותו של ר' זכריה החריבקה ביתינו
 נתיב ד' - מאז הייתה לגוי היה מנהיגיה גדולי התורה
 נתיב ה' - אין הולכין אחר הרוב ברשעים

דברים אחדים

היות כי בעקבות דמשיחא נתקיים בעוניה הנכואה שנאבדו החכמים עיני העדה גם בקצת הנשארים נעשה קטגוריא בת"ח ואין דורש ואין מבקש והזמנים מבולטים מחדשים דברם חדש ודברם זרים מיידי יום ורוכב העולם נוכחים כdot מה לעשות ואיזה דרך ישכן אור הלו אומרים בכלה והללו אומרים בכלה ואין לנו אורים ותומים ואל מי לפנות, لكن הננו מוצאים קונטרוס זה ששה מאמרם שהם תשוכות ליקוט ובירור בכמה עניינים הנוגעים דוקא קודם比亚ת המשיח חיווק באמונה ה' בדברי מוסר והלכה למעשה דברם שיצאו מפי כ"ק אדרמור'ן מרכז רבי נשא קלין שליט"א אבדק אונגוואר וי"ר שהיו אמרנו לרצון לפני אדון כל.

ותוכנם הראשון הוא העיקרי שתרס בדור הזה אמונה פשוטה בה' ובתוrho הדושה שבכתב ושבע"פ ובנבייאו וחכמיו ובכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדר, ובהשגחה פרטיה על כל הנבראים ואשר הוא השלית ומושל בכל ומחזק לכל, ושליטה הע' שרים וכח השדים והסט"א והכשפים והאוב והידعون וכל הכהות שבועלם הן בגלי והן בסתר שפועלים על כל הנבראים מאדם עד בהמה מקרני ראם עד ביצה ננים הכל מכחו ית"ש ולית להו מגראמייהו כלום. וכולם כהומר ביד היוצר יותר מזה. וכלsoon הגם' (קידושין פ"א) אי לאו דקה מכרז ברקיע הזהרו בר"מ ותוrho שווייטה לדמק תרתי מעי, ובגמ' פסחים (קיד"ב ע"ב) אי לאו דמכרזין עלך ברקיע הזהרו בחニア ובתוrho סכנתיך. וכן בהאי מטרנותא (שבת דף פ"א) Mai כשפים כי הא דבר חסדא ורב בר רב הונא וכו' אל' ההיא מטרנותא מה איעבד לכט דלא מקנהו לכט בחספה ולא קטיל לכט כינה אמוניכו ולא שליף לכט יركא וכו' ולא יכול להשת כשפים שאין בהם כח עצמי כלל, גם בענייני ההנחות ודבריהם זרים וחדשים שנראים טبعים אין זה אמת שהרי רואים שינוי בכל יום ויום אלא הכל נסים ובפרט בעם ישראל שכלו נסים אין בהם דבר טبعי כלל וכלל, אלא ברצות ה' דרכם מקבלים שכר וח"ז על ההיפך בא העונש.

והעיקר בעם ישראל הוא אחדות הלימוד והוא הקיום היסודי לעם ישראל וההיפך הפירוד ח"ז, ותוrho הוא היסוד הנקודה הנפלאה ואמצעי לאחד את עם ישראל ודוקא לימוד תורה עם יר"ש וגודלה תורה לשמה ותלמוד תורה כנגד כלום, ומיהו מסירת נפש על ה' ותוrho עולה אף על לימוד התורה, גם בעין קירוב תינוקות שנשבו בכל העולם ובפרט בברה"מ רוסלאנד בלע"ז, ודרך הקירוב והלימוד להם כדי שיתחוירו

וצדיק באמונתו ייחיה

בתשובה לה', ושאין לתרגם התורה והתפילה ללשון עכ"ם כי בזה בחר בנו מכל העמים ורומנו מכל הלשונות וקדשו במצותיו.

ואמר החכם מכל האדם עת לקרב ועת לרחק, ויבואר רחוב וגדרול בהני מתחדשים בוני דת לעצם קאנסערואטיזמים, רעפארמער, או מתקדמין ומחשכין לכולם שמות יקראו נשים יהיו לרע-בננים שר"י וקריא לאור חזך ולהחשך יום מהפכין דבריהם חיים בונים במוחות לעצמן [מאומענטס בלע"ז] הצד השווה שביהם שדרך לילך ולבדות להם דרכיהם אשר לא שעורום אבותינו כופרים בתורת משה ובינו וכנבאי האמת ואין לא בשמיירת החוראה מהללי שבת אוכלי נבלות וטרפו להכעיס וברפהシア אין מקדשין ומגרשין ע"פ התורה ואדרבה משיאין אשה לאשה וכוכ' בקייזר הם הפקר וכופרים בכל הרוי הם יצאו והוציאו עצמן מן הכלל ולא נקראיים בשם אחינו כל בית ישראל ולא בשם ישראל עד שישבו אל ה' ובניהם אם נולדו מאיש ואשה מזרע ישראל הם כשרים לבא בקהל ואם לאו הרוי הם כמוותם.

וגם יבוא ביאור בעניין להזכיר שם עבדות אלילים שליהם בלבכת בערכאות שלהם למסורת איש מישראל את חבירו, או לדון את חבירו בדיןיהם, אפילו הוא שומר כל התורה בכל הדקדוקים, והלך ומסר את חבירו לערכאות והביאו לדון שם הרוי אין לו חלק לעזה"ב ולא יועיל לו בעת העברה כל הון ומצויה ותורה, ולא כל הטוב בעמו שעשה אלא הרוי גרווע מעכ"ם עד שישבו לה' וירוחמהו. והרואה יראה ויבין את הדברים עד כמה נוגע לכל אחד בשלו.

ויר' שנזכה לזכות הרוכים זכות הרובים יגן עלינו שנזכה לגואלה שלמה.

ועוד למען חיזוק הדת

משנה ראשונה

אמונה בה' ובתורתו ובהשגחה פרטית

ר"ח מרחשון שנת תהא שנת נחמת בני

לאחינו בני ישראל היקרים די בכל אתר ואתר, ولבני ישיבות ובני תורה
בפרט.

בדבר אשר נשאלתי מהרבה תלמידי ישיבות בפרט ובני תורה בכלל
להסביר קצת איזה דרך ישירה שיבור לו האדם בזמנים אלו שבכל
יום מתחדשים דברים ומתרחשים מקרים כאלה אשר לא ראיינו מלפניהם
וציריך שיקול הדעת ולדעת היאך להתנהג, ובפרט בארץ ישראל אשר
בשנה האחרונה נראו שם דברים נפלאים שהתקנסו כל האומות למלחמה
זה לעומת זה וישראל באמצע, וכרוב רחמי וחסדיו של בעל הרחמים
עbero בפחד וה' לחם להם כליזין ובכלי סוס ורכב רב, ומאו נתחדשו
עוד כמה עניינים וציריך לדעת היאך להתנהג בדברים שרואים בכל יום
ויום דברים מתחדשים אשר לא שעורום אבותינו וכיצד להתנהג ע"פ דין
תורתינו הקדושה, ובקשה נפשי ונפשכם בכיוור הדברים האלה.

א) לפרש ולברא הגמ' דתרי"ג מצות נאמרו למשה מסיני ובא חבקוק
והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יהיה, מה פ"י העמידן על
אתה, ואטו ח"ז ביד נבייא למעט ולגrouch ממה שנחת לנו ע"י נבייא נאמן
ביתו והלא כבר אמרו דמעתה אין אדם רשאי לחדר בתורה ואפיו נבייא
לפי שזאת התורה לא תחא מוחלפת ובשב ואל תעשה למגדר מילתא
ሞתר כמבואר ביבמות, אבל בקום ועשה א"א רק كالיהו בהר הכרמל
ולפי צורך שעה, וכ"ש להעמידן על אחת ועד היכן ומה ציריך להאמין
ביביאור הדבר.

ב) בעניין השגחה פרטית על כלל ישראל, והשגחה על הפרט, ואי יש
לחלק בין יחיד לכלל ישראל.

ג) שייחי עם ישראל כלו נסים ולא דרך הטבע,ומי שאינו מאמן שככל
מקרים בין של יחיד ובין של רבים כולם נסים הם אין לו חלק
בתורה.

וצדיק באמונתו יהיה

י

ד) מה הם הנסיבות של הסטריאו דסמא"ל, ומאי זה מקום מקבלת הכח הזה, ואיזה שליטה יש לה, ומהאמין בה אי זה בכלל מאמין בשתי רשותות ח"ז.

ה) בדרכם ועניניהם שמתחדרים מיד יום בכל העולם בכלל, ובארץ ישראל בפרט.

ו) ביאת המשיח בזמןו שיתגלה לנו במהרה, אם אפשר שיבא בלי שכל ישראל יעשנו תשובה.

נתיב א' ביפור מאמר חז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת (מכות כ"ד ע"א)

דרש רבינו שללאי שיש מאות ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאותים וארבעים ושמנה עשרין כנגד אבריו של אדם, אמר רב המונואמאי קרא (רבידים ל' ג') תורה צוה לנו משה מורה בגימטריא שית מה וחד סרי הוי, וכי לא יהיה לך מפני הגבורה שמענותם, בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב מזמור לדוד ה' מי יגור באhalbך וגור' (תהלים ט' יז) בא ישעיהו והעמידן על שש דכתיב (ישעיה ל' ג') הולך צדקות ודובר משרים וגור' בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב') וצדיק באמונתו יהיה ע"ש. ועיין רשי" שבתחילה היו צדיקים והוא יכולן לקבל על מחות הרבה אבל דורות האחרוניות לא היו צדיקים כל כך ואם בא לשמרן قولן אין לך אדם שוכחה ובא דוד והעמידן וכור' כדי שיזכו אם קיימו י"א מחות הללו וכן כל שעה דורות של מטה הולכין וממעטין אותו ע"כ ע"ש.

ולכארה הוא דבר פלא וח"ז לפרש כפושטן ולהלא בתורה כתיב ולא קםنبيה בישראל עוד ממשה אשר יידעו ה' פנים אל פנים (דברים לד' י) ואין ביד נבייא או חכם לחדר או להוסיף או לגרוע על תורה משה אפילו חידוש אחד אלא הכל כאשר לכל חייכין לקיים בלבד מצורך שעיה ע"פ נבייא كالיהו בהר הכרמל וז"ל הרמב"ם ב"ג עקרין שלו בפ' חלק אני מאמין באמונה שלמה שזו התורה היא הנתוña למשה ובניו ע"ה ועליה אין להוסיף ואין לגרוע ואיפלו נבייא אין בידו להוסיף או לגרוע כי אם הוראת שעיה كالיהו בהר הכרמל ע"כ וזה ברור ופשט מאד וא"כ אין באו וגרוע והעמידן על י"א או שעיה או אחת וצדיק באמונתו יהיה ולהלא כל התורה חייב לקיים.

והנראת בביור שאלת זו, ודודאי חייב אדם לקיים כל התורה כולה ואם לא יטול ידיו בבודק בקוםו לאחר מאה ועשרים שנה גם על זה יתן דין וחשבון והאומר הקב"ה ותין הוא יותר מעיו ח"ו (כ"ק נ) ולא יחשוף אדם שח"ז התורה הרוצעה ומיהו מה שאמר ובא בקבוק והעמידן על אחת נראה לפמ"ש הרמב"ן ז"ל עה"ת (דברים צו:כ) אරור אשר לא קומ את דברי התורה הזאת ואמר כל העם Amen.

וכתב הרמב"ן ז"ל לפי דעת כי הקבלה הזאת שיוודה במצות בלבד ויהיו בעיניו אמת ויאמין שהעשה אותו יהיה לו שכר וטובה והעובר עליו יענש ואם יכפר באחת מהן או תהיה בעיניו בטלה לעולם הננה הוא אrror, אבל אם עבר על אחת מהן כגון שאכל החזיר והשகץ לתאותו או שלא עשה סוכה ולולב לצלחה אינו בחרם הזה, כי לא אמר הכתוב אשר לא יעשה את דברי התורה הזאת אלא אמר אשר לא יקיים וגוי,قطעם קימרו וקבלו היהודים והנה הוא חרם המורדים והכופרים.

ביור הדברים בקיצור, שחייב כל אדם מישראל להאמין בכל התורה כולה ומצוות ה', ויהיו בעיניו וכבלו באמונה שלמו' שהמקימים אותו יקבל שכר וטובה והעובר עליו יענש, והעונש או השכר יש שיבא בעזה'ז ויש בעזה"ב כפי ערך המצאות וכמ"ש ז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ומ"מ אמרו במסנה פאה אלו דברים שדים ואוכל פירושיהם בעזה'ז והקרן קיימת לו לעזה"ב, וכל שמאמין באמונה שלמה בכל התורה הרי הוא בכלל כלל ישראל.

והנה כלל בזה בין מי שעובר עבירה בפועל בלואין מלחמת תאוותו ויצרו המתגבר עליו כגון העשיה כגן לשות סוכה ולישב בה או מלחמת עצלה שמתעלל לקיים העשיה כגן לשות סוכה ולישב בה או שאר מצאות עשה, וכבר מצינו עיין זה להרמב"ם בפיה"מ סנהדרין פ' חלק (פ"ג) שיסד י"ג יסודות באמונה הידועים וסימן ביסוד הי"ג ז"ל וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כלם ונתקבר בה אמוןתו בהם הוא נכנס בכלל ישראל ומצוה לאחבו ולוחם עליו ולנהוג עמו בכל מה שצוה הש"י איש לחבריו מן האהבה והאהווה, ואפילו עשה מה שי יכול מן העבירות מלחמת התאוות והתגברות הטבע הגורע והוא נענש כפי חטאיו אבל יש לו חלק לעזה"ב, והוא מפשיע ישראל, וכשנתקלקל לאדם יסוד מלאה היסודות הרי יצא מן הכלל וכפער בעיקר ונקרא מין ואפיקורס וקוץן בנטיעות ומצוה לשונאו ולאבדו ועליו נאמר (תהלים קל"ט) הלא משנאיך ה' אשנא.

וצדיק באמונתו יהיה

והנה הארכתי בדברים הרבה וכיו' לפי שראיתי בו מועלת באמונה לפי שאספה בו דברים מועילים מפוזרים מספרים גדולים ולכון דע אותם והצלח בהם וחזר עליהם פעמים רבות והתבונן בהם התבוננות יפה ואם השיאך לבך ותחשב שהגינו לך עניינו מפעם אחת או מעשרה הרי הש"י יודע שהשיאך על שקר ולכון לא תמהר בקריאתו כי אני לא חבירתי כפי מה שנודמן לי אלא אחר עיון גדול והתבוננות יידעת מה שהוא ראוי להאמן מהם והבאתי ראה בטענות וראיות על כל עניין ועניין ע"ש.

והנה לנו ובוחנו הגדולים הרמב"ם והרמב"ן ז"ל בביור אמונה בתורה ומוצות ובקיום דודאי ח"ז לחשוב שעכשו איזה מצוה אינה נהגת עוד ואדרבה הרי חייב להאמין בכל התורה ובכל דקדקה ולקיים ולהאמין שאם לא יקיים איזה מצוה התורה עונש יונש כפי חטאו כמ"ש, אבל כיוון שמאמין בכל התורה יש לו חלק עזה"ב והוא בכלל ישראל, ונראה דזה הוא ביאור דברי הגמ' בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יהיה כלומר שהדורות מתמעטים ואיפלו אם לא יוכל אדם לקיים כל התורה כולה מחמת קורות ועתים או מחמת תאות לבו או התגברות הטבע עליו מ"מ כל זמן שיאמין בכל התורה כולה בכלליה ופרטיה הרי זה המאמין באמונתו יהיה, וכייה מלשון ח' עולם וכמ"ש הרמב"ם שהוא בן עזה"ב ולהרמב"ן אינו בכלל החורם והארור.

ואולי זה יש לפרש הא שמעתה שנחלקו בה שマイ והלל (שבת ל"א ע"א) שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמי ואיל גירינו ע"מ שתלמידינו כל התורה כולה כשיוני עומד על רgel אחת דחפו באמצעות הבניין שכידו בא לפני היל גיריה א"ל דעתך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה והידך פירושה הוא זיל גמור, אשר באמצעות צ"ע וכבר הקשו הא הבא להtaggor ואפלו לא יכול רק דרבנן אחד אין מקבלין אותו ולהניל ייל דהנכרי בקש שיתן לו מזויה אחת שלילה נשען כל המצוות והוא היסוד של כל הבניין שהם החרי"ג מצוח ובא אצל שマイ חזקן ודחפו באמצעות הבניין כלומר כמו לבניין ליכא יסוד אחד אלא הכל חלק מן הבניין כן בכל התורה אין לה רק רgel אחת שייעמוד עליו כל הבניין ואם לא יכול רק דבר אחד אין לו יסוד ואין דבר כוה של רgel אחד שייעמוד עליו כל בניו ויסודי התורה.

וכשבא אצל היל א"ל מה דעתך סני וכיו' פי דהעיקר הוא היסוד על כל הבניין ואהבת לרעך כמוך, שהרי ממילא א"א לאדם לקיים כל החרי"ג מצוח וdalao כ"ע כהנים ולאו כ"ע לויים וכן מצוץ שהנשימים חביבים

דוקא וגורים וכיוצא בו אכן מושם דכהדים מקיים מצוה מקיים בשם כל ישראל וככל עצמו בכלל ישראל זה מקיים זה והשני מקיים מצוה שנייה ויחד מקיימים כלל התורה כולה אבל זה דוקא ע"י אחדות ואהבה שיש בינהם וזה לו היל מהDstני לך לחברך לא תעבוד שזה היסוד והרגל אשר עליו עומד כל הבניין של כל התרי"ג מצות והבן. שוב ראייתי לה מה הרש"א בח"א שפ"י כיון זה ושמחתינו שכיוונית לדעתו הגדולה. וזה שאמר חבקוק וצדיק באמונתו יהיה.

ומה מתכו בזה דברי רבינו המהרש"א ז"ל בח"א שם שבא חבקוק וכו' שנאמר וצדיק באמונתו יהיה שהוא האחד היותר כולל כל בר ישראל בכל עת והיא האמונה שהיא אני מעשין ולא יהיה לך מלאין, רע"ז רמז דוד בת מניא אף שאמר כל מצוחך אמונה וגוי ר"ל של כל המצוות נכללים במצבה הראשונה שהיא אמונה שהמענו מפי הגבורה ע"ש.

ואולי בזה מבואר מחלוקת ר"י ור"ל סנהדרין קי"א (ישע"ה) בכך הרחיבה שallow נפשה ופעלה פיה לבלי חוק אמר ר"ל למי שמשיר אף חוק אחד או יוחנן לא ניחא למרייתו דאמרת فهو וכי לא אפילו לא למד אלא חוק אחד, ועיין רשי" שם ועיין חגיגה בשלחי מסכתא, ולפמ"ש י"ל דהרי בסמוך כתיב קטן מאמתית בא לעזה"ב ותנא משום ר"מ משעה שיאמראמן שנאמר פתחו שעריהם ויבא גוי צדיק שומד אמונים אל תקדי שומר אמונים אלא שאומראמן אל מלך נאמן וא"כ הוא מקבל עליו אמוןת ה' ולכך אמר ר' יוחנן כל שמאמי בה' ושומר אמונה הרי הוא גוי צדיק וככאמור חבקוק שהעמידן על אחת וצדיק באמונתו יהיה, אלא דיש להוסיף גם ר"ל מודה שהוא בן עזה"ב אלא שר"ל ס"ל דעתך נידון בגיהנום ור"י פליג דגム גיהנם ניצול והבן כי אין להאריך יותר. ובזה נתבארו דברי רז"ל ודבריו רשי" כמין חומר בס"ד.

נתיב ב'

להאמין שכל הנעשה בעולם כולם
הוא ב"ה וב"ש עשו

והנה בכלל האמונה ההו הוא א) שצורך להאמין שכל הנעשה וכל המתרחש בכלל העולם כולם הוא ית"ש עשה ועשה ויעשה לכל המעשימים, ואין זולתו שום דבר בעולם שיעשה על ידי אחר כי הוא הכח הזולתי והיחידי וכל העשו שום מעשה בעולם או אפילו תנועה או

וצדיק באמונתו יהיה

נשימה אחת, הוא הנוטן לו כח לעשותה ואם אין עיטה לפי שהוא לא נתן לו כח לעשותה, ואין שם כח זולתו ובלתו.

ב) בכלל האמונה זו להאמין שככל הנעשה בעולם הכל בשבייל ישראל כי בשביילים היהת תכילת הארץ וכמו שנאמר בראשית בראשית ברא אלקים ודרשו רוז"ל בראשית בשבייל התורה ובшибיל ישראל שנקראו הראשית שנאמר הראשית תבראותו וגו' וכבר פתח ר' יצחק ואמר לא היה צריך לחתיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהוא מצוה ראשונה שנצטו יישראל ומה טעם פתח בראשית משות (תהלים ק"א) כה מעשיו הגיד לעמו לחת להם נחלת גויים שאם יאמרו האמת לסתים אתם שכבשתם ארחות שבעה גויים הם אומרם להם כל הארץ של הקב"ה היא הוא בראה ונחתנה לאשר ישר בעניינו ברצוינו נתנה להם וברצונו נטלה מהם נתנה לנו ע"כ, ועיין רשי" שם. הרי שככל הבראה מבראשית ועד אהריית הכל נעשה בשבייל ישראל, והמלכת מלכים וגדלותן והורדתם והשליטן הכל בשבייל ישראל הוא.

וכן אמרו חז"ל (חגיגה י"ג ע"ב) וארא והנה רוח סערה (יהזקאל א') באהמן הצפון וגו' להיכן אול אמר רב יהודה אמר רב שהליך לכבודו את כל העולם כלו תחת נבוכדנצר הרשע וכל כך למה שלא יאמרו אומות העולם ביד אומה שפלה מסר הקב"ה את בניו אמר הקב"ה מי גרים לי שאהיה שמש לעובדי פסולים עוננותיהם של ישראל ההן גרים לי ועיין בתוס' שם ד"ה שלא יאמרו שצינו (גיטין נ"ו ע"ב) באונקליס בר קלוניקוס בר אהתייה דיטיוס שרצה להתגיר ואסקיה לטיטוס בנגיא ושאל לו מהו לאידוקי בהו ואמר ליה לא אלא שילך ויתגרה בהם דכתיב היו צריה לראש (אייה א') כל המיצר לישראל נעשה ראנש.

ומבוואר דכל הנעשה רק בשבייל ישראל דאפשרו כשרוצה להעניש את ישראל ולמוסרן ביד אומה שפלה ותחת ממשלת מתחילה כובש העולם תחתיהם כדי לעשווין לרأس שלא יאמרו הגוים תחת אומה שפלה מסר הקב"ה את בניו. והוא שאמרו ז"ל שהקב"ה מושרן תחת אומה שפלה היינו כמו הכספיים שהם אומה שפלה אלא הקב"ה כובש מלכות אחרים תחתם וונעים לראש שלא יאמרו ותרויהו אמת.

נתיב ג'

מצוחה לפرسم נסי ה' בעולם וממי שאינו מאמין שכל מקרינו
בין של יחיד ובין של רבים כולם נסים הם אין לו חלק בתורה

ולא די לאדם מישראל -במה שמאמין שהכל נעשה בשבייל ישראל אלא
צריך להתבונן ולהראות גם לאחרים ולהסביר להם שהכל באשר לכל
הנעשה הוא בשבייל ישראל ומקרא מלא הוא בתורה כי אני הבהירתי את
לבו ואת לב עבדיו למן שתי אותות אללה בקרבו, ואמן למה טרחת
על כל זה בשבייל שתקדים למן חספר באזני בך וכן בך את כל אשר
ההועלתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בהם הרוי העונש שכא להם
העיקר היה בשבייל ישראל והעיקר בזה למן חספר באזני בך ולפרנס
ניסי הקב"ה שעשה ועשה לבני ישראל בכל עת.

ובאמת כי כל המצוחה שם זכר ליציאת מצרים הוא כדי לפרש ניסי
הקב"ה וכן היות וקריאת מגילה וחנוכה ופורים לפרשומי ניסא
ברבים ועיין רמב"ן פ' באעה"פ קדש לי כל בכור. ובתחילה (ע"ח) משכיל
לאספּ האדינו עמי תורה הטו אונכם לאמרי פ', אפקחה במשל פי אביה
חידות מני קדם, אשר שמענו ונודענו ואבותינו ספרו לנו, לא נחכד מבניהם
לדור אחרון מספרים ת浩ות ה' ועוזזו ונפאלותיו אשר עשה, וגוי למן
ידעו דוד אחרון בניהם יולדו יקמו ויספרו לבניהם.

נתיב ד'

שיאמין שכל דברינו ומקרינו כולם נסים

ובספר צדה לדורך הכלל השכיעי פרק ראשון ידבר בנסיבות שעושה
השי"ח תמיד עם כל חי מדבר בפרט ובכלל כי כל התורה כולה
והנהוגותינו מהם נסים מפורטים ומהם נסים נסתורים בשינויו הטבע
יביטו אליהם זולתי השרידים אשר השם קורא, ודע כי מן הנסים הגדולים
המפורטים אדם מודה בנסים הנסתורים, שהם יסוד התורה כליה שאין לו
לאדם חלק בתורה עד שיאמין שכל דברינו ומקרינו כולם נסים, אין בהם
כלל ממנהגו של עולם בין לרבים בין ליחיד. אבל העניין הוא כן אם
נעשה המצוחה יצלחנהו שכרכם, ואם עברו עליהם יcritתנו עונשם הגדל
בגירות עליון, והנסים הנסתורים וכרכ' ע"ש שיש מצוחה בספר ניסי ה' ופלא
שכחב שאין לו לאדם חלק בתורה אם לא מאמין שכל מקרינו ודברינו
בין של יחיד ובין של רבים כולם נסים הם, וכיכ' בזווה"ק פ' בא הובא
בהגדות של פסח פקדא דא ע"ש כי הקב"ה רוצה שבנ"י יספרו הנסים

ובא בפמליה שלו לשם עזקה שבני מקלסין אותו על הנשים ועל הנפלאות שעשה להם.

ודבר זה גם מתרתו של רביינו הא"ע למדנו בפ' וארא עה"פ וארא שכח מילת שדי קשה בפירוש וכו' וכותב ועתה אגלה לך קצת סוד אל-שדי ידענו כי השם ברاء ג' עולמות והעולם השפל יקבל כח מעולם התיכון וכו' ובverbci כי נשמה האדם גבוה מן העולם האמציע אם היה הנפש חכמה והכירה מעשה ה' שהם بلا אמצעי ועל ידי אמצעי והניחה תאות העולם השפל והתבודדה להדק בשם הנכבד אם יש ביום ההריוון רעה שתבא עליו ביום ידוע השם שדק בז' יסכב סיבות להצילו מרעתו. ועל כן אמר השם לאברהם קודם וארכבה את זרעך אני אל-שדי שפירשו מנצח המערכות העליונות לא שהמערכה תשחת רק שידע הדבק בשמו שמחדר לו טוב שלא יהיה במערכותנו, על כן אמר ליעקב המלך הגואל אותו רע שהיה נכוון לבא עלי. וזה הוא סוד כל התורה כאשר אפרש עוד ע"ש.

והנה מבואר דסוד התורה הוא שיאמין שהדק בה' כל המערכות הם כמובן ואין נגידו כי לא יהיה הוא במערכות האלו כיון שהוא דבק בשכינה. ולפערנ"ד ע"ד משל עוד הוא כמו שעישין כהיום שמעליין באיר כדורי הנקרה ספעיס שיפ בלו"ז ומלהמתה הם מנהיגים אותו ע"י קרני אור חשימי ועובד דרך כל העולם ואינו משחתה המערכת וכ"ש זה ברוחני הדדק בו יתב' ככינול, שאין שם מעכוב מלעבורה והבן.

והרמב"ן שם האריך נמי הרבה והביא שהחכם ר"א פ"י וכו' אבל שכר כל התורה ועונשה בעולם הזה הכל נסים והם נסתרים יחשב בהם לרואים שהוא מנהגו של עולם והם באדם עונש ושכר באמת ומפני זה מאירך התורה ביעודים שבעולם הזה ולא תברא יעורי הנפש בעולם הנשומות כי אלה מופתים וכנגד התולדות וכיום הנפש ודבקה באלקים וכו' ע"ש. ומבואר דכל הנעשה בעזה"ז הכל מנשי ה' ויש בספר דבר ולפרנסם. ובתורה פ' בא למען ספר באוני בנק ובן בנק את אשר הטעלתתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי בהם והנה הכל רק בשכיב שידעו כי הכל מatto יה' בדרך נס ולא טבע.

נתיב ה'

**להאמין שאם יעשה מצות יצליחנו שכרו
ואם יעבור עליהם יכrichtנו ענסו**

ובפ' בא (שמות יג:טו) ולטוטפות בין עניין הארץ עוד ורביינו הרמב"ן ז"ל ז"ל וכוונת כל המצאות שנאמין באקלינו ונוזדה אליו שהוא בראנו והיא כוונת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה ואין לעליון בתחרותים חפץ מלבד זה שידע adam ויהוד לאלקיו שבראו וכו' מן הנשים הגדולים המפורסםם adam מודה בנשים הנסתרים שהם יסוד התורה כליה שאין לאדם חלק ב תורה משה ורביינו בין דברים מקרינו שכולם נשים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד אלא אם יעשה מצות יצליחנו שכרו ואם יעבור עליהם יכrichtנו ענסו הכל בגזירתם לעליון כאשר הזכרתי כבר ויתפרנסו הנשים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא ביעודי התורה בעניין הברכות והקללות כמ"ש ה' ואמרו כל הגויים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקי אבותיהם שיתפרנס הדבר לכל האומות שהוא מאהת ה' בעונשם, ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עלייך ויראו מך ע"כ ע"ש.

הגה לנו מפורש נמי לרביינו הרמב"ן שאין לאדם חלק ב תורה משה ורביינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נשים אין בהם טבע ומנהגם של עולם כלל בין ברבים בין ביחיד והם דברי הצדקה לדרכם והאבן עזרה הנ"ל ודעת חכמי התורה האמיטים דין לישראל צד דרך הטבע כי הם תחת השגחת ה' ובארץ ישראל כתיב ארץ אשר ה' אלקיך דורש וגור' והכל תחת השגחתו השגחה פרטית ולא תחת שרדים ובישראל שבחו"ל וגולות הרי עמו אנכי בצרה כתיב וכבר הארץ מדברי המב"ט דבחו"ל ההשגחה עוזר לפעמים גודלה מבארץ ישראל על בני ישראל, על כל פנים אין בזה שום צד ספק שבעם ישראל הן ייחיד והן הכלל כולו אין להם שום צד של טבע אלא כלם נשים גלויות או נסתרים וכל שאין מאמין בזה ובנשים אלו אין חלק ב תורה משה ורביינו וזה פשוט מאד.

נתיב ו'

**להאמין דגם בזמן הזה כל הנעשה בעולם כולם
בשמות ובארץ הכל בשבייל ישראל**

ופשט גם בזמן הזה אם ה' כל הנעשה עם ישראל הן בארץ ישראל והן בחו"ל צריך לדעת שהכל מאת ה' הייתה זאת ובשביל ישראל

וצדיק באמונתו יהיה

והכל על פי נסים הן ביחיד והן ברובים הן נסים מפורסםמים והן נסים נסתרים אבל לא בדרך הטבע או אופן אחר ח"ז, וע"ז אמר דהמע"הaben מאסו הבונים הייתה בראש פינה מאות ה' היהת זאת הוא נפלאת בעינינו כלומר אפילו מה שהוא שנראה דבר שאין חשוב אבן מונח מן הצד ומאשו הבונים ולבסוף נראה שמי שהוא ע"פ מקרה או טעות הניחו ונעשה בראש פינה ותחשוב שזה נעשה מחמת הטעות ומרקם, תדע כי מאות ה' היהת זאת וליכא כאן מקרה או טעות אלא מאות ה' היהת זאת שמאשו הבונים ואפ"ה תעשה בראש פינה או מפני שמאשו הבונים והאלקים יבקש הנדרך ואפ"ל בדומם שלא יבוזו והמרגלים נענשו על דבריו על העצים והאבנים, ולא תעלה במעלות על מובהכי שלא תגלה ערכותו עליו, והר סייני שהי' היר קטון והחררים רקדו כאלים וביזו את היר הקטן הזה ולפי שהקטין את עצמו עשה לראש פינה.

ולכן צריך לדעת ולהאמין שהכל בשבייל ישראל ולמשל כעת שהקב"ה הפיל השר הקומוניסטי בשםיהם והשליך אותו ארץ ובריה"מ [רוסלאנד] שהיתה האומה החזקה מכל האומות וחדרו ממנה כל האומות שבעים שנה כгалות בכל ולאחר שבעים שנה מתחלקו לחלקיים רבים אין זה עניין של דרך הטבע ודאי זה בשבייל ישראל ודוקא שהקב"ה רצה להציג את שרית ישראל ולהשיבם לארץ ישראל וכן כיוצא בהן על ייחידים והן על מלכות ורשותם כבר ניבא עליהם מרגע הגהה"ק אדמוני" בעל ד"ח מצאנו הובא בספר ברכה שלמה עניין מלחמה וענני מדינות פולין ורוסיא זו"ל אותן באות.

שמעתה מדור זצ"ל בלילה ש"ק פ' ואחתנן תרע"ד לפ"ק בזמן התפרצות המלחמה מלכות אסטרטגי וחברותיה ע"י מלכות רוסיא וחברותיה ספר או מהגאה"ק רבניו בעל ד"ח מצאנו זצ"ל שעמד פ"א אצל כסא קדשו ובא איש א' מروسיא ונתן פתקא לרבניו מצאנו זצ"ל בקובלנה על מלכות רוסיא איך שמצערים מאד ומצייקים לישראל שבמלכוות והתלהב רבינו מצאנו זצ"ל והשליך ראשו הקדוש לאחריו כדרכו בקדושים והיה תפוש בשיעפיו ופתח פיו הקודש ואמר מקובלני מרבניו מראפשרן זצ"ל שהיה מקובל מצדיקים שקדום בימת המשיח תחולק מלכות רוסיא לחלקיים רבים וחתבטל מלכוותו כו' עכ"ל ע"ש. והנה נראה Dao במלחמה עדין לא היה הזמן אבל בימיינו ראה ראיינו מה שעינינו לא האמיןנו שלמלכות החזק בעולם נתחלק לחלקיים רבים ממש וחתבטל מלכוותו והרי זה ממש כעין נבואה מהצדיקים על זמנינו ודאי זה רק בשבייל ישראל, והוא ההשגה הפרטית אשר ה' משגיח על עמו בין הארץ ובין בחו"ל.

נתיב ז'

להאמין שכל הנעשה בארץ ישראל ובחו"ל בכל העולם
מאתו ית"ש הכל בשבייל ישראל

וב"ש שצרייך וחייב להאמין שכל המתרחש בארץ ישראל הוא מאתו ית"ש אשר הוא ארץ אשר ה' אלקינו דורש אותה מראשית השנה ועד אחרית שנה ואין שם שיר או שליטה אחרת זולתי ה' לבדו. ולכן נמי כאשר ראה ראיינו השטא אשר אותו רושע מכבל הזמין עצמו וחילתו ח'ז' לקעקע ביצחן של שונאי ישראל והקב"ה ברוב רחמייו הביא עליו כל האומות ובפרט אורה"ב מארץ רוחקה כאשר ידאה הנשר ועם שאר אומות העולם ממש שונאי ישראל המפורטים שבאו יחד כולם ללחום עתו ولבני ישראל אמרו אנחנו נלחם בשכיהם ואתם תחרישו ונתקיים ברושע מכבל שובר אויבים ומגניע זדים, ובפרט שהגויים אמרו בפירוש לבני ישראל שלא להתעורר והם כבר יעשו המלחמה בשבייל ישראל הגם כי לא היה כוונתם לש"ש ומ"מ הרי הוא נס גדול ומפורסם להצלת ישראל שהביא הקב"ה.

וגם זה חלק מהאמונה שצרייך להאמין שהכל בשבייל ישראל ולטובת ישראל וח'ז' להניח הדברים על מקרה ולהגיד שגם זה מהמקרה שקרה כן במקרה או שמשבחים ואמורים לאומות העולם שהם הצללו את בני ישראל במקרה, כיוון שהי' לאומות העולם מלחמה עם אומה אחת בעקביפין יצא נמי ריווח להיהודים במקרה, כי ודאי אין דבר כזה מקרה ח'ז' אפילו ה' הדבר בחו"ל וכ"ש בארץ ישראל אשר עני ה' אלקינו דורש אותה מראשית השנה ועד אחרית שנה, אלא Mata ה' כמו שאמורים במוסף ר' ר' ועל המדיניות בו יאמר איזה לחרב ואיזה לשלום וככתוב לב מלכים ושרים ביד ה'.

ואם כל האומות נתקבעו יחד ללחום נגד השונא ה'ci גדול לעם ישראל אשר החפкар ח'ז' להשמיד ולהרוג את שונאי ישראל והביא ה' עליו גוי מרוחק אשר לא שמע לשונו והשמידו אין לך נס גדול מן השמים מזה ואין כאן ספק אפילו של חי ועצם ידי ואיפלו מי שהכח בסנורים לא יוכל להכחיש מהמציאות על הנס הגדל ובפרט על הניטים שנעשה גם בפרוטות כשהשונא הזה לא טמן ממחשבותיו אלא גם בזמן המלחמה שלח את כל משחית שלו לארצינו הקדושה וה' ברוב רחמייו פרס את סוכת שלמה ושמר על עם ישראל ולא נפקד מהם איש הגם שעשה הרבה חרבנות בבותים לא נפקד מהם איש ב'ה וב'ש חסדי ה' כי לא תמן כי שמע לך צעקת עם בני ישראל ולתפלתם.

וצדיק באמונתו יהיה

וכבר פירשתי דברי רוז'ל (ע"ז ב' ע"ב) לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו ואומר למי שעסוק בה יבא ויטול שכרו ויבאו הגויים כולם לבקש שכרם וככו' אמר להם הקב"ה במאי עסוקתם אומרים לפניו ובש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכימים נבשנו הרבה מלוחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשבייל ישראל כדי שיתעסקו בתורה אל' הקב"ה כל מה שעשיהם לצורך עצמכם עשיהם כו' מלוחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלוחמה כלום יש בכם מגדי זאת וכו' ויש לדיק באיזה מקום עשו הגויים מלוחמה בשבייל ישראל והלא בני ישראל מעולם היו בגולות אבל מלוחמה זו הם יבואו ויטענו שעשו בשבייל ישראל ויאמר להם הקב"ה כי הקב"ה איש מלוחמה והוא הוא המسبب כל הסיבות סיבוב כן' שיבואו וילחמו וזה איש מלוחמה שעשה בשבייל ישראל וכמו'ש בתפלות כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל גבורות עושה חדשות בעל מלוחמות והבן.

נתיב ח'

**בעניין השגחה פרטית בישראל לבין האומות
ואם הוא על הכלל או על גם על הפרט**

ובעניין השגחה פרטית בישראל אם הוא על הכלל או על הפרט הנה זה כמה שנים כתבתי בזה עיין מש"כ בספרינו משנ"ה (ח"ז ס"י פר"ח פר"ט) ובكونטרס שעריה המשנה ועוד כתבתי בכמה מקומות מפוזרים, ומיהו פטור ללא כלום א"א. והנה ביציאת מצרים כתיב ועברתי בארץ מצרים בלילה ההו והכתתי כל בכור בארץ מצרים ובכל אלה מצרים עשה שפטים אני ה' ובഗדרה וויצוiano ה' מצרים וכו' ועברתי בארץ מצרים בלילה ההז אני ולא מלאך, והכתתי כל בכור בארץ מצרים אני ולא שرف, ובכל אלה מצרים עשה שפטים אני ולא השlichani אני ה'. ולאחר שחטאנו ישראל (שמות לג:א) ורצו הקב"ה למסור ההנega ביד מלאך דכתיב שם וידבר ה' אל משה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים וגוי' ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני האמרי וגוי' אל ארץ זבת חלב ודבש כי לא עלה בקרובך כי עם קשה ערף אתה פן אכלך בדרכך, ושמעו העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו.

ופרש"י ורמב"ן כי עם קשה ערף אתה וכששכני בקרובכם ואתם מרים כי אני מרבה זעם וא"כ לא יעלה عليك לטובתך הוא ויישמעו העם את הדבר הרע הזה שאין השכינה שורה ומהלכת עמהם אלא המלאך א"כ כאן לישראלathy פרעוניות האחת שלא ישרה שכינתו בתוכם והשנית שישלח מלאך לפני משה ולא שתו איש עדיו עליו כאבלים והשם הרחמן מלא רחמים כאשר ראה שהתאבלו ורוצים בו ית' דוקא בכל אופן

וינחם ה' ויאמר פני ילכו והנחותי לך כולם לא אשלה עוד מלאך אלא אני בעצמי אלק' והנחותי לך וענחו הקב"ה לטובה שלא יעוז אותנו לעולם ויהיה השגחתו תמיד עליינו ועוד הוסיף והבטיח למשה רבינו שניהיה מובדים מכל האומות בזה ועוד שלא ישירה שכינתו על אומות העולם כמו שונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני הארץ, ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת עשה כי מצאת חן בעיני ואדריך בשם והרי מאי השגחה פרטית על כל ישראל וכתייב עמו אני בצרה שהקב"ה מצטרע בצרתן של ישראל וביעקב כתוב אני ארד עמן הגם שלפעמים הוא يريد להקב"ה כביכול יצאת לגלות אבל כבר הבטיח לנו ולכן בכל מקום שבני ישראל שכינה עמם.

נתיב ט'

השגחה פרטית בחו"ל על בני

ואדריכת כבר הבאתי ממה שכותב המבי"ט בספריו בית אלקים (שער תפלה פט"ז דף כ"א ע"ב) שפעמים בחו"ל ההשגחה הפרטית אפילו גדרולה מההשגחה שהקב"ה מושגיה על עמו בארץ ולכן ראוי לאדם להיותו נותר אל לבו בזמן הגלות כי כל מה שיירע לו בזה העולם מנקיפת אצבע עד המיתה הכל מאתו ית' הו, יותר והוא מושגיה עליינו בזמן הייתנו בגלות ממה שהיא צריך להשגיח עליינו בזמן הייתנו על ארמתנו ועל מלכותנו אלא שהוא מתנהג עמו בהסתור פנים בחטאינו באופן שיש למורדים וחוטאים שבינו מוקם לספק ולהרהר שמא לא בא העניין מאתו ית' וכו' והאיש המשכיל יודע ומבין כי כל מה שיקירה לנו בהיותנו בgalות אין כל חן פרט, הכל מאתו ית' בהשגחתו עליינו, עשה נפלוות גדולות לבדו (מדרש תהילים קל"ו) שגם בעל הנס אינו מכיר בנסו, ואם ישגיח האדם ויחרה בכל מה שקרה לישראל מזמן גלוותם בכל ופרט יתאמת אצלו ויראה בעניינו ולכבו יבין כי הכל מאתו ית' בהשגחתו עליהם. ומפני שראיתי בעניין הדבר שנחפשת בפי כל ההמון גם החכמים בפרט חכמי הטבע שענין המגפה הוא הפסד האoir במקומם הוא מסובtot ידועות, ומהערב עם האoir הנשאף לאדם ומזיקו באופן שמרקビן הדבר לטבע لكن ראייתי לכטוב מה שנ"ל בעניין, והוא כי אמרת ויציב ונכוון כי כל מה שיירע לאדם בכל ובפרט הוא מאתו ית' וכו' ע"ש מה שהאריך וביארתי הדברים במקומות אחרים.

ומבואר בתורה בכתביהם ואם תלכי עמי קרי ולהלכתי אף אני עמכם בחמת קרי ויסתרתי אתכם שבע חחטאיכם ופי זיל מלשון מקרה כלומר שייאמרו שהנהגה הוא טבעית ולא בהשגחה פרטית אלא במרקבה

והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם שבע כחטא אתכם כדי לראות שאין זה בדרך הטבע אלא בהשגחה ונראה למה דוקא שבע נגד בריאות העולם שהי' בשבעה ימים ולא הי' שום דבר במקרה אלא במאמר ה' וב להשגחה מיוחדת, המקרה במים על ליתויו השם עבטים וכוכבו המהלך על נפי רוח עשויה מלאכי ורוחו משתיו אש להוט יסד ארץ על מכוניה כל תמות וגו' וה מקרה לשון מקרה אבל אין מקרה אלא שם עבטים וכוכבו הכל בהשגחה.

ועוד (בראשית כ:כ) ויאמר יצחק אל בנו מה זה מיהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אלקיך לפני וברוגם אורום זמין, הנה שה מקרה נמי מה' אלקיך שויין לו הקב"ה, והמקרה הוא רק בפי בני אדם והוא ההשגחה הנסתה כלשון הקרא ואנכי הסתר את פני מהם וה להשגחה הפרטית והוא הנגלה לעיני כל שהוא לציקים הראים לכך וכמ"ש ר' שמואן ב"א (מעילה י"ז). ועינן בעל עמידה שער נ"ד שלוש וחולוקות בענייני ההנאה ובבעל העמידה פ' ט"ז ועינן ספר חינוך בית יהודיה (מהגה"ק ר' יעקב צבי איליש וצ"ל) ל"ז פרקים דברים נפלאים בעניין ההשגחה.

נתיב י'

להאמין בהשגחה פרטית בכל הנבראים

וממן הגה"ק בעל ד"ה בפ' מקץ אשורי הגבר אשר שם ה' מבטו וגו' וא"א לשום נברא לחזור בלתי שהBORAO ב"ה מחייב ווון אותו והכל בהשגחה הגם שהרמב"ם ז"ל דעת אחרת לו בזה אבל באמת לפי דעת חז"ל אפיקלו צפוך לא ניצוד בלתי השגחה למעלה וכפי הידוע שככל מעשה בראשית המה בשbill האדם וכוכ' ע"ש.

וביאור דבריו דבירושלמי (שביעית פ"ט, הוכא בע"ז ט"ז ע"ב תוד"ה דימוס) מבואר היפוך דעת הרמב"ם ז"ל במעשה דרשבי' אחר דנפק ממערכת חמאת חד צד עופות שמע בת קלא כד הוה אמרה דימוס הוה פסגה פ' כשם אמר דימוס נמלט העוף מן הצד ומן הפח וכדי הוה אמר ספיקו לא הוה מתקדך פ' אז היה מתלבך בפה, ודימוס הוה לשון רחמיים, ומכוואר דגם על עוף הבת קול מכריז אם ליפול בפה או להינצל והכל בהשגחה פרטית ולא במקרה שהוא עכ"פ השגחה טכנית.

ובגמ' חולין (ס"ג ע"א) ר' יוחנן כי הוה חי שlk אמר משפטיך תחום הרבה כי הוה חי נמלה אמר צדקתן כהרוי אל ופרש"י ומשפטיך אף

בתחום רבה שומנת שלך לשפטות ולעשות נקמתך בהגত הים להמית המזומנים למות, לשון מורי לך לנמלה הוא אומר צדקתך וגוי' שמצונותיה מזומנים לה ללא טורה ועם מי שאתה נשפט אתה דנו עד תהום רבה כגון שלך שטורה לבקש שם מזונותו ע"ש והנה דחכל בהשגחה מנמלה עד ביצי כנים ושלך וקרני ראמ.

ופשוט דההשגחה הוא על הפרט כמו על הכלל ועיין הצד לדרכו במאמר הרביעי הכלל השביעי שכותב דהנסים וההשגחה הפרטית הוא יסוד התורה כליה ולאין לו לאדם חלק בחוראה עד שיאמין שככל דברינו ומקרינו قولם נסימ, אין בהם כלל מנגנו של עולם בין לרבים בין ליחיד (הובאו הדברים לעיל בסמוך) הרי מבואר דין נפ"מ בין רבים ליחיד DIDYOU שבכל דור ודור נעשו נסים ונפלאות ליחיד כמו לרבים.

וכתב עוד שם הצד לדרכו חייב לפרסם הנסים גם הנסתורים ברבים כאשר יבוא ביעודי התורה בעניין הברכות והקללות כמו שאמר הכתוב ואמרו על מה עשה ה' ככה לאરץ הזאת מה חרוי האף הגadol הזה ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלקינו אבותם אשר כרת עמם בהוציאו אותם מארץ מצרים, כדי שיתפרנס הדבר לכל האומות שהוא שם יתברך עכ"ל הצד להדרך. הרי שיש מצוה לפרסם שידועו כל האומות שהוא מאות השם יתברך ואוז יתקדששמו אבל אם יבוא ישראל ויאמרו לאומות שהוא דרך הטבע ואדרבה כחי ועוצם ידי והכלי זין והנסק שלהם הצלחה זה היפוך התורה כי הכל משימים והקב"ה הוא בעל מלכותות ועוד אוז לא יתקדש ש"ש כלום ואדרבה יציקו עוד לבני ישראל ח"ז והבן כי הוא נקודה נפלאה מאר בדרכי התורה.

נתיב י"א

**בעניין הסטרוא דסמא"ל שדברו מזה
ומה כהה, ומה יש להאמין בזה**

ומעתה נבא לנקודה אשר מעולם נתחמקתי מכל כתוב בזה כי דבר זה הוא נקודה מאר עדונה ומוסכמת והרבה נכשלו בה בחשבם שיש ח"ז כה או כחות אחרים בעולם שאין כביבול השגחה עליהם מה' ודבר זה הוא בכלל ע"ז כי ה' הוא אלקיהם בשמים ובארץ אלקיהם ועלקי האלקים אין עוד מלבדו ואין שום כה בעולם שלא בא מכחו ית"ש, גבוחה מכל גובה ועלין מכל עליון ומכל חביון והוא לבדו יוצר אתך והוא היה לכל קדם ועל כן נקרא אלקיך קדם ועשה הכל מאין וכל הבראיה בראש בלי

וצדיק באמונתו יהיה

דבר, וע"ז מברכין בכל יום יוצר אור ובורא חיש עשרה שלום ובורא את הכל.

ובגמ' ברכות (דף י"א)מאי מברך אמר ר' יעקב יוצר אור ובורא חיש ופיריך ולימה יוצר אור ובורא נוגה כדכתיב קאמירנן, אלא מעתה עשרה שלום ובורא רע (ישעה מה) מי קאמירנן כדכתיב אלא כתיב רע וקרינן הכל לישנא מעליה וכו' ועיין רשי' כתיב בקרוא יוצר אור ובורא חיש עשרה שלום ובורא רע ובטוש' עס' נ"ט ברכה ראשונה וכו' וכתיב היב' וכתחבו תלמידי רכינו יונה שהטעם שהתקינו להזיכר מدتليل ביום ומרת יום בלבד ליליה לאפוקי מההוא מנאה דאם מי שברא אור לא ברא חיש וכו' ומיהו מלשון שניין חז'ל בורא הכל דייקו בלשונים להודיע דברא את הכל ולכבודו ואין דבר שלא ברא ובקרוא בורא רע שהוא ג'כ' ברא והוא הסט'א וכל המחנה דיליה. ועוד שם כי הוא לבדו מרים וקדושים פועל גבורות עשרה חדשות בעל מלחות זורע זדוקות מצמיה ישועות וכו' הכל לבדו ולא כה אחר זולתו. ועיין בשיר יתוד בארכיות.

נתיב י"ב

כל כהות שבulous וכל מציאות מקבלים כחם מהש"ת

בקיצור כל מה שנברא בעולם הזה וכל כהות בעולם המימיינים והמשMAILים והן רוח טהרה ורוח הטומאה המזיקין ומלacci חבלה והסת'א וכל מין כה במציאות הכל מקבל כחו מאות הש"ת ב"יה וב"ש וכמ"ש אתה מהיה את כולם כמ"ש דור המ"ה ובידך כה וגבורה ובידך גדול וחזק לכל, וכל המאמין ח'ז' שיש איזה כה בעולם שנברא או שפועל לעצמו הרי בכלל מינות ועובד ע"ז וזה פשוט וברור מאד. ולכן מי שמאמין ח'ז' שהסת'א הוא כה ומושל שיש לה שליטה עצמית הרי זה מקצת בנטיעות אבל עובד לאלהי אחר. ואנחנו בני ישראל המאמין אומרים פעמים בכל יום שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

وعיין רשי' עה'ת (בראשית ו:ט) ומכל החי אפילו שדים (והוא מחוזל חigma ט"ז) והרי דאיפלו הם בכלל בעלי חיים שברא הקב"ה ובבעה'ת הביאו ממ"ר שרץא שיקרה להכנס לתבה אמר לו נח לך ובקש לך בן זוג לפי שכן הנכensis הן איש ואשתו הילך ומצא פרחתה שהוא ממונה על בני אדם להפחיתם ולהחרר ממן אמר לו מניסבתה לי אמר לו מה תחן לי אי מנסיבנא לך אל כל מה דמרוחננא איןסיבא ליה מיד נכנסו לתיבה והיינו דאמרינו אינשי מה דמסגל שיקרה פרחתה נסבא מסgal לשון סגולה עכ'ל. וכשיצאו מן החיבה (ט:ה-) ואני הני מקים את בריחי אתכם וג'ו'

וاثת כל נפש החיה אשר אתם בעוף בכתה ובכל חיות הארץ אתכם פרשי"י להביא את המזיקין שאין בכלל הchia אשר אתם שאין הולכו עם הבריות. הנה דהכנסן אל התיבה והוציאן והקם גם עמהם ברית להחיותן ואי לא שהכנסן לתיבה נאבדו במבול.

נתיב י"ג

**אין שום הווי ותנוועה קלה או גדולה
שלא תהי' מהארת א"ס ב"ה**

וזיל החסד לאברהם מעין ראשון (נהר ב) תחלת כל דבר אמונה קבוע לנו שאין ספק שככל מה שנאמר שפע וקיים והוויה וחיות כל כיווץ כזה הכל הוא בסוד הארץ אין סוף יתברך בהנצלים והנכראים והיצורים והנעשים טהוריים וטמאים אפלו שנאמר שההנenga עתה מאור ונתחם והספירות ביוכש בגלות זהה וכיווץ כזה אין שום הארה מועשת או מרכבה או פעללה קטנה או גדולה שלא תהיה מן הארת אין סוף המתחפשת מלמעלה עד סוף כל המדרגות, מפני שאין שום תנוועה קלה או גדולה שלא תהיה מהארת א"ס לכל נמצא וכל חיות הנמצאים אינם אלא אמרו יתעלה והוא אמר בהם והוא כמשל בתים הבנויים מהיכלות וחדרים אלו בתוך אלו ואלו למעלה מלאו מהם החשובים מהם מאירים מהם אורם רב מהם אורם מועט ולא יעלה בדעת שום נברא שיש אור בכתים הם כי אם המשמש המאיר לכל מאיר, אמן מה שיעדר אור או יוסף וכו' הכל תלי כי מה שניצוץ המשמש יכנס עליהם אם רב אם מעט והוא סוד ההנenga וכל מיני הארות שנמצא במצוות הכל מאיר מצד הא"ס השופע מאورو תמיד במצוות שהיא מאתו יתעלה והוא המחייב הכל ומהווה הכל ואין שום דבר חזץ ממנה ולא שום נמצוא מבלעדי רצונו ולא שום נברא שיברא זולתו מכחו בכונה ולא במרקחה ברצון ולא בחוב והוא מחיה כל הוויה וננותן שיעור וקצתה ומדה לכל נמצוא כמה היא שעורו וכמה היא דקוות וזכותו ועד כמה היא שיעור קומתו וכמה היא כה פעולתם, ועיין ש"ת ריב"ש ס"י מ"ה.

נתיב י"ד

**יש כמה מיני מלאכי חבלה ומזיקין
שהם נכללו בסט"א**

ודע כי אמת שיש בעולם הזה כחותם ורביהם ושוניים והוא שלאחר בראית העולם הקב"ה ברא עולםו וכל אשר בה, ברא גם כחותם ורביהם למיניהם ולא ראוי זה כראוי זה ולא פעולות זה כפועלות זה הצד השווה

וצדיק באמונתו יהיה

שבהם שכולם נבראו ע"י ב"ה ולעשות רצונו ולא זולתו כי הוא הנוטן להם כח וחיה לפועל כפערותם, ובמו שתקנו חז"ל בברכה שהכל בראשם זכרכו ולאחר שבא הסמא"ל על חוה נולדו הקליפות ולאחר שחטא האדם נוצרו עלי"ז החטא קליפות וכמה שדין ורוחין ופגעיין ובגמ' עירובין י"ח ע"ב ק"ל שנה שישב אדה"ר בתעניתו הוליד רוחין ושדין וילין ופרש"י מני מזיקין.

וכך כתבו המפרשים ג' כתות של מלאכי חבלה נבראו בעולם כת אחת נבראו כשהם נחש על חוה, והכת שנייה מגני אדה"ר של ק"ל שנה והכת ה' נברא מהם ספרים ורכבים, ונפתחו בעולם ומה רבים, ובאמת כי מלאכי חבלה איןין השדים והם שני דברים נפרדים, כגון מו"ז רעב לחומי רשות וקטב מריריו ושן בהמות וחמת זוחלי עפר פח יקוש דבר באופל יהלוך קטב ישוד צהרים ולכל המציגות האלו מבואר בזוהר בראשית שהם נבראו לצורך העולם להוכחה בהם בני אדם (חס"ל מ"ז נהר י"ז).

נתיב ט"ז יש הרבה מני שדים

וגם בשדים יש כמה מינים, א) שנולדו ע"ש בין המשמות, ב) שנולדו מתחורבות זכר אדם עם נקבותיהם, ובגמ' (סנהדרין ס"ה) ודorous אל המתים זה המרעיב עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שתשרה עליו רוח טומאה וכשהיה ר"ע מגיע למקרא זה היה בוכה ומה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טומאה שורה עליו רוח טומאה המרעיב עצמו כדי שתשרה עליו רוח טהרה על אחת כמה וכמה אבל מה נעשה שעונתוינו גרמו לנו שנאמר כי אם עונתוינו היו מבדילים ביןיכם לבין אלקיים (ישעה נט) ופרש"י שתשרה עליו רוח טומאה שד של בית הקברות יהא אוּהבו ומשיעו בכשפיו, רוח טהרה, נבואת שכינה עכיז' שהיא המדרת נוחנת שע"י תענית תשרה עליו שכינה דהא מדת טוביה יתרה על מדת פורענות ואנו צועקין על כך ואין לנו נגעין אבל מה אעשה וכו'.

נתיב ט"ז כשפים אווב וידעוני ושדים כולם מסט"א

והנה מעשה אווב וידעוני ומעשה כשפים ושדים ורוח הטומאה הכל הם מסט"א ר"ל ושרשם ויסודם מנחש הקדרמוני שג"כ נבראו בששת ימי בראשית והוא היצח"ר והוא המלאך המות והוא המCTRג והמשטין

ובזהה"ק (פקודי ור' רט"ב-ג) רבינו שמעון פתח וכבר הינה ערום וכי' דכמיה טרין ודרגין אית ליצה"ר נחש עקלתון שטן מלך המות, יצ"ה והוא אוקמו דआ"ג דבשמהן אלין אקרי, שבע שמהן אינון ליה, שטן, טמא, שונה, אבן מכשול, ערל, רע, צפוני, אלין אינון שבע שמהן לקבל שבע דרגין שהיכליין דיליה דכללו מסטרא מסאבא דקראמון, לקבל אלין שבעה שמהן אינון דאיקרי בהו גיינטם, אחר דאיתדינו ביה חייכא דעלמא, וכי' והוא אוקימנא דכמה דעתך דרגין והיכליין לסתור קדושה hei נמי לסתור מסאבא וככלו משתחחי ושלטי בעלה בא סטר מסאבא ע"ש.

וכל כחות הטומאה והרווחות והשדים באין מקין (זוהר ח"א ל"ז) ובמשנה ויז"א אף המזיקין נבראו בע"ש, והם רצוי להתלבש בגוף ולא יכולו ועיין זוהר (ח"א י"ד) כיון דאתקדש יומא אשთאר בריה דרווחין ולא אחברי לו גופא, ובבא ר שם דכי לא ידע הקב"ה להחעכ卜 ולקדש הימים עד שיברא להם גוף, ושם (דף מ"ז ע"ב ומ"ח ע"א) בשעתא דאתבריאן אתקדש יומא ואשתארו בלבד גופא, ואלו הם בריות שלא נגמרו ולפי שלא נגמרו הם פגומים ולא שורה בהם ה', ומיהו אמרו ז"ל דיודעים עתידות כמלאי השרת, והנה אין כאן מקום לבירור כל העניינים אלו אבל מהם הנה המנקרים טרא אחרא וחוטפני הקדושה שבלי קדושה אין להם חיים כלל אבל אין להם כח עצמי כלל ושלtron שליהם הוא מה שחוטפני מאנשים המצות וכיוצא בזה וזה סוד השער לעוזזאל שנשלח כמבואר בחז"ל.

נתיב י"ז

נשומות שנבראו בלי גופים עבר שכת ביה"ש

וכבר ביאר בחס"ל (מ"ז נהר י"ח) דاطו הקב"ה כביבול לא היה יודע לעכב את השבת עד שיישעה להם גופים ופי' שאלה הם נשומות מסטרא דشمלא ונודע קידמת הקדושה אל החיצונים וכשגמר כל מעשה בראשית של הקדושה התחלת החיצונית להוציא גם כחויתה והם המזיקין למשפחותיהם ואלו הי' הקב"ה מניחם שתגמר מלאכתן היהชา חיצונית מתחזקות בעולם שכשם שגמר הבריה בקדושה הוא סוף המדריגות למעלה ברוחני גם היא הייתה סוף המדריגות בגשמי ונמצאת שהיתה שליטה בעולם בכל החיים ולא אפשר לאדם להתקדר על ידם ולכך כאשר בא להוציאו אלו הנשומות כדי שלא יתלבשו בגופים הקדושים הקב"ה קדושת שבת ונשאוו בריותה במצוות עצמה ואין להם אחיזה בגשם כלל שאין להם גוף וחומר ונשאוו יסודות גרוועים ע"ש.

וצדיק באמונתו יהיה

ואמרו זיל חולין (ד ע"ב) אין עוד מלבדו (רכבים ד') א"ר חנינא ואפילו' כשבים היה איתה דהות קא מהדרא למשקל עפרא מותהיה כרעהה דר' חנינא אמר לה שוקלי לא מסתייע מילתך אין עוד מלבדו כתיב ופרק והאמר ר' יוחנן למה נקרא שמן כשבים שמכחישין פמליא של מעלה ומשמי שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה, ועיין רשי' שמכחישין פמליא של מעלה שלא גוזרו על אדם למות והוא מת ע"י כשבים.

ובשווית הרב"ש (ס"צ"ב) ודאי לשון כחש הוא לפי שמשני על ידי כשביםطبع הדבר המוסדר מן השמים ולעשות מן המטה נחש כמו שעשו חרטומי מצרים בלחתיהם, שהם מעשה כשבים ואמרו רז"ל במדרש שהם נעשים ע"י מלאכי חבלה והמללה מגורת אש לוהט להבה תלהת רשעים והענין כי הם נעשים ע"י מלאכי אש מלחתה בה, וכותב הרמב"ן זיל בפירוש התורה שאולי יקרו אן המלאכים השוכנים באירן היסודות שקורין אותו שדים והם ממוניים על האומות כמו שכותב בדניאל שר פרס ושר יון ואמרו זיל אין אומה נופלת עד שנופל שר שלא תקופה,Concern שבחות יפקוד ה' על צבא המרים במרום, ועל מלכי הארץ באדמה אחר כן ואמרו במדרש ונסו הצללים אלו שרי אומות העולם והמלאכים שלהם כי הם צל על האומות אבל בלביהם אמרו שהם מעשה שדים והם בעלי גופות מאיר שאינו נורש והאריך שם היאן ובמה הם משנים הדברים ובאיוז זמן התירו לשאול בהם ולהשבע אותם וחילוק בין העולה מעשה לאינו עולה מעשה ע"ש.

והסבירתי קצת דמלכותא דארעה כעין מלכחות דרקיעא וממלכותא דארעה יש להם סודות המלכות אשר אין מגלין לכל אדם ומ"מ ידועים הם להשרים ולפעמים אחד משרי המדינה שיש לו חבר או ידיד וראה בסודות המלוכה מה שהוא על ידיו או חבירו שנגוזה עלייו וילכד בה הולך זה השר והודיעו והורי הודיעו מה שידע ממלכות ומיחו כמו כן יש שאינם שרים אלא ממשמים וכיוצא או שהם גונבים עצמן בפנים או שומעין מאחריו הfragוד סודות המלוכה ומוכרים אותם ומודיעים לאחרים וידוע דהגן והליך שנייהם חייכים מ"מ אין נמנעים בשבייל זה מלגנו.

וכן יש מהסת"א והשדים ששוטטים עד תחת הfragוד לקלות גופן שהם דקים וחכמים בלי חומר ובני אדם לכובד החומר אינם יכולים להגיעו שמה ומה"ט אמרו חז"ל שידיועים עתידות כמלאכי השרת ושומעין בדברים וכעין שעשה ר' ישמעאל כה"ג בטורה שעלה בסילודים ושמע מאחריו הfragוד מה ששמע, כן הם שיטים ושומעין מאחריו הfragוד ומגלים לבני אדם המקרין ומזבחין להם שע"ז יש להם חיים וכמ"ש לעיל וא"כ זה

נקרא מسط"א שהם חוטפני ונגונין זהה מטרא דקדושה שעולין וושאוני
וכן מעשה דאותו חסיד שלן בבייה"ק ליל ר'ה. ועינן חס"ל (מעין שביעי
מן ה' י"ד עד עד נהר כ"ז) בעניין מהות השדים ומעשיהם ואין כאן מקום
להאריך בזה.

בקיצור פשוט דגם הسط"א חייתה וכחותיה וגם שאר מחללים ומזיקין
כולם מה' ולית להו מגרמיhiro כלום אלא שהם נבראו לענווש
בנ"א ומלכותא דארעה כעין מלכותא דركיעא והם המונשים את העוברים
על דרך ה' ולפי שאם לא יחתטו בני אדם אין להם חיות כלל ושם קיום
ולכן הם עושים פעולות לפתות בנ"א לחטא ולחתוף מהם המוצות
והקדושה כדי להחיות את עצםם כעין לסתים שמלסתם את הבריות
להחיות את נפשו.

נתיב י"ח

**הסט"א אין לה שליטה אלא בחו"ל
ולא בארץ ישראל**

ומבוואר עוד בזוהר שהסט"א אין לה שליטה בארץ ישראל רק בחו"ל
והטעם נראה דבר הארץ ישראלי ענייני ה' אליך בה מראשית השנה
ועוד אחרית שנה ואין שם שום שלוט אחר ולכן אין להסט"א שם שום
כח אבל בחו"ל שהשלטון תחת ע' שרים כידוע וכמכוון בש"ס ולכן
ספר יש לה אחזקה לסט"א בשלטונה החו"ל והבן. ועינן זוהר פ' האזינו
(רף"ז) זכה חולקיהו דישראל מכל עמין עכ"ם דהא כל שאר עמיין
איתיהיבו לרברבן ממן בשלטנותה עלייהו וישראל קדישין זכה חולקיהון
בעלםא דין ובועלמא דאתה דלא יהב לוון קב"ה לא למלאכא ולא לשלייטה
אחרא, אלא הוא יחיד להון לחולקיה הה"ד כי חלק ה' עמו.

והרמב"ן ז"ל עה"ת (מיירא ייח:כח) והענין כי השם הנכבד ברא הכל ושם
כח התחרתונים בעליונים ונחל כל עם ועם בארצותם לגוייהם
כוכב ומזל ידוע כאשר נודע באצטגניות, וכו'. והנה השם הנכבד הוא
אלקי האלקים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות
הישוב היא נחלת ה' מיווחת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין
שוטר ומושל בהנהילו אתה לעמו הממייחדשמו זרע אהבתיו וזהו שאמר
(שמות יט:ה) והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, וככתוב (ירמיה
יא:א) והייתם לי לעם ואני אהיה לכם לאלקים, לא שתתהי אתם אל
אליהם אחרים כלל.

והנה בחר"ל ע"פ שהכל לשם הנכבד אין טהרה בה שלמה בעבר המשרתים המושלים עליה והעמים תועים אחרי שרים לעברם גם אותם, וכך יאמר הכתובALKI כל הארץ יקרא כי הואALKI האלקים המושל על הכל והוא יפקוד בסוף על כל צבא המרים במוות, להסיד ממשלה העליונים ולהרים מערכת המשרתים ואחריו כן יפקוד על מלכי הארץ באדמה. וכ"כ הרמב"ן בכמה מקומות ועיין פ' לך לך (בראשית טויא) כי גור יהיה זרעך ע"ש.

נתיב י"ט

ענין ע' שרים וליטתם ומה כחם

ושטו עני וראיתי קדוש אחד מדבר בספר חסד לאברהם (אוזלאי, מען שיש עני גנים נהר א') לבאר עני ע' שרים וליטתם בסודليلת נקרא אםא דערב רב וערב רב נקרים ע' שרים ערוכוביא בישא של לילית שהולידה אותם מיחור סמא"ל והם בשפל המדרגות נגד ע' אמות שאין שום שר כנגד ארץ ישראל שהרי אין להם חלק בארץ בחור"ל ניתן להם שליטתם והם כל אחד מהם מגיע עד שטח הרקיע העליון ואם יתגלו חלק הרקיע ההוא אותו חלק הרקיע ישפיו חלקו אמן הרקיע שכנגד אי' אין לו שום שליטה בארץ ישראל מפני שהם יונקים מהשר אשר עליהם הם כח מדרגות הקודש עשרה כתרי קדושים שהם נפתחים על אי' ממש פתח היכל לבנת הספר איןו לשום גבול אלא בגבול הארץ ישראל ולכך אויר دائרי מחייבים בסוד חכמת שלמה השולט בה ואירח"ל סתם כולו חיצון שהקליפות שלוטות בה.

נהר ב) ביאר שם שיש מזל לעכו"ם ואין מזל לישראל כיון שאין להם שר אלא הם יונקים מלמעלה מפתח היכל לבנת הספר ומעלה ומטה אין להם אחיזה בו כלל וזה האמונה התקוע בסוד שמע ובורך ואוחז והולך וכלל מא"ס ואין שום שליטה לרקיעים וכוכבים ומזלות בא"י משא"כ בחור"ל וכאשר עבר הגבול ובחיותו בא"י נופל כחו וכאשר עברו ויכנס אל גבול העמים ידלק וייתלהב כחו.

נתיב כ'

פעמים שימושי הסטרא דסמא"ל והשדים לטובת בן"א

ומיהו מצינו לפעמים מעשיים לטובה והשתמשו חכמים בשדים וכמו שמצינו ביוסף שידא (עירובין מ"ג) בהני שב שמעתה דעת אמרן בцеפרא בשבתה קמיה דבר חסדא בסורא, בהדי פניה בשבתה קמיה ודרבא

בפומבדיתא אמר דילמא יוסף שידא אמרינהו דלא מינטער שבתא וקבלו
מণיה, ובטוש"ע יו"ד סי' קע"ט בש"ך סק"א הביא בשם פסקי מהרא"י
דמורר לחולה לדרוש בכשפים וקורסמים ומהרש"ל בתשוב' סי' ג' חלק
עליו דרכ בחוליה שיש בו סכנה מותר ואם בא לו החולי עיי' כיוסף מותר
ועיין באה"ט ובתחשי' משכנות יעקב סי' ל"ט למ"ד זכות על הנוגדים
לשאול ומ"מ שומר נפשו ירחק מהם, וזה לייחיד אבל לרבים מצינו
בשאלת המלך ששאל בהם, בעת צרה ולא נעש על זה, ועיין שו"ת
הריב"ש סי' צ"ב.

וגדרולה מזו מצינו במס' מעילה (י"ז ע"ב) שהלכו ר"ש בן יוחאי ור"א בר'
יוסי לבטל גיורת המלכות ויצא לקראותו בן תמליאן [ופרש"י] שד
שקורין נוטין] ואמר רצונכם אבא עמכם בכח ר' שמעון ואמר מה שפהחה
של בית אבא נודמן לה מלאך ג' פעמים ואני לא פעם אחת יבא הנס מכל
מקום, קדיסים הוא על בברתיה דקיסר כי מטה החם אמר בן תמליאן צא בן
תמליאן צא וכיון דקרו ליה נפיק אזל, פי' שאמר השד רצונכם שאבא
עמכם ויבא הנס על ידי בכח ר"ש ואמר הגור שפחאת אברהם נודמן לה
מלאך שלש פעומים ואני רואי רואוי שיזדמן לי פעם אחת יבא הנס מכל
מקום עיי' הריות זה ע"ש בתוס' ד"ה אמר, ומבואר دقין שלא היו ראויים
шибא הנס עיי' מלאך בא הנס עיי' שד ומ"מ קרא לו יבא הנס מכל מקום
דסוף סוף נס הי' להם אלא כיוון שאין ראויים בא הנס עיי' שד ואם היה
ראויים בא עיי' מלאך. אבל מ"מ גם על ידי אם בא להצלחת ישראל הוא
הנס אלא שרצוינו שיבא עיי' מלאך ואם בא עיי' יבא מכל מקום.

וחזון הרביichi בחסל"א (הניל נהר כ) בכיאור מה שפי' רז"ל [השדים]
וכולים ושותים לבני אדם יש לדקדק מה מציאותם וכיו' מפני
שהבעיא מהימנה נראה שיש מהם יהודים וכן מערדים אותם שהם
העוסקים בחכמת הדרים וכיו' ויש בס' יהודים ר"ל מאמינים באמונה
ישראל וחוז"ל פי' שאין מזכירין ש"ש לבטלה וכיו' והנה אין ספק שיש
לهم רוחות לילית וסמא"ל ויש בעדר הקליפה הטובה המשועבדת אל
הקדושה ומשתעבים אל הקשרים שבישראל כמעשה ד يوسف שידא היה
שיש שפי' חכם בקי בחכמת הדרים וכמעשה בן תמליאן וממצא שעמדו
לדין לפני ר' פפא וקיים גזירת דין וע"ש מה שהאריך אי יש להם
שאיירות בעזה"ב.

נתיב כ"א

אי עושים נסائم ע"י הסטרא דסמא"ל
או מלאכי חבלה ורשעים

וממילא יובן נמי מה שרצויהם לדעת בנסים הבאים על ידיהם, שהרי מבואר בדברי רבותינו ז"ל מבן תמלון הנ"ל אלא שזה רק בעוניה בשעה שאין ראוי לנש ע"י מלאך ואז בא ע"י אחד מהפהוחות וכבר ראיתי להרלב"ג (שמואל א' קפ' י"א הפטורה על פ' קrho) שכח על וישלח ה' את ירכעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל כתוב הרלב"ג, וזה ל'.

VIDMAH שלא זכר אלן הארבעה כי אם לבאר שמרוב חסדי ה' היה שהושיע את ישראל מאוביהם פעם על יד הבלתי שלמים מאד ע"פ שלא היו ראויים לוזה מצד עצם כמו העין ירכעל ויפתח כי ירבעל ה' עבדיו עבודה זהה כאשרה השם אליו הושיע את ישראל ויפתח ג' לא ראיינו מעלה כי אם בגבורה, ופעם הושיע ע"י שלמים מאד כמו העין בבדן ושמואל. זהה היה מעוזם ההשגה האלקית בישראל כי כשהיה אפשר שהיה ביןיהם איש שלם ראוי שיעשה נס על ידו הקימהו עליהם לשופטם והושיעם, וכשלא היה ביןיהם איש זהה התאר הושייעם וכי אלקי ישראל הוא מלכם ויושעם כאשר ישובו אליו כמו שעשה בימי השופטים שלח להם שופטים להושיעם, ואם יסورو מדרכי התורה לא יוציא להם המלך, ע"ש.

נתיב כ"ב

פעמים נסائم נעשו לרשעים

ובס"ח (ס"י תקמ"ט) כתוב ופעמים תמצא שנסائم נעשו לרשעים כמו לצדיקים מפני שצכו אבותיהם כי עוזיהו ויוחנן היו צדיקים וראוים שורעים יתקיים בעולם ואז היה ראוי ליכרות הוא וזרעו והקב"ה אמר אין עשה לוזה שחביב כליה אלא אזכור את אבותיו בעכור שאבותיו עשו הטוב והישר בעיני (ובב"ר ר"פ ס"ג) אמרו מלחה"ש לפני הקב"ה ווי שליך איז, א"ל בן יותם הוא ואני יכול לפשט את ידי בו עין מקור חסד.

ורבינו הגדול הרמב"ן ז"ל עה"ת פ' עקב (דברים ט:ה) עה"פ לא בצדקהך אחרי שהזהיר שלא תהשוו חי ועצם ידי עשה לי רק תדע כי

הנוצחים במלחמה השם נתן לך הכה והוא והערים הבוצרות אשר תלכו
השם בכבודו עשה לכם כן בנס מפורסם מאתו, חזר והזהיר לא תחשוב
כי עשה ה' עמך כל זה בצדקהך כי לא עשה לכם רק ברשות הגויים
האלה וכו' לא בצדקהך שתיהה צדיק במעשה ולא אפילו בלב ישר שהיה
לק רק ברשות הגויים אכדו הם ובעוור שכובעת אבותיך ירשת את הארץ,
כי אין החטא שלך יכול לבטל המתנה שניתן לאבותיך כי בשכובעה נתנה
לهم ע"כ. ומבואר דלא אמרוichi ועוזם ידי אלא מלחמות ה' עשה,
ונתן לכם כח הגם כי איןכם ראויים להה מ"מ ברשות הגויים ובשביל
השכובעה אשר נשבע ה' לאבחןינו ואין כח בביטול השכובעה מליתן
לנו ארץ ישראל.

וחזון הר比תי להגאון בעל מחנה חיים בשערי חיים (פי' על תהילים קמ"ה)
כי רוצחה ה' בעמו וח"ל הקב"ה נשבע בשם הגודל שנצח ישראל
לא יコב שיעמידם לעודם כאשר שמים עומדים לפניו כן יעמוד שם
ישראל לפניו, כמו אף גם זאת בהיותם בארץ אובייהם לא מסתים ולא
געולות לכלהותם, ובכל עת ובכל צרה וצוקה יעמוד הקב"ה עוזרים
ומושיעים לישראל רק ההבדל יש אם בני ישראל זכאים יעמוד הקב"ה
שייה הגואל איש צדיק או אשה צדקת כמו מרדכי ואסתר וכדומה אבל
אם אינם זכאים מעמיד הקב"ה איזה בן פרץ בעל עכירה אשר הוא
המושיע לישראל להראות מנהיג לפי הדור לפעים הקים ד' שמואל
ולפעמים יפתח הגדעדי בן זונה וכדומה המסתכל יראה פלאים שלפעמים
בא ישועה על ידי עורך ישראל והכי יפלא מה' להעמיד איש צדיק רק בא
להה אותן שמקום שבא הרפואה נגלה כמה גדרו העונות ע"ש.

ובאמת כי הם דברי הגמara מעילה הנ"ל מבן תמלין ופלא שהביא
מיפתח ולא מגمرا זו וגם מהראשונים הנ"ל. עכ"פ מבואר
דהקב"ה לא יעוזב ולא יטווש את עמו בעבר הגדול שלו ומושיען בעת
צראה אם ראויים או לא ולפעמים בזוכותם ולפעמים בזכות אבותיהם
ולפעמים אם אין להם שום זכותם עכ"פ ברשות הגויים אלא שאופן
הישועה אם הוא ע"י צדיקים או ח"ז רשעים או אפילו שדים וכיוצא בו
תליי כמה הם זכאים באותה שעה אבל מ"מ פשוט דזה הוא נס לכל
ישראל.

נחיב כ"ג

קצת דברי נחמה ורמזים שבתורה
על זמניינו שהוא זמן גאותינו בב"א

והיות כי אמרו ז"ל על הפסוק נתמו נחמו לקתה בכפלים תנחים פי שנים
ובעוניה עבר علينا כוס התרעולה לכן ברצוני במקבילה זה לכתוב
מה שמצאתך דברי נחמה לישראל בעת הזאת ותא חז' מש"כ רביבנו הגadol
הרמב"ן ז"ל פ' האזינו (לב:מ) כיasha אל שמיים ידי. על דרך הפשט עניין
שבועה בסאו וכור' ועל דרך האמת בעבור כי בעת הגלות וכור' והנה
השירה הזאת אשר בנו לעד אמת ונאמן תגיד בביור כל המצואות אומנו
הזכירה תחלת החסד שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקחנו לחלו וזכירה
הטובות שעשה לנו במדבר ואשר הנחילנו ארץות הגוים הגדולים
והעצומים ורוב הטובה והעוור והכבד אשר הנחילנו בה וכי מרוב כל
טובה מרדו בה לעבוד ער"כ והזכירה הצעס וכור' ואחריו כן פוז אותם בכל
רוח ופה, וידוע כי כל זה נתקיים וייחי כן ואמרה השירה כי בסוף ישיב
נקם לצריו ולמשנאיו ישלם.

וחטעם כי הם עשו עמנו כל הרעות לשנתו של הקב"ה כי לא ישנאו
את ישראל בעבור שעשו ע"ז להם, רק שלא יעשו מעשיהם
ויעבדו את הקב"ה וישמרו את מצותיו ולא יתתנה בהם, ולא יאכלו
מזבחיהם ויבחו עכו"ם שלהם, ויבערו אותה מקומותיהם וכענין שאמר
כי עליך הורגנו כל היום אם כן לשנתו של הקב"ה יעשו בנו כל הרעות
האהלה והם צרי ומשנאיו. ועליו להנקם מהם וזה דבר ברור כי על
הגאולה העתידה יבטיח כי בבני בית שני לא הרניינו גוים. רק לענו
עליהם מה היהודים האמללים עושים והוא גדוליהם עובדים בהיכל מלך
בבל וכולם משועבדים לו ובימים ההם לא השיב נקם לצריו ולא כפר
אדמותו עמו.

והנה אין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועובדיה רק היא שטר עדות
שנעשה הרעות ונוכל, ושהוא ית' יעשה בנו בתוכחות חמה אבל לא
ישבית זכרנו וישוב ויתנחם ויפרע מן האויבים בחרבו הקשה והגדולה
והחזקת ויכפר על חטאינו למען smo אם כן השירה הזאת הבטחה
מכוראות בגאולה העתידה על כורתן של מניין וכך הוציאו בספריו. גדולה
שירה זו שיש בה עכשו וכור' ואלו היהתה השירה הזאת מכתב אחד מן
החויזים בכוכבים שהגיד מראשית אחרית כן היה ראוי להאמין בה מפני
שנתקיים כל דבריה עד הנה לא נפל דבר אחד, ואף כי אנחנו נאמין

וצדיק באמונתו יהיה

לה

ונצפה בכל לב לדברי אלקים מפי נבייו הנאמנים בכל ביתו אשר לא היה לפניו ואחריו כמוهو עליו השלום עכ"ל הרמב"ן ז"ל.

וכרגע רأיתי בצדה לדרכם המאמר החמישי הכלל השלישי פ"ד שהביא רמזים שבתורה ולבסוף הביא גדולה מכל אלה שירות הארץ שאמורה אדון הנביאים ע"ה והעתיק כמעט אותה באות מלשון הרמב"ן ז"ל אף כי לא הזכיר כי הוא העתק מ"מ הרואה יראה שזה ממש לשונו ועכ"פ הרוי הסכים עמו שזה הראי הכי גדולה מכל הראות וכותב ג"כ כי באחרית הימים ישיב נקם לצריו ואין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועובדיה רק הוא שטר עדות וכורע ע"ש.

נתיב כ"ד

לאחר החורבן יגאלנו ה' אפיי בלי תשובה

והנה הבטיח לנו אדון הנביאים עליו השלום וככפי מה שביראו הכתובים רבינו הרמב"ן ז"ל ובכל צדה לדרכם דלאחר החורבן הנורא ינקום ה' נקמתם דם עבדיו ויגאלנו ולא עשה שום תנאי בתשובה ועובדיה רק היא שטר עדות שנעשה הרעות ונគול ואחר כל התוחכות יגאלנו בלי תנאים רק ברוב רחמיו וחסדיו הגודלים עליינו או כפי מה שאמרו ז"ל עה"פ נקללה אחיך לעניין כיוון שלקה הרוי הוא כאחיך וקיייל שאומדין אותו כמה יכול לקבל ולא ימות, ולא כן עשו בדורנו בעונת היר"ר.

והאמת הוא כי לא ה' כל אלו הוצאות וسفיכת דמים וההרגינות שעשו העכו"ם כמו בדורינו אנו וכל הגוים השתחפו בכללן שוני ישראל אשר כמעט לא השאיר לנו שריד לولي רוב רחמיו וחסדיו והרוניינו גוים על דור זהה נאמרה כי דם עבדיו יקום ששפכו ולכך ודאי על עכשו לדוריינו השפל השבור והרצוץ נאמר שלא יעשה תנאים אלא יגאלנו בכל אופן. ונראה הדבר פשוט כן שהרי אמרו ז"ל אני ה' בעתה אחישנה ודרשו (סנהדרין צ"ה וירושלמי תענית פ"א ה"א) זכו אחישנה לא זכו בעתה והמברא שבעתא יבא אפילו לא זכו והיינו بلا תשובה דבתשובה הרוי הם זכו ואחישנה ולכן פשוט דעתה אין כאן תנאי בתשובה אלא בא העת לגאלנו.

ודע דהבטחה זו רק על הגאולה שתהיה בכל אופן בין יעשו תשובה או לא יעשו דעתה עכ"פ יבא הגואל אבל על ארץ ישראל כתוב הרמב"ן ז"ל שהוא ירושה לנו ז"ל הרמב"ן (בראשית טו:) אמר"ש רשי"ז והאמין בה' ויחשבה לו צדקה שלא שאל, אותן על זאת אבל על ירושת

הארץ שידע ידיעה אמיתי שירשנה ולא יגרום חטא או חטא זרעו
למנעה מהם או שמא יעשו הכנינים תשובה ויקיימם בהם רגע אדרבר על
גוי ועל מלכה לנחות ולנטוץ להאבד ולהrosis ובשב הגוי ההוא מרעתו
נחתמי על הרעה והקב"ה כורת עמו ברית שירשנה על כל פנים עכל"ק.

נתיב כ"ה הגואלה יבוא במתנת חנן

וגם בתפילה מתחננים למתנת חנן הגם שאין בנו מעשים, והוא רחום
מתפללים הרשיינו ה' אל' וקצתינו מן הגויים וכו', לא כחטאינו
עשה לנו ולא בעונתינו תגמול עליינו וכו', חטאינו רשענו, אד' ככל
צדוקתיך וכו', הטה אל' אונך וכו', כי לא על צדוקתינו אנחנו מפילים
תחוננו לפניך כי על רחמייך הרבים וכו', יכירו ויידעו כל הגויים כי אתה
ה' אלקינו למה יאמרו בעמיהם איך נא אלקיהם ידענו ה' כי חטאנו ואין
מי יעדנו בעדינו אלא שמן הגדול יעדנו לנו בעת צרה, ידענו כי אין בנו
מעשים צדקה עשה מען למן שמן וכו', אין כמן חנון ורחום זכור
לעכדריך לאברהם ולי יצחק וליעקב אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשותו
ואל חטאיהם וכו', כי אין דרכך לעשות חסד חנן, הפתוח יד בתשובה וכו',
הכיתה דל כבודינו בוגדים עד מתי עזך בשבי ותחפרתך ביד צר עוררה
גבורהך והושיענו למן שמן אל ימעטו לפניך תלאותינו וכו', מתריצה
ברחמים וכו', חננו ועננו כי אין לנו מעשים עשה לנו צדקה וחסד
והושיענו לא נדע וכו', וכן בשאר תפילות הרבה מתחננים לביאת
משיח צדקיינו הגם שאין בנו מעשים עשה לנו צדקה וחסד למן
ובזכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב ואשר מסרו נפשם על קידוש שמו
יתברך.

ולסיום הדברים עולה פה עוד דברי הנביא (ישעיה ס"א הפטורה לפ' נצחים)
פורה דרכתי לבודי ומעמים אין איש אחי ואדריכם באפי וארמסם
בחמותי ויז נצחים על בגדי וכל מלכושי אגאלתי. כי יום נקם בלבי וشنת
גאולי באה, ואבית ואין עוז ואשתומם ואין סומך וחוושע לי זרווע וחתמי
היא סמכתני ואבוס עמים באפי ואשברם בחמותי ואוריד לארץ נצחים.
וביאר המלבים ז"ל פורה דרכתי לבודי שהקב"ה חכליתו הי' לדורך
להחוים בתשובה אבל ראה כי מעמים אין איש עתי ולא אבו לשוב אליו
ולבן ואדריכם באפי וארמסם בחמותי כלומר מתחלה הי' כוונתו רק לדרכם
לחשובה ולהעביר הרשעים ושוב על ידי חמותו שבורה בהם ורמסם דרך
השחתה ממש רשעים וצדיקים ייחדו נאספו, ועי"ז ויז נצחים על בגדי וכל

מלבושים אגאלתי, שע"י שהרג הרשעים והצדיקים והי' הצדיק כרשו מלבושים כבוד שלו גאל כלומר שהלו שמו הקדוש בין הגוים ע"ש.

והנה הרואה יראה שנבואת הנביא הוא על החורבן הנורא שבעוניה עברנו שאכתי מעולם לא היה כזה מאז הייתה לנו וככל הגויים כולם הסכימו ח"ז להשמיד ולאבד את כל שונאי ישראל ואני הבהיר ראה ראייתי בכלין ע"י תא גז ושריפה הרג וחנק מיתות משונות אשר לא שערום בעולם גאנטס וצדיקים ראשינו קהילות וראשי ישיבות עם תלמידיהם צדיקים ורשעים ואין דרוש ואין מבקש, וכל הגויים שallow היה אלקיים וכי אין כח בו ח"ז לנגןנו וזה באמת כל מלבושים אגאלתי, כי תחלה שמך הגדול והקדוש בגוים.

נתיב כ"ז
יום נקם לבני ושות גאולי בא

ועדיין מצלצל באוני בי"כ בשעת נעילה בא הראש של המחנה נאצ' בכוונה ושאל להש"ץ אל מי אתה מתחפל ואיך אלקין אם יש לך למה אינו מושיע לך וכי יש חילול השם גדול מזה, ואמר הנביא טעם למה שמייר לדרך ולרמסם בחמתו ולא האריך להם אף הוא כי הגיע הזמן היום הנקם המיחוד על העכו"ם להנעם בגוים על כל הרעות אשר עשו לישראל כי שות גאולי באה לגואל את ישראל ולא הי' עוד זמן להמתין ולהאריך אף ע"ש.

ומאחד שבעוניה בדור הזה נתקיימה ממש הנבואה זו שנרמותו בחמתו ששთ או יותר בדיק שבע מיליון יהודים ואין משפהה ובית בעוניה שלא עברו הכות התרעללה ומה הкусם הגדול והחרוץ אף הזה אבל זה לפי שיום נקם על הגוים בא ושות גאולי בא, ודיק שות גאולי בא כי יש שתי זמנים בעתה אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתה, ומברא מיהו דבעתה כשיבא העת יגאלנו בכל אופן אפילו כשאן להם זכותם דכישייהם זכותיהם הרי הוא בא באחישנה וזה שאמור ושות גאולי בא כלומר שבא הזמן של הגאולה ולא בא אחישנה וכיוון ששנות גאולי בא בא הזמן לנוקם בגוים וממילא יגאלנו בכל אופן כי שנות הגאולה באה ואם לא וכי נינו בעוניה לקינו ונתקיימה כל השירה ובא העת.

וז"ש הרמב"ן זיל לאחר השירה הזאת לא העמיד שום תנאי לחשובה לגאולינו כי לאחר שתעבירו השירה הזאת הוא שנות הגאולה בכל אופן ואין זה בכלל אחישנה שיש תנאים שהיה דוקא זכו ואי לא לא

יגאל אלא כיון ששנת גאoli בא כיון זכו ובין לא זכו, يوم נקם בגוים
ושנת גאoli בא. ויר' שנזכה וירחם ה' עליינו ועל שארית נחלתו ויעירה
עליהם ועליינו רוח טהורה ונשובה לה' כל בית ישראל סלח לנו מחל לנו
כפר לנו ושלח לנו משיח צדקינו ב Maherah בימינו.

ב"ס' אגד"פ (אות כ") אמר כבוד הרה"ק מהרמ"מ מה שהוא מן
התימא שאנחנו רואים כמה פעמים הילדים בקטנותם הוליכין
לבית רבס ומתמידין בלימוד תורתם ומתפללים בכונה ועוניים
אמן ואיש"ר ומישרים אורחותם ואח"כ כשמתגדלין מתחפכין
ח"ו במדות גרוועות וمبرטלים ת"ת ותפלה ופעמים גם יוצאים
لتרבות רעה ח"ו, מאין יתרהזה זה והלא התורה שלמדו
בקטנותם והוא הבל שאין בו חטא ה' מן הרואי שיימוד להם
ויסיפו אומץ בגדלותם גם כי מצוה גוררת מצוה. ואמר הוא
ז"ל שהוא על שאבותיהם האכלו אותם ממון גזל שסגלו עי'
מו"מ שאין באמונה ונטפומו באיסורים ושב להם לבשר
մבשרם ועי' נולדים להם תאונות רעות ומדות גרוועות, וראי'
מצפק העוף על שננהה העוף מן הנזול לא נקרב הצפק לגביה
המזבח כי לא לרצון יחי' והוגם שהעוף אינו מצוה הנה השית'
שונא הגzel והחמס עכ"ד. ומה"ט אמרו חז"ל אין מגדין בהמה
דקה בארץ ישראל, וכ"ש אם מתਪטמים במאכלות אסורות
אפי' בקטנותם שהם הם המתקלקים והם העז' פנים שבדור
(עיין ירד סי' פ"ב ברמ"א שם ובפרק' ח), ועיין פמ"ג (אי"ח סי' קנ"ט אי"א סוף
אות ג) וז"ל עיין א"ר אוות ג' בשם אביו זקינו הנגאון מהר"ש ז"ל
ששאלין נשאת ונחת באמונה, דאל"כ ח"ו התורה שלו חילול
השם ולכך ששאלין תחילת על זה ע"ש וד"ל. ואשרדי אנוש יעשה
זאת.

משנה שנייה

בעניין לימוד תורה ויר"ש

ו' לחדר הגאולה לעם סגולה בניי יצור'א התשמד קריית אונגווואר ירושלים עיה'ק תו'א

מע"כ ידידי היקר הרה"ג וו"ח נו"ג ירא"מ מרבי תורה כו' כ"ת מוה"ר ... שליט"א ابن יקרה מתושבי קרייתנו אונגווואר ירושלים עיה'ק תר"א

חדשכ"ת בידידות נאמנה,

בדבר שאלתו במה שאמרתי בשיעור לפני לומדי תורה דמה שאמרו ז"ל ותלמוד תורה כנגד כלם היינו דוקא תורה עם יר"ש אבל תורה בלי יר"ש, יר"ש עדיף ואפילו יר"ש ע"ה עדיף מלמדון גדול ואני יר"ש וכבודו העיר מנפש החיים שכח דתורה שלא לשמה עדיף מצוחה לשמה וע"כ תורה שלא לשמה הוא בלי יר"ש ואפי"ה תורה שלא לשמה עדיף.

נתיב א'**מתי חייב אדם ללימוד תורה**

ולפי שדברינו אלו הם יסוד גדול בלימוד התורה ועובדות ה' הנני מוכrho להאריך קצת לבאר את העניין וראשונה אציג כאן בעצם דין לימוד התורה או ביטולה ח"ז כתוב ורבינו יונה באגרת התשובה שלו (בפתחן הכתוב אותו ליה בספרינו) חז"ל וחיביך אדם לעסוק בתורה בכל יום שנאמר (דברים ז:יב) ויהיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמורות ועשיותם אתם ונאמר (שם ה:א) ולמדתם אותם ושמורותם לעשותם ואמרו ז"ל (ריש פאה) ותלמוד תורה כנגד כלם. ואמרו בספרינו בשם שסדר תלמוד תורה גדול מכל המצוות כך עונש ביטול תורה גדול משאר עבירות וכן מצינו בכית רាជון שויתר הקב"ה על ע"ז וג"ע ושפ"ד ולא יותר על עון ביטול תורה שנאמר (ירמיה ט:יא) מי האיש וגוי (ירושלמי חגיגת פ"א ה"ז) והרוצחה להנצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יתעסק בצרבי התלמידים והרבנים הלומדים לש"ש וייעזר בשכירות הרבנים כדי שיימדו בעירו ויהיו עוסקים בתורה על ידו ופי רוז"ל בטפוי כי זה אמר הכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה לומדיה לא נאמר אלא למחזיקים בה שם מחזיקים ידי התלמידים והרבנים ע"כ.

ומבוואר לכואורה דהלוּם עצמו אפילוּ לומד כל היום וכל הלילה ואיןו מבטל הזמן א"א לו להנצל מעון ביטול תורה המר אלא עי' שיזחיק גם לומדי תורה אחרים ועיין ירושלמי ברכות פ"ה ה"א ר' ירמיה אומר העוסק בצד"ץ כאילו עוסק בדברי תורה וע"ש עוד (באגות המשובחאות לו) וכשבני אדם פוסקים ממלאתיהם ומעסיקיהם והולכים לבתיהם או יושבים בקרנותיהם והם בטלים, או משיחים בדברים בטלים רעתם רבה וחטאיהם כבדה מאיד לפי שהם מבויים את התורה שאילו הם מאמינים שאין תכלית למתן שכחה למה לא ישיבו ונגלהם לבית הספר ללימודם הלוּם או קראו מקרה או סיידור תפלה הלא האדם זרייך ואץ ברגליו למלאכתו ולעסקיו ויודע כי הכל הבל ע"כ. והנה דיק ורבינו על הביטול שהוא בכלל דבר ה' בזה ולא כתוב מדין ביטול תורה לבודו, וגם דיק בלשונו הטהור והולכים לבתיהם או יושבים בקרנותיהם ובטלים, ככלומר דוקא כשישובים והם בטלים או משיחים בדברים בטלים אבל אם עוסקים במלאכתן אפילו כל דהוא לא. ועיין ברכות ל"ה ע"ב ת"ד ואספת דגניך מה ת"ל אבל אם הם עוסקים במלאכתם ועשויים מה שעשוים אפילו צורך כל דהוא אפילו אינם עוסקים בתורה אין רעתם רבה ולא מקרי ביטול תורה.

נתיב ב'

עונש המבטל לימוד התורה ואופן להנצל הימנו

שנית נראה בדיק דברי רבינו יונה בלשונו הטהור בסמוך שכח בז"ל והרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגadol הזה יתעסק בצרבי התלמידים והרבנים הלומדים לשם שמיים, ומשמעוadam עוסק בצרבי התלמידים שאינם לומדים לשם שמיים איינו ניצל מן העונש המר וצ"ע ונראה הטעם כי הלומד שלא לשמה אין שכחו גדול מכל שאר המצוות עד שהיא כלומד תורה לשמה אלא שהוא גדול באופן זה מטעם דכין דאמר מר ענוה גדולה מכולם שלא לשמה נמי עדיפא אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק בתורה ובמצוות ע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ומיהו פשוט דהגים עדיפא מ"מ הא עדיפות איינו אלא כלפי מצות אחרות אבל אין שכחו כלומד לשמה ולכך גם המחזק אין שכחו גדול להנצל מן העונש המר של ביטול תורה והגמ שאמרו ז"ל לעולם לימוד אדם אפי' שלא לשמו שמתוך שלא לשמה בא לשמה מ"מ זה דוקא להלומד עצמו מצוה שלימוד עכ"פ אפילו שלא לשמה שיבא לידי מדה זו אבל העוסק בהחזקת הלומד צריך שיזחיק תלמיד או רב

הלומד לשמה והוא דבר מסתבר דלא מיבעיא אם מחזק מי שהוא לומד שלא לשמה אלא רקנתר שנה לו שלא נברא עין תור'ך ריש בחקותי.

ובזה"ק פ' חולדות קמ"ב ע"א דכל מאן דאתעסק באורייתא ולא אשתדל לשמה טב ליה דלא איחבורי והרי הוא מסיע ידי עובי עבירה אלא אפילו עוסק בהחזקת לומדים שלא לשמה שלא רקנתר Dao שפיר דמי ועיין זהה"ק פ' וישב קפ"ד סע"ב ובתוס' ברכות י"ז ובגמ' סוטה כ"ב ע"ב ד"ה לעולם בתוס' ועיין באර שבע הורות י"מ"מ א"א שתהא החזקתו של הלומד תורה שלא לשמה שכרו גדול מן הלומד תורה לשמה שהלומד תורה לשמה אינו ניצל מעון ביטול תורה עד שהיא מן המחזקין תלמידים ורבנים שלומדים תורה לשמה ואני יכול לבטל מעצמו עונש עון ביטול תורה לשמה בליל החזקתו לומדי תורה והחזקיק לומדי תורה שלא לשמה יגדל שכרו זה א"א אלא פשוט שהחזקיק לומד תורה לשמה הרי הוא כמויו וכאילו בעצםו למד תורה לשמה ולכן ניצל מעון ביטול תורה לשמה אבל המחזקיק לומד תורה שלא לשמה מעונש חזיג יותר מהלומד עצמו שהוא אינו לשמה א"כ לא הגיע להנצל מעונש לומד תורה לשמה והרי עיקר המצווה הוא ללימוד תורה לשמה וזה דבר חדש בס"ד.

נתיב ג'

הلومד שלא לשמה אי מקרי ביטול תורה

וזעט בו שלישיה דנגלפערנד לבאר יותר בזה דברי וביינו יונה הנ"ל בהקדם קושיא אחרות דליךורה צ"ע מה שכחוב והרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יתעסק בצריכי התלמידים ורבנים הלומדים לשם שמים, והדברים מהמיהים דהיל"ל והרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגדול הזה יעסוק ב תורה לשמה ולא יוכל אפילו רגע ולמה תלה בתלמידים אחרים והנראה לפמ"ש בסמוך דבאמת השכר של ח"ת שהוא גדול מכל המצויות הוא על ת"ת לשמה אבל הלומד שלא לשמה אינו אלא מצוה כדי شيיבא על ידה למד לשמה ואין שכרו גדול כלומד תורה לשמה אלא שאעפ"כ שכרו גדול מכל המצאות אפילו שעשוה לשמה ואפלו שהלומד שלא לשמה אינו רקנתר ח"ו דלקנתר נח לו שלא נברא מ"מ כיוון דעתיק הרילמוד אינו לשמה חסר בימוד התורה לשמה וביטול מצווה זו כי העיקר לימוד תורה לשמה וכיון דכל אדם כשמתחילה למד בתחילת לימודו לא לשמה ע"כ עד שייבא לידי לימוד לשמה וכמ"ש זיל לעולם לימוד אדם אפילו שלא לשמה א"כ כל זמן שלומד תורה שלא לשמה הגם שייבא לידי לשמה מ"מ הרי, אכתהי יש עליו דין ביטול תורה

וצדיק באמונתו יהיה

לשמה שחררי בזמן שהוא לומד תורה שלא לשמה היה מצווה ללמידה תורה לשמה והוא יכול ללמידה תורה לשמה והוא למד שלא לשמה.

א"כ מצד החיזוק הזה הוויל בגדוד ביטול תורה שהCSR הלימוד לשמה והוא הגם שיש לו מצווה על לימודו וגם שכרו גדור אפלו שלא לשמה מכיוון שאמרו חז"ל לעולם לימוד אדם תורה אפלו שלא לשמה ושכרו הלומד תורה שלא לשמה בשמאלו עושר וכובוד מ"מ הרי יש לו עון שחסר הלימוד לשמה וזהו נקרא אצלו כעון ביטול תורה ח"ז א"כ כל אחד אפלו למד כל הזמן ולא ביטול אפלו רגע ממש נמי לא ניצל מעון ביטול תורה שחסר הלשמה של הלימוד ולבן כתוב רבינו יונה והרוצה להנצל מן העונש המר והעון הגדל הזה שיש בכל אחד עכ"פ מפתח הלימוד שלא לשמה הגם שלא ביטול בלימוד בפועל ביטול הלימוד של לשמה ולבן יתעסק לצרכי התלמידים והרבנים הלומדים לשם שמים ניצל מעונש הזה ומיהו דוקא הלומדים לש"ש וhaben.

וקצת צ"ע מכאן מה שהביא בש"ע י"ר ס"י רמ"ו בפתח שבדין הדן את הדין ומקבל שכר שלא קיים בויה קבועות עתים וכן מספקא ליה בברכ"י בשם מז"ה בלומדים בישיבה בעת קבוע ומקבל פרס על זה אם עולה בכלל קבועות עתים לתורה דאפשר דזה קבוע וכל מליינר תינוקות בשכר פשיטה ליה דאינו עולה בכלל קבועות עתים לתורה והביאו בש"ת א"ח ס"י קנ"ה סק"א ולפ"ז מה שכחוב רבינו יתעסק לצרכי התלמידים כולמר שאינם מקבלים שכר והמלמדים נמי כן אלא שנוחנן להם כסף והם לומדים עם התלמידים שלא בשכר או אפשר בשכר מצומצם עיין ריש שני דיני גזירות לא הי מספיקין ועיין א"ח ס"י ל"ח כותבי תפילין ומזוזות ותגריהם והבן ויש לעיין בבני כולם שלומדים בישיבות ומנים קבועים מדוקים ומקבלים פרס ואם לא ישלמו להם לא יבואו אי הם נמי בכלל ספק זה ואי יוצאן בויה קבועות לתורה ודוו"ק.

נתיב ד'

הЛОמד תורה בלי יר"ש

ועתה נחזר לבאר דברינו דמה שאמרו ותית נגד כולם דוקא תורה עם יר"ש אבל בלי יר"ש ח"ז אוילו ובגמ' (שבת ל"א וומר ע"ב ע"ב) אר' שモואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאוי דכתיב (משל י"ז) מה זה מהיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין, אוילו להם לשוניאהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהם יראת שמים מכירנו ר' ינאاي חבל על דלית ליה דרתא ותרעה לדורתא עביד. פרשי" שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה

לייראת שמיים לכך צריך שתקדמים לו יראת שמיים, נמצא דיר"ש גدول מהות בלי יר"ש ומעלת הצדיקים והחסידים הוא מעלה יר"ש והקב"ה משתבח בזה וכמ"ש מה ה' אלקין שואל מעמך כי אם ליראה.

וזיל רבינו גدول המורדים הר"ן זיל בדרשותיו הדורוש הששי במאקדם (דף קי"ג מדפי הספר ירושלים תשל"ז) שכח שם במעלת הצדיק היאך הוא שkol כל העולם כולם כמו במעשה שאריע לרבנן חנינא בן דוסא עם הערוד (ברכות ל"ג ע"א) שעשה עצמו שוה עם מה שעשה משה רבינו עפ"י השית' לכל ישראל וגдол ממנו. כי כמו שהבטחת שהנחש הנחשת דחה בעל ארסים ע"פ שהיה ראוי להוסיף ארס ודוחחו כן רבי חנינא בן דוסא היה ראוי לפיקח האנושי להיות ניזק מן הארס, ולא די שניצל ממנו אבל דחהו לגמרי והמית לארס ולפיקך אמרו רוזל מאי כי זה כל האדם, שkol זה נגד כל העולם ואמרו כל העולם לא נברא אלא לצווות זהה, ובמס' ברכות (ר' ע"ב) וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת יב:יג) סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא וגורי מי כי זה כל האדם אמר רוזל אמר הקב"ה כל העולם כולם לא נברא אלא בשbill זה, רבי בר כהנא אמר שkol זה נגד כל העולם כולם ר' שמעון בן עזאי ואמרו לה ר' שמעון ב"ז אומר כל העולם כולם לא נברא אלא לצווות זהה והדמיון ירוחיק את זה [כלומר בהשכמה ודמיון במוחו של אדם אין נראה כן לומר שבשביל צדיק יר"ש אחד כדי כל העולם להבהירותן אבלascal מאמת אותו שזה אמת ע"פ השכל]. כי ההרחקה שיוחיק הדמיון שייהיה כל העולם כולם נברא בשbill צדיק אחד אותה הרחקה בעצמו יפלו באלו ורבבה כפי השכל ואחר זה הייש סכלות ועוורון כזה שהשכל יודע בעצמו שיכל לעלות נפשו במעלה עליונה או שייהיה שkol נגד כל העולם, וימשיך אחר חפצו כתבנית שור אוכל עשב.

נתיב ה' מסירת נפש לה' גدول מלימוד התורה

והוסיף רבינו הר"ן וכי יתפתח האדם ויאמר לא יכול להשיג זה השלמות כי אם בחכמה יתירה וידענות התורה על השלימות. נשיבו ונאמר אין ספק שתלמיד תורה שכרו גדול מאד עד שאמרו רוזל (ירושלמי חגיגת פ"א ה"ז) יותר הקב"ה על יעקב זורה וג"ע ושפ"ד ולא ויתר על ת"ת וכ"ז ואעפ"כ רואה בדברי רוזל "שמי שמוסר גופו ונפשו להשי" וחוشك בעבורתו ישיג מדרגה גודלה יותר ממי שייהיה בתכילת החכמה" אמרין בברכות (כ' ע"א) מ"ש קמאי דמיתרחיש, فهو ניסא ומ"ש בתראי שלא

מתרחיש להוא ניסא אי משומ תנווי וכור' [בשני דרכ יהודה قول תנווי בנטקין הוה ואנן קא מתנין שיתא סדרי וכור' ואלא רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מיטרא ואנן קא מצערן נפשין ומצוות קא צוחין ולית דMSGAG BEN ALI קמא הוה קא מסרי נפשיהו אקיידוש השם אנן לא מסרין נפשין אקדש"ה] והיתה התשובה אלא רחמנא ליבא בעי.

הנה ביארו כי אין עיקר המדרגה החכמה אבל הכוונה השלמה במעשים הטובים כי המעשים הטובים אין תכלית כוונת שעישום הדברים אבל כוונת הלב בהם, וראו עניין הכוונה מה הוא כי מי שכוונתו דברות בהשיות גם כשהוא מתעסק בדברים המוניים בעיני העסקים והקנינים הוא עובד הש"י עבודה גמורה ומיל שאין כוונתו דבקה בש"י גם כשהוא חושב לעבד את השם הוא מרה אותו. שהרי כיווץ זהה אמר הנביא בפיו ובשפתיו כבדנו ולבו רוחך מני (ישע' כת:ג) ונאמר קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם (ירמ"י יב:ב) כי אין העקר מעשה המצאות והקשת השפטים אבל אחורי כוונת הלב הן הן הדברים, ולפיכך אמרו רוז'ל חביבין על דברי ודדים יותר מיניה של תורה, והתעם בזה כי דברי החכמים הם גדרים וטיגים ותקנות לעקר המצאות ומיל שעושה הגדרים ותוספת שמירה על המצאות מורה שאינו עושה אותן כמצאות אנשים מלומדה אבל בכוונה גמורה וזה עקר המצאות ותכליתם השלם כי מי שהושלם על דרך בכל מצואה קלה שעושהאמת ומודיע כל האמנות הטובות וגם בעסקים ההמוניים לפי שהוושם תכליתם עבודת הש"י לא זולתה.

זה הדבר שטעה ההמון וזה הטעות הוא נمشך בכל הכוונות כי ההמוני, כשרואה האנשים הטובים והחסידים מתחסיקים בענייני העולם, כמו שאנו רואים האבות שהו ערים עקר מהזרענות והמקנה ואמרו רוז'ל ויתר יעקב לבדו נשתיר על פכים קטנים וכשההמוני רואה זה אומר בלבו הנני רואה החסידים עם כל חסידותם משתדלים בענייני העולם עושים כן גם אני ואוי להם לבריות רואות ואין יודעות מה רואות כי הם אינן רואים רק חזניות הדברים לא פנימיות כי הצדיקים עושים כל דבריהם לתוכה וכראווי ויתר האנשים תכליתם ללא דבר. ומהשיל הדבר עוד לאחד החכמים ששאל למה לא יכירו ההמון בין הרופא הטוב והרע, והשיב בזה מפני שאוthon הדברים בעצמן שמתעסק בהן הרופא הטוב מתחסק במתקנות ומשיחות ואבקים כן הרופא הסכל משתמש בהם ומתחסק באוthon הדברים עצמן אלא שהרופא החכם עושה בכוונה ודבר בעתו והסלל עושה بلا כוונה ובלא עת כן עניין המצאות אצל ההמוניים בשווה החסיד וההמוני מתחסקים בהם אף הטובים כל עניינם עבודה

שלימה מפני הכוונה השלמה בהם והאחרים גם כשבועדים את השם יתברך אין עבדותם שלמה כי הכוונה היא עקר במצוות וכן בעבירות ע"ש באדיכות.

וכתיב עוד ז"ל ואמנם יתאמתשמי שישען עליו באמת להיות נכנס בעובי הקורה בעבודתו וכל מה שיעשה המעשה יותר וחוק מהטבע יורה על היותו נשען על השם ית' באמת. ומהעשה היותר גדול והיותר וחוק מהטבע הוא מעשה אברהם אבינו ע"ה בעקבידת יצחק כי לא היה נמשך לו עונש כלל אם לא יעקדנו כי לא צוחרו הש"ית בזה והגנה הבטיחו כי ביצחק יקרה לך וזהו לשון הכתוב קח נא את בך וגו' וכבר נודע שהזה הציווי [קח נא איינו שנצטווה ליקח] אלא לשון בקשה שהראה לו שיטיב לו אם ימחול אברהם על הבטחו ויעקור את בנו ולו היה אברהם מшибבו "הן לי לא נתחה זורע" כי אם זה והבטחתני בוואך עשה זה לא נחשב לו עון ולא ישגיחו עונש מזה ועלפ"כ לגודל אהבתו את הש"ית מצא את לבבו לעשות חפץ הש"ית ע"פ שאלות לא עשו לא היה מגיעו עונש כלל וזה עניין העקרה וסודו.

ולזה הוכיחו בירושלים (חנינה פ"ב ה"ז) אמר רבי אבא בר אבין בשם ר' יוחנן אמר אברהם לפניו הקב"ה רבש"ע גלי וידוע לפניך שבשבעה שאמרת לי להעלות את יצחק בני על גבי המזבח היה לי להשיב ולומר אמרתי לי כי ביצחק יקרה לך וזה עכשו אתה אומר לי העלהה חס ושלום לא עשיתני כן אבל כבשתי את יצרי לעשות רצונך רבש"ע יה"ר מלפניך שבשבעה שייהיו בני של יצחק נכנין לידי צרה ואין להם מי שילמד سنגוריא אתה תהא מלמד עליהם سنגוריא ה' יראה ויזכור להם עקדתו של יצחק אביהם ויתמלא עליהם רחמים. ע"ש אריכות דברים תורה אמת מפי מלאך ה'.

נתיב ו'
עוד בהנ"ל

וה מבואר בדברי רביינו ז"ל דהגם דאין לך מצוה גדולה מלימוד התורה וכל חפציה לא ישוו בה ובאופןו אותן אחת של תורה שווה יותר מכל חלו של עולם כמבואר בירושלים פאה ואפ"ה יראת שמים ומוסרתו נפשו להש"ית גדולה מזה ולכך נראה דר"ע בשעת פטירתו כשהיו סורקים בשירו במסיקות של ברזל קבל עליו על מלכות שמים בקי"ש והוא שואlein תלמידיו רבי עד כאן ואמר כל ימי היהתי מצטער על פסק זה מה תבא לידי ועכשו שבא לידי לא אקיימנו והגנה לא אמר בשעת מיתתו לא

חידושי תורה ולא שאר דברים אלא קיבל עליו על מלכות שמים במסירת נפשו להשיות שהוא ההיגג הכי גדול בעבודות השicity למעלה אפילו מלימוד התורה.

ונראה דזה הוא בכלל מה שאמרו ז"ל שלחי מס' מנהות נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ויקרוא ו' ובועלות עוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרכה ואחד הממעיט ובלבך שיכין לבו לשmins ואמר ר' זираמאי קרא מתקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל רב אדא בר אהבה אמר מהכא ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליו ותניא אמר ר' שמעון בן עזאי בא וראה מה כתיב בפ' קרבנות שלא נאמר בהן לא אל ולא אלקים אלא ה' שלא ליתן פתחון פה לבבעל דין לחולוק ונאמר בשור הגס אשה ריח ניחוח וכבעוף הדק אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח לומר לך אחד המרכה ואחד הממעיט ובלבך שיכין את לבו לשmins כי לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמרו עשה רצונו ועשה רצוני לא לרצוני אתם זבחים אלא לרצונכם אתם זבחים שנאמר לרצונכם מזבחחו דבר אחר לרצונכם תזבחחו לרצונכם זבחו לדעתכם זבחו כדבעא מיניה שמואל מרבי הונא מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול שנאמר ושחת את בן הבקר שתהא שחיטה לשם בקר אמר לו זו בידינו הוא לעכב מנין ת"ל לרצונכם זבחחו להעתכם זבחו ע"כ.

וצ"ב ואטו מי שלמד כל ימיו ויגע על התורה כל ימיו ואחד למד שעעה אחת כאחד הם ולקה מדת הדין והאמנים נראה דודאי לפום צערא אגרא וכמ"ש בן הא הא, אבות ספ"ה אלא העניין בשנים שעשו מצוה לפני הקדוש ב"ה וחושב שע"י שמכbia שור גדור הוא משוכב מעני שאין לו אלא רצון טוב ומבייא עשרון סלת ולזה אומר שהעיקר הרצון שלו להשיות שישענד נפשו וימסור דעתו ורצונו להקב"ה וזה לרצונכם תזבחו כלומר הרצון שלכם והחאה שיש לכם מזבחחו לשם ית' ע"ד שאמרו עשה רצונך ובטל רצונך מפני רצונו שהיה כל כוונותיו בhti לה' בלבד ועל זה אמרו לב נשבר ונdice אלקים לא תבזה כי שבירת הלב להשיות הוא הזביחה ע"ד שאמרו שוכר מקל לפניה הוא הזביחה ומרובבה מדה טובה והבן וזה לרצונכם תזבחו להעתכם זבחו כלומר מה שהוא רצונכם ודעתכם לעצמכם את זה תזבחו לה' ית"ש. וכזה מובן Napoli יש קונה עולם בשעה אחת ובכח רבי ואני מובן ולפמ"ש מובן כל זה.

נתיב ז'

ביאור דרchap"ת הי' לומד תורה ברבים בשעת השמד

ומובן נמי בזה מעשה דרchap"ת מס' ע"ז שהיה מקהיל קהילות ברבים ולמד עליהם תורה בשעת השמד ואמר לו ר' יוסי בן קסמא חנינה אחוי اي אתה יודע שאומה זו מן השמים המליךה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדין היא קיימת ואני שמעתי עלייך שאתה יושב ועובד בתורה ומקהיל קהילות ברבים וספר מונה לך בחיקך א"ל מן השמים ירחמו א"ל אני אומר לך דברים של טעם אתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישפטו אותך ואת הספר תורה באש א"ל רבבי מה אני לחוי עוה"ב אמר לו כלום מעשה בא לידי אמר לו מועות של פורים נתחלפו לי במעטות של צדקה וחקלותם לעניים אמר לו א"כ מחקך יהיה חלקי ומגורליך יהיה גורליך לא היימים וכי מצואו הולך רחובות יושב ועובד בתורה ומקהיל קהילות ברבים וס"ת מונה לך בחיקו והביבאו והביבאו בס"ת והביבאו בחכלי זמורות והציתו בהן את האור והביבאו ספוגין של צמר ושראות במים והניחום על לבו כדי שלא יצא נשמהו מהרחה אמרה לו בתרו אבא אראך בכך אמר לה אל מללא אני נשפטת לבדי היה הדבר קשה לי עכשו שאני נשרפ וס"ת עמי מי שמקש עלכונה של ס"ת יבקש עלכוני א"ל תלמידיו רבי מה אתה רואה א"ל גוילין נשרפין ואוחיות פורחות ועין תוס' ד"ה מה אתה.

נתיב ח'

שאלת רחchap"ת מה אני לעוה"ב

ויש להפליא במעשה כזו ברchap"ת שהיה מקהיל קהילות ברבים ולמד עליהם תורה ברבים שאין גדול מתח"ת וכ"ש ת"ת דרכם ובשעת השמד שמסר נפשו וاعפ"כ כשהוא אמר לו ר' יוסי חנינה אחוי וכו' שאל מה אני לעוה"ב ולגודל החטיה שהשיב לו ר' יוסי בשאלת כלום מעשה בא לידי והשיב לו שמעות פורים נתחלפו לו במעטות של צדקה וחקלם ואמר ליה א"כ מחקך יהיה חלקי והנה על לימוד התורה ברבים וכל זה אכן היה מסופק אי הוא בן עוה"ב ורק על מעשה מעות פורים וצדקה הובטה לו שהוא בן עוה"ב והרי ת"ת נגנד כולם וגם על שאלת התלמידים שהשיב להם צ"יב וכמ"ש התוס' ולהנ"ל נראה ביאור הדברים דודאי ת"ת נגנד כולם אבל גדול הלימוד שמכbia לידי מעשה ואם הוא לומד ואין עושה אף תלמוד תורה אין בידו ועין יבמות ק"ט האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו ועין רשי' שם שאין לו אף שכר לימוד התורה הדעהיקר הוא אחר כוונת הלב הדברים וכמ"ש הר"ן הנ"ל ולכן שאלו

וצדיק באמונתו יהיה

כלום מעשה בא לידי והשיב דמעות פורים נחלפו ודקך אחר המעשה להלן אמר א"כ מחלוקת היה חלקי שראה היראת שמים שבו.

ובזה מבואר נמי מה ששאלות החתלמידים מה אתה רואה והחשובה על זה וב吐וט' אמרו שהי רואים דבר תימה או מלאכים או שם שמעו קול האותיות פורחות ולא היו יודעין מהו ע"ש ולהניל' מבואר החתלמידים נמי תמהו כמו שתמה בתו שםABA ארך בכך שהי' דבר תימה להם שעל מזויה של לימוד התורה שמספר נפשו להקב"ה נשרף ולא הצללו הש"ית ולא איתחרישליה ניסא וע"כ יש בזה טעם וסבירו והיתה שאלת בתו והחתלמידים אחת ארך בכך והסביר להם רחבה'ת כי הוא רואה גוילין נשרפן ואותיות פורחות כלומר שגם בלימוד התורה יש חיצונית ופנימית הגוילין הם הגוף והחיצון והאותיות הם הנשמה וכל שאין מוסר נפשו על הנשמה הגוילין נשרפן וכמما אמר ר' יוסי אליו תמה אני עד שאמר לו שמעות פורים בא לידי והבן כי הוא נקודה נפלאה.

נתיב ט'

תכלית בריאות העולם הוא יר"ש

והנה בגמ' שבת ל"א ע"א אמר רב בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגוזר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונית לו מסרו לו בהי עילן מכריז ר' ינא חבל על דעתה ליה דרתא ותרעה לדרכא עביד אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה עולמו אלא כדי שייראו לפני שנאמר והאלקים עשה שיראו לפני ר' סימון ור' אליעזר הו יתבי חלוף וואזיל ר' יעקב בר אחא אל' חד לחבריה ניקו מקמיה דגבר דחיל חטאין הוא אל' אידך ניקום מקמיה דגבר בר אורין הוא אל' אמינה לך אנא דגבר דחיל חטאין הוא והוא אמרת לי את בר אורין פרש"י אנא אמינה לך כלומר אתה מיעטה בשבחו תסתיים דר"א הוא דאמר דגבר דחיל חטאין הוא דאר' יוחנן משום ר"א אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר אתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעימיך כי אם ליראה וגוי' (דברים י') וככתוב ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגוי' (איוב כ"ח) שכן בלשון יוני קוינין לאחת הן תסתיים ע"כ. והנה מבואר דיראת שמים קודמת וגדולה ומשמעותה היא מגברא בר אורין שהרי אמר לו אתה ממעט בשבחו بما שאתה אומר בר אורין והוא גבר דחיל חטאין שהוא יראת שמים שהוא גדול מלמדן ואני יר"ש והם הם דברי הר"ן הניל'.

נתיב י'

גדולה שימושה יותר מלימודה

עוד אמרו בגם' ברכות ז' ע"ב וא"ר יוחנן משום רשב"י גדולה שמוסה של תורה יותר מלימודה שנאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים עלך ידי אליו למר לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמוסה יותר מלימודה ועיין תוס' כתובות י"ז ע"א ד"ה מבטלין ח"ת להוצאת המת וקשה דברם' ד"א זוטא אמר ר"ע תחלת חמישית לפני חכמים עם אחת היחי מהלך בדרך ומצתתי מת מצוה ונטפלתי בו ד' מיlein עד שהבאתיו לבית הקברות וכברתווי וכשבאתי והרצאתи דברי לפני ר"א ור' יהושע אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה כאילו שפcta דם נקי וחוי הר"י מקורב' כל דהتم משום דברTEL עצמו משימוש ת"ח קאמר לדגkol שימושה יותר מלימודה ע"ש וכבר הארכתי זה בספר הקנינים על מ"ח דברים על קניין בשימוש ח"ח ע"ש. עוד בגם' כתובות ק"ג ע"ב ר' חנינא בר חמא ישב בראש הישיבה לאחר פטירתו של רבינו הקדוש ור' חייא עסוק במצבות היה ולא רצה רב כי לבטו מקיים המצוות וכי הוא מינצ'י ר' חנינא ור' חייא אל ר' חנינא לו"ח בהדי דידי מינצ'ת דאי ח"ז משחכחא תורה מישראל מהדרינא ליה מפלפול' אל ר' חייא אנה עבדי דלא משחכחת תורה מישראל דאיתננא כיთנא ושדייננא ומגדלנא נישבי וציידנא טביה ומאלילנא בישרא ליתמי ואיריכנא מגילתא ממשכי דעתבא וסליקנא למלה דלית בה מקרי דודקי וכתחיבנא חמושה חמושי לחמשא ינוקי ומתחיבנא שיתא סדרי לשיתה ינוקי לכל חד וחוד אמרו ליה איתני סדרך לחברך והיינו דאמר רב כי כמה גדולים מעשה היה אל ר"ש ברבי אף' מפרק אל אין וכו' ע"ש.

נתיב י"א

ביורו מחלוקת ר' חנינא ור' חייא

ויצ"ב מה זה דקאמד כי הוא מינצ'י ר"ח ור' חייא ח"ז דהו מינצ'י סתם לשם מחלוקת ובairותי בס"ד דהו מינצ'י בשיטות ר' חנינא ס"ל שמעשה ר' חייא במה שהולך בינוות לצד טביה ונעשה ציד ונונן בשער ליתומים ומתקין קלף וכוחב מגילות והולך למתא דלית בה דודקי וכיווץ בו והרי הוא מבטל זמן מלימוד תורה שלו וועסוק בעניינים שנראין ככיטול תורה ור' חנינא יושב ומפלפל בכל היום בתורה והוא ר' חייא מקפיד על ר' חנינא שזוניה ילדי ישראל ואמר ליה ר' חנינא בהדי דידי קא מינצ'ת מינצ'ת עמי הרי אני בכ' מופלפל שם ח"ז תשכח תורה מישראל מחזידה אני בפלפול' ואם אצא כמו שאתה עושה תחתבל לימוד

וצדיק באמונתו יהיה

התורה וא"ל ר' חייא לא זו העיקר אלא העיקר לעשות שלא תשכח תורה מישראל לעסוק במצב וליילך מכפר ומקומם למקום בני ישראל נדחים ואין להם סיפק ללמידה ולהזירם לתורה וזה אמר כמה גודלים מעשה חייא וכן איפסיק בגם' ב"מ (פ"ה ע"ב) וריש לקיש הוה מצין מערכת דרבנן כי הוה מטה לערתיה דר' חייא איעלמא מיניה חלש דעתה אמר רבש"ע לא פלפלתי תורה כמוותו יצחה בת קול ואמרה לו תורה כמוותו פלפלת תורה כמוותו לא ריבצת וגיהורא דר' חייא אין אדם יכול לראותה וזה הכל על הכלל שנ góלה יראת שמים ומעשה חייא מר' חנינה שగודל בתורה ויכול בפלפלתו להחזיר התורה לישראל אבל איןנו עוסק במעשה חייא והבן מאד כי זה כל גדול בתורה.

ומה נמתќו בזה דברי הגמ' (סוכה כ' ע"א) ואזרא ריש לקיש לטעםיה דאמר ריש לקיש הריני כפרת ר' חייא ובניו שנשתכח תורה מישראל עלה עזרא מבכל ויסדה תורה ונשתכח עלה הלל הבעל ויסדה תורה ונשתכח על ר' חייא ובניו ויסודה ע"ש ויש לתמונה שהרי בזמן הלל היו בני בתירה והיה הרבה תורה בארץ ישראל ורק הלכה אחת נעלה מניינו מבני בתירה ולזה קרא נשתחחה תורה מישראל וגם בימי ר' חייא ובניו הרי היה רבינו הקדוש אשר העידו עליו שמיות משה ועד רבוי לא היה תורה וגדולה במקום אחד וכensus כל חכמי ישראל ולמדם תורה ואסף תקן כל המשניות ואיך אמר אל מללא ר' חייא ואמר תורה ונשתכח והוא פלא, האמנם רשי' זיל הרגיש בזה וכותב נשתחחה לא נשתחחה יכולה לומר אלא הלכות שכוחות מבני בתירה שהיו בראשי ארץ ישראל כדאמרין בפסחים וכו' ע"ש.

והנה הגם שהיו בני בתירה גודלי התורה ובבעלי פלפלול וכמו שמכואר בגם' פטחים מיהו כיון נשתחחו מהם הלכות קרי לה נשתחחה תורה מישראל והלל מקבל מפי שמעיה ואבטlionן הלכה פסוקה בקבלה ובמ"ש התוס' שם ד"ה עללה שלמד מפי שמעיה ואבטlionן ועיין פטחים שם ולפי שהיו בני בתירה ראשי ארץ ישראל ונשתכחו מהם הלכות נשתחחה תורה הוא כי שם יצא הוראה וראשי ארץ ישראל הגם שהם מפלפלים ולא להלכה נשתחחה תורה מקרי בעוניה והנה בימי ר' חייא לאחר הסתלקות ובניו הקדוש שהוא ראה שהتورה משתחחת הלכה פסוקה ולכן אסף כל המשניות והר' חנינה מתוכה עם ר' חייא אמר ליה בהדרי דידי מינצט דעתךנא ל תורה שלא נשתחח מישראל שאני עידין יש לי לקבלה ראשונה מרבי ובמ"ש רבוי לא שנה ר' חייא מנין והקבלת זה עד משה רבינו וא"כ אני אמסור הקבלה הזה לאחרים אבל מה שתחכר מהකבלה הפלפל לא תוכל להשלים את זה והבן כי זה ברור ואמת.

נתיב י"ב
חסידים הרשוניים מתי למדיו תורה

ובגמ' ברכות ל' ע"ב ול"ב שם חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפלין כדי שכוננו להם לאביהם שבשמים ובגמ' שם ת"ר חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפלין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת ופרקין וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתרמת ומלאכתן היאך נעשה אלא מזור שחסידים הוו תורותם משתרמת ומלאכתן מתברכת ע"כ ופרש"י תשע שעות לשוש תפילות תורותם משתרמת בתוך לכם שאין תלמודם משתחח ע"ש. ויש לדיביך אמאי באמת בטלו כל כך זמן לשחות קודם תפלה ולאחר התפלה ובשלמה תפלה עצמה איכא למיימר שעכ"פ חייב בתפלה אבל לבטל בשהייה קודם ולאחר התפלה מי התיר להם ואיפלו על המאריך בתפלה נמי בגמ' אמרו על כגון זה (שבת י"א) רבא חזיה לרבי המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מנחין חי עולם וועוסקין בחיה שעה והתם על זה משני עכ"פ ואיהו סבר ומיהו לדידן שאר השעות צ"ע.

שנית מאחר שהיו מבטלים תשע שעות בתפלה וגם למלאכה עכ"פ עשו מה שעשו וגם עכ"פ היו צריכין לישן כל שהוא וא"כ היאך נקראין חסידים עכ"פ אשר גודלה מן הצדיקים כמכואר בגמ' שבת ק"ב ונדרים גבי חסידים הראשונים היו מתאונן להביא קרבן והאיך היו מבטלים ת"ת בשכיל תפלה וגם להוסיף עוד שש שעות ביום לשחיוי קודם ולאחר התפילה ובטל תורהᾳ אותו זמן שהיו יכולין ללמוד ומכוואר נמי דיר"ש שעושים החסידים במסירת נפשם לפנים משורת הדין הוא למעלה מלימוד התורה ונעשה להם נס שתורתן משתרמת בתוךכם ויש להאריך בזה הרבה אלא שאין חז"ג כתעת לפני הימים הקדושים-tag הגאולה.

עכ"פ לדידן ודאי פשוט דתורה בלי יראת שמים טוב הימנו היר"ש וכמ"ש הר"ן ואחד התלמידים העיר לי שכבר דין זה התיי"א אה"ח סי' קמ"ג בארכיות שכח ופשיטה שהוא חוב גמור על כל אדם שלימוד בכל יום ספרי היראה אם מעט ואם הרבה שהוא יותר חייב מכל למדו ואיפלו אם יתבטל עיז' מלימוד משניות או שאר לימוד כי מה ה' אלקין שואל עמוק כי אם ליראה אותו וכדייתא במשנה אם אין יראה אין תורה כי מה תועל תורה אם אין דעתו לקיים ואמנם לא תספיק לו היראה בלבד אם אינו לומד תורה כ"א אינו יודע מה לעשות מה תועל לו היראה [ולא ע"ה חסיד] כדאיתא שם במשנה אם אין תורה אין יראה ר"ל

אין יראתו כלום הגם שבודאי יותר טוב כאשר יהיה אדם יר"ש אף שהרו
ע"ה יותר ויוותר טוב מלמן ואין לו יראה כמש"כ טוב איש רשות הולך
בתומו מעקש שפטיו ר"ל טוב רשות תורה והולך בתומו מלומד תורה بلا
יראה שנקרה חורתו רק עקשות פה ע"ש.

נתיב י"ג

תורה שלא לשמה אי גדול ממצאות לשמה

ומעתה פש לנו לבאר דברי רבינו חיים בנה"ח שכח שם דתורה שלא
לשמה יקר בעניין ה' ית"ש יותר מכל המצאות לשמה בקדושת
וטהרת המחשבה כראוי והביא ראי' מגמ' ערכין (ט"ז ע"ב) בעי מני ר"י
בריה דריש"פ תוכחה לשמה ועונה שלא לשמה הי מנייהו עדיפה ואיל
מי לא מודית דעתה לשמה עדיפה אמר מר עונה גדולה מכולן. שלא
לשמה נמי עדיפה אמר ר"י א"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצאות
אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וממילא שמעין
דכוותה נמי בעסק התורה מי לא מודית דתורה לשמה ודאי עדיפה
מצאות לשמה. שהרי משנה שלימה שניינו ותית' נגד قولם. וכן חלקו
דו"ל ביתרונו מעלת התורה על המצאות שזכות ואור המצאות בין בעדנא
ಡעסיך בה ובן בעדנא דלא עסיך בה היא רק מגינה מן היסורין ואני
מצלת את האדם שלא לבא לידי חטא. אבל אוור התורה גם לפיה המסקנא
שם עכ"פ בעדנא דעסיך בה היא גם מצלת אותו מחתא. ואמרנו
בירושלמי פ"א דפאה שכל המצאות אין שות לדבר אחד מן תורה א"כ גם
עסק התורה. שלא לשמה נמי עדיפה מצאות לשמה מזה הטعن עצמו
שמתוון שלא לשמה בא לשמה ע"כ. ולכאורה דברים אלו סותרים ונמצא
לכאורה הוא מחלוקת בגמ' לפ"ז.

אמנם לפי האמת זה אינו ולא פלייגי אלא דהני תרי ענייני דוראי גם הר"ן
וזיל מודה לתלמוד תורה כנגד כלם וכל שיש לפניינו לימוד התורה
וקיום המצאות ודאי לימוד התורה עדיף כל שאפשר למצאה להתקאים ע"י
אחרים וכמ"ש מבואר דבר זה ברמב"ם ובש"ע הל' ת"ת אמן כל זה
בתלמוד תורה ואפילו שלא לשמה וכל שכן בתלמוד תורה לשמה אבל
האייר לנו הר"ן זיל דבר חדש דיש עוד דבר שהוא במדוגה יותר גדולה
וגבורה מלימוד התורה ואפילו ממי שכבר הגיעו לתכילת החכמה והוא מי
שמסור נפשו וגופו להשי' וחושק בעבודתו ית"ש והוא ישיג מדרגה
גדולה יותר ממי שהיה בתכילת החכמה ולזה מביא ראייה מוכרחת ומעשה
רב מרוב יהודיה דرحمנא ליבא עי' שהוא מדרגה יותר גדולה מלימוד
התורה שהרי מביא דבר יהודיה יכול תנויי בנזקן הוה ואנן קא מתנין

שיטת סדרי וכור' ואלו ורב יהודה כד הוה שליף חד מסאניה ואתי מיטרא וכור' והיתה התשובה אלא רחמנא ליבא בעי ע"כ.

והנה מבואר ודודאי בזמן הגמ' ששאלו רב פפא לאבוי מ"ש ראשונים דאיתרוחיש להו ניסא ודאי הם היו לומדים תורה לשם והיו לומדים הרבה יותר מרוב היהודים וכמו שאמרו להדיא ואנן מתניןן וכור' ואפ"ה קאמר דמסירת נפשו דרב' יהודה גודלה מלימוד התורה שלהם כי אין עיקר מדרגה החכמה אלא הוכונה השלמה במעשים הטובים ואחר כוונת הלב הם הם הדברים ודקכת הש"ית בו ולית מאן דפליג ביה וממילא לא קשה נמי מגמ' ערכין הנ"ל שמביא הנפש החיים דהתקם מירוי תורה ומצות אפילו תרויהו לשם אבל חסר הוכונה וליבא שהוא המסירות נש שקוראין פארברענען זיך פארען באשעפר.

נתיב י"ד

עתיד הקב"ה לדון על שלא למד כל התורה

וממילא מה שכח שם עוד בפרקם הבאים פ"ג ופ"ד לכואורה לפי ההנחה הנ"ל יש הרבה לדדק בדבריו הקדושים ובפרט מה שהביא ז"ל מה שאמרו רוז"ל סוכה כי על ריב"ז וגם ממשלי רבתיה פ"ז אמר ר"י בא וראה כמה קשה יום הדין שעתיד הקב"ה לדון את העולם כולו וכור' בא מי שיש בידו מקרא ואין בידו משנה הקב"ה הופך את פניו ממנו ומציריו גיינטם מתגברין בו וכור' בא מי שיש בידו שני סדרים או שלשה הקב"ה אל"ל בני כל הhaltות למה לא שנית אותם כור' בא מי שיש בידו הלכות אל"ל בני ת"כ למה לא שנית בא מי שיש בידו ת"כ אל"ל בני המשה חומשי תורה למה לא שנית שיש בהם ק"ש תפילין ומזוזה וכור' ע"ש אבל לפ"י מה שכחכנו הרי בגמ' ברב יהודה נמי נראת שלא רקה בתלתא בבא וחס ושלום שרב יהודה ידנוו אותו והتورה מעידה עליו שcad שליף חד מסאניה אלא שהי' דבוק בקב"ה והדברים נאמרו על מי שאינו מוסר نفسه להשם ואני דבק בו בכל עת אלא הוא לומד תורה וגמ' זו אדרבה ישאל כת' לאוthon שלומדין רק כמה דפין מסכתא לכל זמן וגמ' אין עוסקין בדקדוק היאך לא יעלה על דעתם דברי ובינו חיים הנ"ל שהביא שעתיד הקב"ה לדון על כל מה שלא למד והיאך יתרץ בלימוד כמה דפין על לא למדו כל התורה].

גם בעיקר ההנחה לכואורה צ"ע קצת ממשנה אבות לא עלייך המלאכה למגור ואי אתה בן חורין להבטל הימנה ועיין תוס' מנחות צ"ט ע"ב ד"ה לא יהו עלייך חובה אי נמי לא יהו עלייך חוב ללימוד כל התורה

וצדיק באמונתו יהיה

כדרנן במס' אבותה (פ"ב מט"ז) לא עלייך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל. ועכ"פ פשוט דעתן סתירה לדברינו ולדברי הר"ן שהם מאירים כספרים והם מקור נאמן לרבותינו ואבותינו הקדושים, אלא שודאי לאו כל אחד זוכה למדרגה זו שהרי כבר בימי רב פפא ואבוי התאוננו שהם אינם זוכים למדרגות אלו אבל מי שבאמת מושך נפשו לה' אפילו בדורנו אנו הרי הוא מגיע למדרגה הכי גבוהה שאפשר להגיע בה. ואשרי מי שזוכה לשתי שלוחנות תורה ויר"ש ולא ע"ה חסיד.

נתיב ט"ז

סוף דבר את האלקים ירא

וז"ל רבינו יונה באגרת החשובה (אות ג') יראת אלקיינו ישתחבשמו לעד יסוד התורה ומקור כל המצוות והאוזרות והמוסרים, שנאמר (משלוי יד:כח) יראת ה' מקור חיים לסור ממוκשי מוות ומצויה נאה וחומה נשגבה גדולה ובצורה עד שמים אשר לא תמושך כל היום מכל נפש אדם יראת שמיים כמו שנאמר (משל כי:ג) כי אם ביראת ה' כל היום ויזורח שמש היראה על הנפש ועל כל מצפוניה למשול ביום ובלילה ברענוןיה זהה הדבר יסוד הנפש וכו' ושלמה המליך לאחר כל הדברים סיום סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת י"ב).

אלו דברי ידידו דושכ"ת בידידות וי"ר שנזכה ללמידה תורה לשם בקדושה ובטהרה מתחן יראת השם באמת ובתמים כל הימים המצפפה לישועת ה' כהרכף עין המברכו בברכת חג כשר ושם ווי"ר שנזכה עוד השתא להיות בארץ ישראל ולקיים מצות עשיית ק"פ ונأكل שם מן הזבחים ומן הפסחים בביית משיח צדקינו הדושכ"ת וככאש"ל בלב ונפש.

משנה שלישית

**כיצד להתנהג בתינוקות שנשבו לكرם
ללמדם תורה ומצוות**

מע"כ יידי היקר מאד נעללה כו' וככו' פועל לטובת אחינו הנדחים
במוסקוווא ובשאר ארצ רוסיא

אחדשה"ט ושלומ הקבוצה כולה העוסקים במס"ג להצלת נפשות.

בדבר אשר נתיעץ ושאל בכמה דברים היה מעכ"ת זכה להיות מיחדי
סגולה מאחינו בני ישראל אשר מארגן ומטפל עמו אחינו בני
ישראל הנחותם תחת כור הכרזל שבעים שנה ועכשו עפ"פ נס שבר ה' את
גאון עוזם וננתנו קצת חופש גם לבני ישראל שיוכלו לקיים תורה ומצוות
ולכנות להם מקומות תורה והיות כי בעוניה אחר שבעים ושתיים שנה
נשתכח תורה ובעוניה נחרבו הרבה מאחינו בני' ונשאו נשים נכריות
ויש מאורעים נדרים אשר באים לפניו דבר יום ביום מאחינו הנדחים
ובאים לפניו שאלות שונות ואין שם על מי לסמן ולשאול
כיצד יעשה, ולמן פנה אליו להדריך אותו בכמה שאלות וענינים כדת מה
לעשות, ולמן אחיו ורعي אמרתי אי' עת לחשوت, ובאמת כי מה שאכתוב
כאן נוגע גם במדינתינו ובשאר מדינות בזמן זהה שבזעה' העיר ה' את
רוח על הרבה מאחינו בני' הנדחים בארץ מצרים בכל מיני טומאות
ותאות וחוויות לטהר עצם מטומאתם אשריכם ישראל לפני מי אתם
מטהרים וכי מטהר אתם.

נתיב א'

**בעל רגש ואין מתחשבין עם ההלכה
מביאים היזק לעם ישראל**

ולעצם השאלות הגם כי קשה מאד להגיד או לכתחז בזה כלל כי לא
ראוי זה כראוי זה וכל אחד בפני עצמו הוא עניין שהי' צריך ב"ד
של כי' והוא עניין של פיקוח נש בפני עצמו שאם נדחה אותו הרוי זה
עניין של דיני נפשות ואם נקבל למי שאינו ראי הרוי הוא אחריות גדול
על כלל ישראל שכמו שאסור לדוחות ולהזיק לאדם ייחידי בישראל כ"ש
וקי' אלף פעמים ק"ו בן בן של ק"ז להזיק לכל ישראל, ומדדך העולם
שע"פ רוב חיים על ההרגש ולא על פי ההלכה או שלא יודעים ההלכה
לפעמים מחמת אהבה וرحمנות על היחדים הנדחים נתעורר רחמים

וצדיק באמונתו יהיה

עליהם ומרחמים על היחיד במקום שמיוק לרכבים, שבמקום להקים את דבר ה' ולבנות מצוה אפשר בא לידי עבירה.

וכבר מצינו דבר כען זה במלך ישראל הראשון שאל המלך אשר חמל על אג בחתנו אליו וחמל עליו שאל והעם אשר אותו וגרם לעצמו ولכניו מיתה ולקחו ממנו המלווה וננתנה לדוד ויוצא ממנו היזק רב לככל ישראל שנשאר עמלך והוליך באותה הלילה והכל לפי שחמל שאל והעם על מיטב הצאן והבקיר וגוי שהי' רחמנות מהרגש, ולאחר שחמלו מיד נאמר ויהי דבר ה' אל שמואל לאמר נחמתי כי המלכתי את שאל למלך כי שב מאחריו ואת דברי לא הקים (שם"א ט"ז ט-י).

ולמדנו עוד ממש דאפשרו אי כוונתו לש"ש אסור לעשות ולהתחשב ע"פ ההרגש אלא לעשות רק מה שנצטינו שהרי הם לש"ש כוונו וכמ"ש ויבא שמואל אל שאל ויאמר לו שאל ברוך אתה לה' הקיימות את דבר ה' ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באוני וקול הבקר אשרunci שומע ויאמר שאל מעמלי היבאו אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקיר למן זבח לה' אלקי' ואת היותר החורמן (שם שם:יג-טו) ושם שנית (שם:כ-ככ) ויקח העם מהשלל צאן ובקר ראשית החרם לזבח לה' אלקי' בגלגול, והרי כי כוונתם היה לשם שמים לזבח לה' מ"מ לא קיים דבר ה' שנצטווה למחות את זכר מלך ולא לחמל, ויאמר שמואל החפש לה' בעילות זבחים כשמע בקול ה' הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אלים ע"כ. והרי דההמלה והרחמים אכללו לש"ש לא מתקבל כזו נגד ההלכה וצוו ה' וכמ"ש כי לשמע מזבח טוב ואין לנו אלא רחמי ה', ורחמי דשעים אכזר שבקום שמרחם על היחיד הוא אכזרי על הציבור ועל כל ישראל ח"ו. ובהתורה כתיב ובערת הרעה מקריבין למן ישמי' ידאו ויקוב הדין את הדבר כ"ש היכא שהוא המזיק לרבים.

נתיב ב'

טעם דקשים גרים לישראל

ומה"ט נמי אמרו חז"ל לעניין קבלת גרים בישראל א"ד חלבו קשים גרים לישראל כספחת עיין גם' יבמות (מ"ז ע"ב) דכתיב ונלה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב (ישע' י"ד), ועיין תוס' שם ד"ה קשים שmagrash השכינה מישראל וגורם היזק לככל ישראל ובתוס' קידושין ע' ע"ב ונזה דף י"ג תוס' ד"ה קשים. ופק חזוי ביציאת מצרים שקבעו הערב רב שעלה אתם וגיארו אותם ויהי למכשול לכל ישראל עד שמשה רבניו נעש בשכלים ולא נכנס הארץ מכובאר במודשי חז"ל ולכן צריך מתינות

בזה שלא יכשל ולא יכשל ח"ו. ושלא לחוש בענייני המצאות כפי שכלו והבנתו בדברי חול, שדרך בני אדם לחיות לפי הרגשות או ההבנה שambilן לפי שכלו כי עיני בשר ודם לנו ולא כן התורה והקב"ה צוה לנו להבדיל בין הקודש ובין החול.

נתיב ג'

צרייך להאמין בקדושת התורה
ולא ילמוד בה דברי חול

וז"ל הרמב"ם פ"ח מהל' מעילה ה"ח ראוי לאדם להתבונן במשפטיו התורה הקדושה ולידע סוף עניינים כפי כחו. ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילאה אל יהא קל בעיניו ולא יהروس לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי חול, בוא וראה כמה החמיר תורה במעילה, ומה עצים ואבניים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון עליהם בדברים בלבד נתקדרשו וכל הנוגג בהן מנוגח חול מעל בה ואפי' היה שוגג צרייך כפירה ק"ז למצוה שחקק לנו הקב"ה שלא יבעט בהן מפני שלא ידע טעמן. ולא יחפה דבר אשר לא כן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו בדברי החול. הרי נאמר בתורה ושמורתם את כל חקורי ואת כל משפטי ועשיתם אותן. אמרו חכמים ליתן שמירה ועשיה לחוקים כמשפטים. והעשיה ידועה והוא שיעשה החוקים. והשומרה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים. המשפטים הן מצות שטעמן גליוי וכור' והחוקים הן מצות שאין טעמן ידוע, וכור' וכמה hi' דוד המליך מצטער מן המנים ומן העכו"ם שהוא משיבין על החוקים. וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסף בדיקות בתורה. שנאמר טפלו עלי שkar זדים, אני בכל לב אצור פקידין. ונאמר כל מצוחין אמונה שkar רודפוני עזרני. וכל הקרבותן כולן מכלל החוקים הן. אמרו חכמים שבשביל הקרבותן העולם עומד. שבשיות החוקים והמשפטים זוכין הישראל לח"י העזה"ב. והקדימה התורה ציווי על החוקים. שנאמר ושמורתם את הקורית ואת משפטי אשר יעשה אורחם האדם וחיה בהם עכל"ק.

הנה נראה לנו המורה הגדול הרמב"ם ז"ל את הדרך אשר ילכו בה בעלי שום חקירות ואם נדע או לא נדע טעם המצואה וציווה למה ומה הוא ועל מה היא המצואה לא תדרוש ותחקור במופלא מכך אלא תמים תהיה את ה' אלקינו וכבר האריך בזה גם בהקדמה בפיה"מ לסדר זרים.

נתיב ד'

**המטפלין בבעל תשובה צריכין שהיו בעלי תורה
שלא יכשלו בעית**

והאמנם כמו שצורך להזהר בזיהירות כל שהוא על הבעל תשובה כן צריך ג"כ להדריך את המטפל עם החזרות בתשובה, כדי שייה מוכן וידע כdots מה לעשות להדריכו בדרך ישירה ולא יליכחו מחד אל דחי ומஹושך לצלמות ח"ז. וע"ד רמז יש לפרש לפני מי אתם מטהריםומי מטהר אתכם כביבול כן צריך להיות גם המדריך שהוא כאן בבחינות המטהר וכמו שאמרו אם הרוב דומה למלאך ה' צבא' תורה יבקשו מפיו ואם לאו אל יבקשו, ובאמת כי הוא דבר קשה מאד וכבר אמר החכם (עריכין ט"ז ע"ב) א"ר אלעזר בן עזרי תמיhani אם יש בדור הזה שיזודע להוכחה, וביארתי הדברים כי הוכחה תוכיה את עמיך ולא תsha עליו חטא כתיב.

ואמשול לך משל במנג העולם מי שוויצה להיות רופא חולים צריך ללימוד לערך שש שנים בתיכון ולעבור כל הבחינות ואחר שלמד וקיבל הבחינות בהצטיינות עדין לא יכול להיות רופא עד שייה ג' שנים בכית חולים לשימוש ונסין [פרاكتיקה בלע"ז] ואם יצילה יקבל רשות להיות רופא ואם לא יצילה אז הgem שלמד כל השנים אינו יכול שיכין שלא הצליח בפרاكتיק הרוי הוא ח"ז יסכן בני אדם, ואפילו לאחר כל אלו כל אחד יצילה להיות רופא לניחומים וכיוצא בו, וכ"ש וק"ז בעל מוכיח שהוא רופא הנפש שאחר שלמד כל דברי התורה והמצויה צריך ללימוד ולכל שימוש היאך להוכחה ע"ד שאמרו לא תשא עליו חטא ולא ישתנו פניו וכיוצא בו ולאו כל אחד יכול להוכחה ולהיות מורה דרך וכבר אמרו איזהו ע"ה כל שלמד כל התורה ולא שימש ת"ח ואמרו גדולה שימושה יותר מלימודה, ובפרט מי שלא למד ואין יודע בעצםו, היאך ובמה הוא יכול להדריך את الآחרים.

נתיב ה'

מי שאינו ראוי להיות מורה לתלמידים

ועל אלו ועל כיווץ זה שאין ראים כתוב רבינו הთוי"ט במשנה (אבות פ"א מ"ו ד"ה וקנה לך חבר) ולא אמר וקנה לך תלמידים הגם דכתיב והעמידו תלמידים הרבה לפי שנאמר ועוזמים כל הרוגיה (משל ז') זה תלמיד שהגיע להוראה ואני מורה אבל מי שלא הגיע למדה זו ומתנשא הוא בכלל ובכיס חללים הfila, וק"ז מי שלא הגיע להוראה ומורה

שהזה לפי שעה ולעתים מזומנים להוראה ולאיש מן האנשים [כלומר שהמורה הורה לאו בכל שעה ולאו לכל אדם מורה] וזה מידי יום ביוםיו ולחלמיה רבים ושבשתא כיוון דעת על כ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו שעלי נאמר ורבים חללים הפיל והעל זה וכיצא כזה (הושע י"ד) וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם. ע"ש דברים כগחלי אש וא"כ ציריך זהירות רבה וידיעה איך לנוהג ואין לקרב ולאו כל עתים שווין לטובה וכמ"ש שלמה המליך כל זמן עת לקרב ורבה יש לדבר מזה.

וכעינן זה כתוב הר"ן בדורות דרוש שני במלת הצדיקים ששאל אחד מן החכמים למה לא יכולו ההמון בין הרופא הטוב והਮומחה ובין הרופא הרע והסכל, והשיב החכם מפני שהוא שאותן הדברים באותו זמן שמתעסק בהן הרופא הטוב מתעסק בהן הרופא הרע כי כמו שהרופא הטוב מתעסק במשקים ובמרקחות ומשיחות ואבקים כן הרופא הסכל משתמש בהם ומתעסק באותו הדברים עצמן אלא שהרופא החכם עושה בכונה ודבר בעתו והסכל עושה ללא כוונה ובלא עת ובלא דעת כן ענייני המצוות אצל הממוניים בשוה, החסיד וההמוני נתעסקים בהם אך הטובים כל עניינם עוסקת שלימה מפני הכוונה השלמה בהם והאחרים גם כשעובדים את השם ית' אין עבדותם שלימה כי הכוונה הוא עיקר במצוות וכן בעבירות והנה ראיינו זה ברופא הזמן שכולם לוקחים הכליל אומנות שלהם ומניחים על הגב ותחת הלב וכיצא בו ושומעים בכלי השמייה שלהם אבל הרופא האומן יודע ומשכיל מה שעושה והרופא הסכל אינו יודע מה ששותע והוא עושה רק מעשה קוף בعلמא, עכ"פ לטפל עם נפשות ציריך זה להיות עכ"פ בקי בעצמו שלא יפול המצלע עם הניצול.

נתיב ר'
המקיים נפש אחת מישראל

ואית אם כך הוא גדול האחריות מה לי ולסכן עצמו ולקבל עלי אחריות כזו אילך ואקים בעצם שב ואל העשה, לא זה הוא הדרך אלא זה דרך העצלנים ועל כירזא כזו סיים שם הר"ן ז"ל דהאמת יתראמת שמי שישען עליו ית' באמת להיות נכנס בעובי הקורה בעבודתו וכל מה שיעשה המעשה יותר וחוק מהטבע יורה על היותו נשען על הש"ת באמת ע"ש. ועל כירזא באלו אמרו ז"ל כל המקימים נפש אחת מישראל כאלו קיימן עולם מלא וכ"ש אם זוכה להחזרה יותר מנפש אחת אין קץ לפועלותיו וכ"ש אם הם אנשים נערם שזכרים לבנות משפחות בישראל והציג דורות עד עולם שכרו הרבה מאד על פי פועלו כלומר לפי הפעולה שייצא מזה שזכה לקיים עולמו של הקב"ה.

וצדיק באמונתו יהיה

ועתה נבא לבאר איזה דרך ישורה שיבור לו דרך הנראה ע"פ התורה כיitzד ובמה יתחליל למודע עם תינוקות אלו שנשבו ונתרחקו מישראל שומרי התורה או גם מוזדים שרחקו עצם ועכשו פעם בם רוח ה' ורוצים לחזרה, והעסקנים רוצחים לקרבתם וגם הם באים ומסכימים לקירוב ולשוב לה' ולתורתו ולעמו במה וכיitz מתחילין כזה, לכוארה יש כאן ג' דברים.

נתיב ז'

התחלת הלימוד לבב"ת - سور מרע

א) ללמודו לעזוב דרכו הרעה שנагע עד היום ולהדריכו ביראת שמים, והוא سور מרע. ב) ללמודו מצות מעשיות וקיום שהוא ועשה טוב. ג) ללמודו תורה שגדול הלימוד המביא לידי מעשה ואמרו חז"ל ותית נגדי כלם. וא"א להיות היהודי למי שאינו לומד תורה, ולא זאת אלא אמרו זו"ל כמו שהdag א"א לה לחיות בלי מים כן היהודי א"א לחיות בלי תורה.

וסדר העניינים למדם ואיזה מהם יש להקדים נראה דזה הסדר כפי שסדרנו, א) יעוזב רשות דרכו שהוא سور מרע, וכבר יסדו דהמע"ה על הפטוק קודם سور מרע, ואח"כ עשה טוב, וسور מרע נכלל בו גם שלא לימוד לתלמיד שאינו הגון כל זמן שלא סר מרעתו וכן מפורש בगמ' ובפוסקים ולכך זה צריך להקדים לכל, וזה הרמב"ם בהתח"ת פ"ד ה"א אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשהיו או לthem אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מחזרין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישירה ובבודקין אותו ואח"כ מכניסין אותו לביהם"ד ומלמדין אותו, אמרו חכמים (תענית ז') כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאלו זוק אבן למרקளיס וכורע ע"ש, וכן נפסק בש"ע י"ז הל' ת"ת סי' רמ"ז שהלומד לתלמיד שאינו הגון כאילו זוק אבן לע"ז, ועיין מוס' קידושין מ' ע"ב ד"ה תלמוד גדול דמביא מגמ' ב"ק י"ז ומחלקים בין למיגמר ובין לאגמור, כלומר למגמר לדידיה שעדיין לא יודע ודאי מעשה עדיף טפי אבל לאגמור לאחרינה ודאי עדיף טפי מעשה ע"ש.

נתיב ח'

ועשה טוב - קיום מצות מעשיות

ב) ועשה טוב, סדר התחלת הלימוד למעשה והוא קיום המצות, ראש וראשון להאמין בה' ושברא העולם כי הוא שורש האמונה,

ושאינו מאמין בזה וחושב שהעולם קדמון הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל (עיין רמב"ן עה"ת עה"פ בראשית), ולהאמין בתורתו ו舍ל החכמת הידועות והנעימות הן בחכמת התורה והן בחכמת הבריאה והטבע הכל מאותו ית"ש ואפילו חכמת שלמה המליך שנתן לו אלקים בו הוא רק מפני שכן כל אדם בעולם ו舍ל מה שידוע לנו ואנו מאמינים בו והוא רק מפני שכן כתיב בתורה וקבלנו כן מאבותינו ורבותינו שקבלו כן מאבותיהם דור אחר דור מפני האמתים עד משה רבינו ע"ה וזולת זה אין מציאות והכל שקר ואפילו יתנו ארות ומופתים על דבריהם הן מצד המציאות שיסבירו השקר שלהם, והן במופתים שישנו המציאות וכיוצא בזה הכל שקר.

וכבר נאמר בתורה על נביו השקר (דברים יג:ב) כי יקום בקרובך נבייא או חולם חלום ונתן לך את או מופת, ובא האות והמופת אשר דבר לך לאין לאמר נלכה אחריו אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדים, לא תשמע אל דברי הנבייא או אל חלום ההוא כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת היישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נשיכם. והנביא ההוא או חלום החלום ההוא יומת וגוי' ובערת הרעה מקרובך. אח"כ יסבירו לו קצת מהלכות הנוגעים לדבר יום ביום עיין חינוך מצואה (תכ"א) מש"ק ומצוות מעשיות כגון הנחת חפילין בכל יום עיין חינוך מצואה (תכ"א) וסמן ג' מצות עשה ג', מצות בין אדם לחברו שמצוין בהלן הזקן על הבא להתגיר שילמדנו כל התורה על רגלי אחת ואמר לו ואהבת לרעך כמוך מה דסני לך לחברך לא תעכיד ומה מצות שבין אדם לחברו ושישראל ערבים זה זה.

נתיב ט'

ראשית חכמה לבע"ת ללמד מהם א' ב' ועברי

ג) ובליימוד התורה עמם לפענ"ז זה הסדר, תחילת לימודו אתה אל"ף ביה"ת, ונΚודות, ועברי לקרות בסידור ולהתפלל, אח"כ ללימוד חומש ורש"י, וללמדו קצת הלכות הלכה למעשה מאיזה קיצורים כגון קיצור ש"ע חי אדם או כיווץ בזה שקל ללימוד, ואח"כ הלכה מנויות וגמר וכו'. למדeo לשון הקודש והוא חועלת והכרה גמור, שידע Ach"כ ללימוד לעצמו משה רבינו ומספרים הקדושים שחברו לנו רבי ואח"כ רבינא ורבashi ואחריהם הראשונים ואחרונים עד דורינו אנו. וכן מצינו בספריו (דברים יא:ט) ולמדתם אותם את ביכם לדבר בס' וגוי' ודרשו בספריו (ובcosa מה"ב ותוספות רפ"א דthagiga) לדבר בס' משעה שהבן יודע לדבר למדדו תורה צוה לנו משה שיהיא זה למוד דברו, מכאן אמרו כשהתינוק

מהחיל לדבר אביו משיח עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה, ואם לא עשה כן הרי הוא כאילו קוברו, שנאמדו ולמדתם אותם את בניםם לדבר בסם וגוי' למען ירבו ימיכם וימי בניכם אם עשייתם כן ירבו ואם לאו לא ירבו שדברי תורה נדרשין מכלל לאו הן ומכלן הן לאו ע"ש, ועיין רשי' עה"ת.

זה מבואר בתורה דתינוק המתחל לדבר אביו חייב למלמדו לשון הקודש ולמלמדו תורה בלשון הקודש ועל"כ למה דרשו דוקא בלשון הקודש ואם אין משיח עמו בלשון הקודש כאילו קוברו היליל' אביו מלמדו תורה ואם אין מלמדו תורה הרוי הוא כאילו קוברו ומשמע דהחייב למלדו התורה בלשון הקודש ואפילו למלדו בלשון אחר ולא בלשון הקודש אכן בכל קוברו הוא והבן כי הוא דבר אמת. אלא דנראה להוסיף דאם זו מלמדו לשון הקודש ואח"כ מלמדו תורה וכמ"ש אביו משיח עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה כי זה הסדר, ועל ישנה גם בהברת הלשון הקודש לילך אחר רוח הזמן ח"ז אלא ינагג ממנהג אבותינו או אבותינו אם יודע מנהג אבותינו מה הי'.

ובירושלמי סוכה פ"ג הי"ב, יודע לדבר אביו מלמדו לשון תורה, והנה דיקו לקורת ללשון הקודש לשון תורה, כלומר שהזהו הלשון שהتورה ניתנה בו וההתורה נלמדת דוקא בלשון זה שהוא לשון תורה ולא בלשון אחר ועל זה אמרו חז"ל ורוממתנו מכל הלשונות. ובירושלמי שבת פ"א ה"ד המדובר בלה"ק מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ובירושלמי שקלים טופ"ג תנא בשם ר"מ כל מי וכור' ומדובר בלה"ק וכור' יהא מבושר שבן עוה"ב הוא ופי' הק"ע ומדובר בלה"ק שגורם טהרת הנפש ובתקלין חדתין ומדובר בלה"ק תיקון שלמות הרוח שממנו יסוד הדיבור ולשון הקודש פנימיות קדושה יש בו. ובמס' חגיגה ט"ז ע"א ובادرען פל"ז ה"ב שהוא דברים נאמרו בני אדם שלשה נדמו כמלacci השרת וכור' ומספרין בלה"ק כמלacci השרת, ומכואר דברי אדם היינו ישראל מספרים בלשון הקודש כמלacciים, ולזה אמרו אם הרוב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיחו והיינו שמלמד בלה"ק שהרי המלאכיים מספרים בלה"ק. ובמדרש ת' (קי"ד ד' ובוקיד' ל"ב ה') בזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שם ולשונם וכור', ובפדר"א מ"ח בזכות שלשה דברים יצאו ישראל ממצרים שלא החליפו לשונם וכור' ע"ש.

ובגמ' (שבת ל"א ע"א) ת"ד מעשה בנכרי אחד שכא לפני שמא依 וכור' א"ל גירינו וכור' בא לפניו הילג גיריה יומא קמא אמר ליה א"ב ג"ד למחא אפיק ליה א"ל והוא אثمול לא אמרת לי הци א"ל לאו עלי דידי

כא סמכת וכורע ע"ש. והנה מבואר דהנכרי שבא אצל ההל להתגיר הדבר הראשון כשבכלו למד אותו א"ב, ג"ד, כי הדבר הראשון צריך למד א"ב וכן שמצוינו בתינוק שאיןו יודע למדוד ומתחילה למדוד מתחילה עם א"ב ואח"כ לקרות ואח"כ חומש ועל הסדר כדין חינוך. היכן הנני שהם בבחינת קtan שנולד או בבחינת גר לעניין לימוד שזה הסדר הלימוד.

ולכן לדעתו כל שבאים למדוד וורוצים לבא בתורת ה' החוב הראשון הוא למדוד עליהם א"ב וללמוד לשון הקודש ולקרא בסידור ובחומר וeah"c בגמ' על הסדר כדרך שעושים עם נערם קטנים ורוק במחירות יותר כמובן שהתפיסה שלהם היא אחרת מהקטנים, כדי שיוכלו לקבל תורה ולמדוד, ודלא כרוב שהתחילה לחוף לשוניינו לשון התורה ללשון עמים וללמוד תורה בלשון עמים ואף לא ידעו הבעלי תשובה הא"ב וקריאה מתוך הכתב ולומדים עליהם גמר' ופוסקים מתוך ספרי המתורגמים ונכתבים בלשוניהם. והגמ' כי יודע אני שיש טענים עת לעשות לה' והפכו תורהך מה עשה כי לא ניחא לי בהפרת התורה כזה ח'יו ולא יליךبني עליהם אלא ילמדו עם תועוי בינה שפת קודש ולשון הקודש ואח"כ ילמדו עליהם תורה ה' ויבאו לנחלה ה' בקדושה ובטהרה.

נתיב י'

הרמב"ם לא רצה בשם פנים לתרגם חיבורו לلغة العربية

והיות שראיתי רבים מבאים ותולין עצם באילן גדור הרמב"ם ז"ל שכותב فيه"מ בלשון ערבי [הגם שהמכותב ה' כתוב עברית כלומר הא"ב לא ה' כתוב ערבי מעולם עיין ט"א חגיגה בגופין שלנו] לכן מוכrhoת אני כאן להראות על טענותם ואביא לי עדות נאמנה מהרמב"ם עצמו ראי' להיפך והוא מש"כ הרמב"ם ז"ל בעצמו (במשר באגדות הרמב"ם ז"ל ובמשר הרמב"ם והוכא גם במ"מ וכ"מ פ"ז מהל' סוכה) להחכם ר' יוסף בן גابر שכותב לו שיש בגדיד קבוצה שלמדו פיה"מ וורוצים למדוד החיבור משנה תורה לרמב"ם ואינו מבין בשביב שהוא בלשון עברית ולכן ורקחה מפני הרמב"ם ז"ל שיעתיק לו כתוב ידו ללשון ערבי.

הרמב"ם ז"ל השיבו בכבוד ובחיבכה יתרה ופייס אותו אל תתייחס עצמן מן השלמות גדולי החכמים התחילה הלמוד והם גדולים בשנים מאר וזה מה שהיה. - וראוי לך גם כן שתתלמוד זו השיעור מן החיבור מלשון הקודש שחבורנו בו החיבור כי הוא קל להבין וקרוב להתלמוד מאר. ואחר שתתחנן בספר אחד תבין כל החיבור כלו. ואני

רוצה בשום פנים להוציאו לשון ערבי לפי שכל נעימות יפסד. ואני מבקש עתה להזכיר פירוש המשנה וספר המצוות לשון הקודש, וכ"ש שאחיזור זה החיבור לשון ערבי ואל תבקש זה מני כלל, ע"כ. העתקתי לשונו אותן באות.

עתה ראה גדול המורים רבינו הרמב"ם שבאו לפניו לומדי תורה ויראי ה' שרצו למדוד בחיבור אלא שלא הבינו בלשון הק' ולמן בקשו ממנו לתרגם ולהעתיק לשון עברית המדובר בהם ומיאן רבינו הרמב"ם ז"ל בתווך ואמר לו להתמליך שאם רוצה למדוד לימוד עצמו לשה"ק בחיבורו לאט לאט עד שייכת למדוד ולא חפץ להוציאו לשון ערבי גם לא חש להזו שלא ימדו הלכות ויתרגם בשביב עת לעשות לה'. ולא זאת אלא שגם על הראשונות התחרת רבינו הרמב"ם כמ"ש שמקש להחיזר פיה"מ וסה"מ לשון הקודש וכל שכן שלא יוסיף להוציא ספור לשון ערביומי לנו גדול מריבינו הרמב"ם ז"ל. ובפיה"מ אבות פ"ב מ"א כתוב הרמב"ם דיש מצוה למדוד לשה"ק.

והרמב"ן ז"ל עה"ת פ' כי תשא (שמות ל:ג) כתוב דلن נקרא לשון הקודש מפני שדברי התורה ונביאות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו והוא הלשון שהקב"ה יתעללה שבו עם נביאיו ועם עדתו אנכי ולא יהיה לך ושאר דברות התורה והנبوה וכי שאנו מדובר בלהש"ק לא יכול לזכות שתהא שכינה מדברת אותו ועדתו וכו נקרא בשם קדושים וכו' וכו' ברא עולמו וקרא שמות שמים וארץ וכל אשר בשם ומלאכיו וכל צבאיו לכולם בשם יקרא וכו' קרא שמות לקדושים אשר בארץ אברהם יצחק יעקב וזולתם ע"ש.

נתיב י"א אם מותר להעתיק סידור תפילה זומרות לשון עמים

גם רבינו הח"ס ז"ל בחשובה ח"ו סי' פ"ז ובדרשות בתרות משה עה"ת שנשאל אי מותר להעתיק ספר תפילה זומרות לשון עמים כדי שיבינו הבנים מה שמחפליים ומוזמרים ולקרבם והшиб מラン ז"ל שבמקומות שלימדו בניהם בלשון אשכנז או צרפת ואח"כ להעתיק להם התפילות והזמירות וללמודם בלשוניהם יצוו ללמידם להבין לשון הקודש ולא יצטרכו לכל זה וזה לשון קדרשו "הרי למדום לשונות הגויים ולמה לא למדוז להבין מה שהם מקבלין על מלכות שמים ומתחפליים וכו'" ע"ש. ובשוו"ת ח"ס עוד בחלק המכתחבים סי' ל"ח כרוז לדاكتאר פינגען חנוני

חנוני שמעוני גאוני הזמן וכור' כבר פרסמתי חטא מפורסם ומתשלה אשר תחת ידי אשר נתתי מכתב הסכמה לר' פינר על העתקת הש"ס בלשון אשכנז' וכבר נדפסי אגרתוי בהמברוג שם הודיית ולא בושתי לומר בווש אני על כי בעונותינו טחו עיני מראות וכור' אשר יש בזה איסור גמור וע"כ דברים שאמרתי טעות הם והנני חזר ועוקר הסכמתה מעיקרה והיה כלל היה וכור'.

אמנם זולת כל הנ"ל אשר היה בהעלם עין ממי בראשית מלאכת הנויל, אוכור ברבים מה שאמרתי אל המעתיק הנ"ל אין אפשר לעמוד על חוכן ופירוש וכוונת כל דבר, הלא כמה פעמים על דברת רשי' המבואר נחלקו גאוני עולם בכוננותו, וכמה דיות נשתפכו וכמה ניירות וגויילים מלאים על דבר אחד, ואיך ימלא יד יחיד להסכים על פי דעתו כוונת הענין עכל"ק.

והנה מrown הח"ס כתב על עצמו שפרסם ברבים בכירוז שכחוב, כבר פרסמתי חטא מפורסם ומתשלה אשר תחת ידי אשר נתתי הסכמה על העתקת הש"ס בלשון אשכנז', וקורא על עצמו הודיית ולא בושתי לומר בווש אני על כי בעונותינו טחו עיני מראות וכור' אשר יש בזה איסור גמור וכור' ומ"י לא יחשוד בדברי מrown כגחלי אש וייעבור על דבריו והולך ומעתיק הש"ס בלשון ענגלייש.

ואם בזמןנו כ"ש היום מי הוא אשר יכול להעתיק ולהתרגם אפילו דבר אחד מש"ס הלא גדול התורה אין משתמשים בזה רק הולכי קאלעוזש שלמדו הלשנות ומיאפה יודעים מה לתרגם לדיקן כל הני דיויקים בעונ"ה וליבא לפימה לא גלי. לבך מזה אם לא לימוד לש"ק א"כ כל קבלת התורה וכל ספרי קודש ופירושיהם משלשת אלפיים שנה יזרקו בחוץ ויעשו להם גניזה ותורה חדשה מבטן מי שהוא יצא חס מלזהcir כל החורבן שיוצא מזה וזה הי' באמת דרך המשכילים בדורות הקודמים להעתיק התורה בלשון עמים.

ועל כיוצא באלו כתוב הרשב"א זיל בתשרי ח"ו סי' רנ"ד ז"ל ומה לנו לספרי הקודש שהברו לנו רבינו ואחריו רבינא ורב אש לימדו בהם דיני הגויים ויבנו להם במות תלואות בבית מדרשי הגויים חלילה לא תהא כזאת בישראל ח"ו שמא תחגור התורה עליה שק ע"ש. וכ"ש הוא דהכי באמת לא יעינו עוד בספרי רבינא ורב אש ואחריהם אלא בהתרומות הענגלי כיון שאינו יודע לקרות בלשאה'ק ובאין מבין.

ועיין גם ביערות דבש ח"ב דרוש לט' טבת (זך ע"ח) אבל ביוון תדע מעלה לשח"ק, והשל"ה הקדוש למס' פסחים דרוש ג' ורוממן מכל לשון התחרומות שלנו מכל לשון לה"ק ואין לך כל אומה מע' אומה שלא נתערכו בלשונם איזה תיבות מלשון קודש אמנים ישראל זכו ללשון. קודש כלו וזה רוממן מכל לשון.

נתיב י"ב

הגאון בעל אור שמה כתב שגדולי תורה לא ילמדו לשונות עכ"ם
שמביא לידי כפירה

והגאון בעל אור שמה במשך חכמה פ' בחקותי עה"פ ואף גם זאת האריך הרבה בדרכי ההשגחה العليונה על עם ישראל בארץות שניהם כאשר גזרה החכמה العليונה אשר ישראלי יתנויד בין האומות מארצאות שונות רבות והודיען קורות הימים דרך ההשגחה שנינחו משך שנים קרוב למאה או מאותים במדינה, ואח"ז יקום רוח סערה ויפוץ המון גליו וכלה יבלה, יהروس. ישuft, לא יחמול עד כי נפוזו בדורים ירוצו יברחו למקום רחוק, ושם יתאחדו יהיו לגוי יוגדל תורהם חכםם יעשו חיל עד כי יעמוד תורה על רומו ושיאו, מה יעשה חפץ האדם העשי להתגדר ולהחדש בתורה, יעדוב לימודי דתו למדוד לשונות לא לו ליליף ממקלקלא ולא ליליף מתקננתא יחשוב כי ברלין היא ירושלים, ואל תשמה ישראל אל גיל בעמים, ישכח היוטו גור הארץ נכרייה יחשוב כארוח הארץ, אז יבא רוח סועה וסער יעקור אותו מגזעו יניחוהו לגוי מרוחק אשר לא למד לשונו ידע כי הוא גור, לשונו "שפת קדרני", ולשונות זרים מהה כלבויש יחלוף" ומחצצתו הוא גוע ישראל ותנחותיו ניחומי נביי ה' אשר נבא על גוע יש' באחרית הימים ובטלטולו ישכח תורהתו עומקה ופלפולה ושם יגוח מעט יתעורר ברגש קודש ובבנוי יוסיפו אומץ ובתוריו יעשו חיל בתורת ה' וכרי' ע"ש דברים כמו נביי ה'.

והנה פלא שכחוב דזוקא לאחר שיזכו עד כי יעמוד תורה על רומו ושיאו ואז ילמדו לשונות עכ"ם ולמה דזוקא לשונות עכ"ם ולמה יעכו לימודי דתו אבל מוכן מאד מה שראנינו בזמןינו שבצעה"י היישבות פורחות והגע התורה לרום המעלות ומ"מ לומדים לשונות עכ"ם וגם לומדים גمرا באשון עכ"ם ושר ספרי קודש הגם שמתסתמא כונתם לטובה ובפרט הלומדים לשונות עכ"ם במדינות שונות כדי להחזיר למוטב ולהרבות בעלי השובה אבל סוף סוף בזמן שהם לומדים לשונות עכ"ם ובאותו הזמן הם עוזבים לימודי ה' וועסקים בלימוד לשונות עכ"ם, ולשוניינו הוא שפת קדרני ולשונות זו מה לבוש יחלופו, ע"ש

דברים כগלי אש ממש. וכבר כתוב רבינו הח' הר"ם ז"ל (במכתב ער"ה תר"ג הובא בס' שיח שרפוי קורש) וויל' ואל ייקוץ בעינו כי אין לשער ולספר המסתופף מזה אף בדבר מעט לשנות הסדר מתשב"ר אשר אין מבטלין אותן אפי' לבניין ביהמ"ק אף כי ללימוד לשונות וא"א בשום אופן שיכנסם כלב ילד דברי תורה אם לבו לדברים אחרים ע"ש עד כמה היזק גורם לימוד לשונות עכו"ם. גם מאן הדברי חיים כ"ק אדרמו"ר מצאנז ז"ע והגאכ"ק פרעומישלא הריעשו עלמות ע"ש.

נתיב י"ג

**הלוּמָד תּוֹרָה בְּלֶשׁוֹן עֲכוּם
מַחְלָק וּמִפְרִיד אֶת עַם יִשְׂרָאֵל**

לבד מכל אלו נראה לפענ"ר מה שיש בזה חורבן נורא לכל ישראל ולאחדותו בתור ישראל שהרי לאחר שגורה חכמתו ית"ש לפזר אתנו בין שביעים אומות אין לנו רק התורה הזאת ולשונו המאהר אותנו ובמ"ש המן ישנו עם אחד מפוזר ומפוזר בין העמים ודרתיהם שונות מכל עם, הנה אמר שהם עם אחד הגם שהוא מפוזר ומפוזר בין העמים ואין זה אפשר שיהיו עם אחד ומפרש דבריו שדרתיהם שונות מכל עם ואת דתיהם המליך אינם עושים שהם עוסקים בשלהם מכוא במדור' בשהי' ופה"י שבת היום פורים היום ועוד אבל לא בשלהם.

זה המאהר את כלל ישראל ולא היוبني ישראל מדברים בלשונם וכמו שאמר במגילה בהכתבים שליח ואל היהודים ככתבם וכלשונם והרי שלשונם הייתה לשח"ק ולא החליפו בלשוניהם ואיפלו בשעת השמד וגורית המן ונן הי' בכל הדורות זה אלף שנה בגנות וכשהוגלו בני ישראל מספר להאלאנד ומאשכנז לספרד לרבניו הרא"ש וכיוצא בו באו מפה והתורה קשרה אותנו כולם מדברים בשפה ברורה וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמיים ולימוד התורה זה מזה גדול וצדיקי פולין ולייטא ואונגארון עסטורייך אשכנז ואחיגו אנשי ספרד הגם שהחברה היהת משונה קצת מליטה לפולין וגאליציע ואונגארון וכ"ש לאחינו בני ספרד אבל מ"מ שפה אחת לכלנו וזה החזקינו לעם אחד.

אבל אם ישנו סדרי הלימוד מאז ומ לפניים על דעתם וטעם ובמוסקווא ילמדו תורה בלשון רוסית ובצՐפת' ילמדו תורה בלשון צרפתית ובארצות הברית בענגליש ומענסקייא בלשון ספראניש וכל מדינה ומדינה כלשונן המדינה יתחלק עם ישראל לשבעים אומות ח"ז ולא יוכל לדבר ולהתכתב ולפלפל בתורתה' ונעשה תורה כמו תורה וח"ז לכל ישראל

וצדיק באמונתו ייחיה

יפרור לכמה אומות אויל אם אומר אויל לא אם שמצד אחד הולבן ורודפין אחר המרוחקים לקרבתם בכל האפשר ומצד השני באותו זמן ואותה שעה הם גורמים לרחק המקורבים על ידי העשיי כבר.

נתיב י"ד

הלומד תורה בשאר לשונות יצא שכרו בהפסדו

והגם כי זראי כוונתם לש"ש מיהו הלואי שלא יצא שכרם בהפסדו שע"י שחושבים להכenis כמה בעלי תשוכות ע"ז יגרמו ח"ו לחלק כלל ישראלי לחקלים רכבים ומיתן למשיס יעקב ישראל לכוזים והגם שאין אני מן החכמים אבל רואה אני את הנולד וכבר ראיינו כמה פירוד גרים דבר זה. שהכניסו בעלי תשוכות מדברים לשונות אחרים לומדים תורה בשפת מדיניות שונות, ובדרך רמז נראה לפרש שאלה אביך וגדר זקניך ויאמרו לך בהפרידו בני אדם ולהנ"ל נראה דכמה פעמים הנבדים הגרים במדינה אחרת לא ידעו ולא יבינו מה שהזקנים אומרים והאב לא יבין מה שהבן מדבר ולומד שבאים וזרים בשני מקומות והוא החורבן הנורא זהה שאל אביך וגדר זקניך ויאמרו לך שזו מפריד בני האדם וכל שיש להם שפה אחת הם באחדות אבל כשהם מדברים לשונות אחרים מפריד ביניהם וזה הרי בדור הפלגה שככל זמן שהי' להם שפה אחת היו אחדים ואח"כ בלבב את לשונם והפרידם זה מזה.

ובקרא כתיב (עשוי נה: א) הוי כל צמא לכו למים, והتورה נמשלת למים ואמיר כל צמא לכו למים ולא אמר שהחמים יבאו לצמא, ובמשנה (אבות פ"א מ"ב) היל אמר הוי מתלמידיו של אהרן אהוב שלום ורודף שלום אהוב את הבריות ומרקבן לתורה, והנה המדה לאהוב את הבריות ומרקבן לתורה ולא לקרב את התורה אליהם. והאדם צריך לקרב עצמו ולקרב אחרים לתורה וללמודה אבל נתינתה מסני ולא לשנותה בכדי לקרבו או לקרב הרוחוק.

ואמשול לך משל הרי אפילו במדינת הגויים לשונייהם כל מדינה מקפdet על לשונם ושילמדו בכתב ספר שלהם רק שפה אחת שפת המדינה והמדינה וגם לכל אורחיה המדינה תקנוบทי ספר ללמד שפת המדינה שלהם, ואפילו מי שאינו אזרח המדינה או שיש לו שפה אחרת כאנחנו בני ישראל שגרים אפילו במדינה זו באה"כ שהוא נקרה דעת מקראית ויש שווון לכל אזרח המדינה ע"פ חוקי המדינה, וגם יש חוק שככל אחד יכול לשמור דתו מ"מ יש חוק המחייב לכל ילד הגור פה ללימודו לשון ושפה המדינה ומפקידין ועונשין על זה ומאסרים ההורים אם עוכרים על

החוק ולכון אפילו היישכות הקדשות בעוניה מוכרים ללימוד בהם לימודי חול ומשפט המדינה [מה שזה לא hei מ לפני תחת הצادر ניקאלי ושאר מלכי עכו"ם כי היו מוסרים נפשם על זה שלא למד בחדרים וישיבות אפיי שפט המדינה כידוע].

ומעתה ק"ז בן בנו של ק"ז ומה הגוים דיתבי על דורדיינו במקומם ועל אדמתם בשולם ובשלוחה, מקפידים שכל אזרח המדינה יהיה מאיזה דת יהיה חייבים בע"כ ללימוד שפט המדינה ומকפידין ועונשין על זה, כ"ש עם ישראל מפוזר ומפוזר בין העמים כ"ש שנחzik בלשונו ובשפתיינו לשון הקורש עכ"פ ללימוד החורה שנתנה בלשון הקודש, וב תורה (ובברים כי) והי שם לגוי ודרשו מלמד שהי ישראלי מצורינים שם וرك זה גרים להם במצרים שלא נאבדו בין האומות, וכן מבואר בפדר"א שקבלו עליהם שלא לשנות את לשונם. ובתרגום יונתן עה"פ הן עם לבוד ישכן דבנימוסי אומיא לא מדרין. ועכ"פ מאובי החכמנו וח"ו לשנות הלשון אשר עליו אמרו אתה בחרתנו מכל העמים ורומחנתנו מכל לשון ואז וקדשו במצוותיו. ובפרט שע"ז גם ח"ז עוזבים ספרי תורה ה' שחברו מאז נתינה מסני עד דורינו אנו שמעו עמי בינה זאת.

והאמנם הני פה להודיע ולגלוות דעתך ברבים ולכל הקורא במקח זה שכל מה שכתבתי שחייב כל אדם ללימוד לשון הקודש וכן כי ראשון הוא ללמד להבעלי תשובה לשון הקודש כוונתי בלימוד לשון הקודש אך ורק לשם לימוד תורהינו הקודשה הן בכתב והן בע"פ כמו שקבלנו מפי משה ורבינו עליו השלום, ולמדו לנו אבותינו ורכותינו הקדושים אבל לא ללמד לשם לימוד עברית אשר אסור כל חכמי הדורות, אף כי זה דבר פשוט מאד ולא היה לי אפילו לכתוב דבר זה, אלא כיון שאפשר ימצא אחרים שירצזו לתפוס אותה על זה ויידשו לגנאי הני כותב להוציא מלבן, ומתנה בתנאי כפול כי כוונתי ללימוד לשון הקודש לה' ולתורתו אבל לימוד לשון הקודש לדבר בו דבר נבלות או אפיי דברים בטלים ולא ללימוד תורה הוא גרווע מדבר בשפת שאר לשונות הגם שבכל אופן ובכל לשון המובל פיו או אפילו מדבר דברים בטלים הוא עבירה גדולה אבל כ"ש בלשה"ק וזה פשוט מאד.

נתיב ט"ו אי נכון לקבל גרים בזמה"ז

ב) ומעתה נכון לשאלתו השני בעניין שבאין אליו בכל שבוע ושבוע לבקש לגיר אותם ולפעמים באים עד עשר אנשים או נשים

וכיווץ ופעמים יותר מזה ואינו יודע כהה מה לעשות, כי לפעמים רואה באמת כאלו שאחר דחו אותם הם חזריים ובאים פעם אחר פעם ואינו רוצה לעבר על האיסור של דוחה שנענש אברהם אבינו על שדחה תמנעה והלכה ונשאת לעשו ונולד עמלק אבל מצד השני גם לקבל קשה.

הנה בזזה הקשה לשאול כי כמעט אין לזה פתרון ומה נאמר, ועל גויים שכאים להתגify יש לספק אם בכלל יכולין לקבל כי על פי רוב אותם הכאים להתגify הם בגדר גרים שבימי חז"ד ושלמה כיון שראו שבני ישראל לאחר כל הצרות וההתקאות ופתאום בא אויר עליהם תחת ממשלה האמוניוניתם אז ראו בגודלם של ישראל או שרווצים בכלל לצעת מבאה"מ שידוע כמה מהם מדויכים וכמה מהם היו קאמונייטין שצרכין לבrho מהמת העזרות שעשו לאחרים ואין להם מקום לילכת או לבrho ומתיהדים רק לפנים, והרי משה רבינו שקבל הערך רב ונענש על ידיהם ולא זכה ליכנס לארץ ישראל אף שהם לא נשאו גרים ונאבדו מתוך ישראל מכובאר זה במדרשים ובכמה מקומות, ולכן לפען"ד בקבלת גרים שם מהאוות עכשו צריכין בדיקה רב ובו ואני לא מיעץ אותו ליכנס בדברים אלו.

נתיב ט"ז

אי נכון לקבל גרים שנולדו מאב ישראל ואמו גויי

ג) ומיהו מה ששאל עוד שיש הרבה מהם שכאים ורוצחים להתגify והם מאב ישראל שנשא נכricht והבת או הבן דוקא להתגify ובעכברא חדא ייש לו בתולה שקורין אותה גיטל ואביה ישראל ואמה גודה שכבר באת כמה פעמים ורוצה דוקא לחזור ליהדות הנה מה"ג כבר יש לעיין קצת יותר.

ולפומ ריהטה לכואורה מצינו בעוזרא הסופר כשללה מבבל והפריש מהם נשים אשדוריות עם בניהם ולכואורה למה לא גייר אותם וכע"פ הכתוב וראיתי לא"ע שכח שלא רצה לקללם משום דהוו"ל מגמיגר לשם אישות אלא דאכתי על הבנים יש לעיין והתם מפורש דהנשים והבנות הוציאו עיין א"ע שם (עורא י"ג) ועתה נכרות ברית לאלי' להוציא כל נשים והנולד מהם בעצת הי' והחרדים במצבם אלקינו וכחורה יעשה. ובא"ע ולא מצאנו שהקrückו אחד מהם, ואולי הוצאותם שלא היו גיירות כרות המואביה וכורי' ע"ש, ובקרא עוד (עורא י"מ) כל אלה נשאו נשים נכריות ויש מהם נשים ויישמו בניים ועיין רשי"י שם והכל הוציאו הנשים והבנות, ואין לומר שהנשים לא רצוא להניח הבנים בלי להתגify ולקבל גם אותם.

ופעם צדרתי להביא קצת ראי' ממה שאמרו בגמ' קידושין (ס"ט ע"א ר') טרפון אומר יכולין מזרין ליתהר כיצד מזרן שנשא שפהה הولد עבר שחררו נמצא הבן בן חורין והכי קייל' ועינן רבינו בה"ג בהלי' מילה ביסוף בן פרוך מזריא ואמר לו הגאון לשא שפהה ווילד בנם ימול אותו ואח"כ ישחררומ נמצא דעתך"פ יש עניין לאביו שלד בן אפילו מן השפהה שאין לה יחס ואולי אפילו מן הנכricht את רוץ' לגיר וייחזיר את זרעו שנטמא בין העמים לבתוי ידה ממנה נדח, וא"כ אפשר מה"ג שאם בא אביו ואולי אפילו לא בא מ"מ זכין לו לאדם שזרעו יחויר לכלל ישראל ואין ולאו ורפא בידי, ועינן שות' מהר"ם שי"ק יוז"ד סי' רמ"ח שכח אדם מקבל האב לטבול את בנו הנוטלן לו מנכricht יש לקבלו ולברך כמו בגרים ע"ש. אמן העורך לנר ובבעל מלאכת שםים כתבו שאין לקבל לМОל אותן הנולדים מנכrichtות נשואין הערבות, ובשות' מנוחת אלעזר ח"ג סי' ח' הוסיף דבזה מחזק אותו ונורם לבני ישראל להדק בזוע עכו"ם שהבדילנו מהם עיין רמב"ם פ"יב מא"ב הל' ז' שדבר זה גורם להדק בעכו"ם והבן מן הנכricht גרע מ' המזר וAINERנו בנו כלל ע"ש. גם מRENן בשות' בית שערים יוז"ד הרבה לרוחם ולא לגירם.

וא"כ אולי שגם הם בכלל שאין מקבלין כמ"ש בעוזרא אם לא שייהיו כרות המואביה ואין נפ"מ אם אביה ישראל או לא אלא תליי ברצוננה להתגיר עכ"פ בזה לא אומר ואם יראה שבאמת רוצים להתגיר שאז לא יעשה להם קישויים אבל אם רק רוצים פנויים או למצח חן בעניי אביהם שנתגיירו או ודאי הלעיטו לרשע ואין להתחרכ בדרכו נפלענן"ד בזה מ"מ לאו כללן קאמין וצריך לברור בכל פרט ופרט כdot מה לעשות. בפרט שהני בא ברא"מ מתח ממשלת האקמונייטים יש לדונם רובם ככלום כתינוקות שנשבו ואין להם דמיון עם אנשי שחץ הארץ אשכנז האורורה שהוא מזידים תחת ההשכלה כיודע.

נתיב י"ז

בעלי תשובה בברה"מ אם יש ליעצם לצאת משם

ד) בעניין הבאים לשאול עצה לאחר שכבר יודיעים קצת ללמידה ויש להם אפשרויות לצאת משם אם יש ליעצם להשאר שם לטובות الآخרים או לצאת משם, ואם נאמר לצאת אם לארצינו הקדושה או לשאר מקומות שיש שם ישוב חרדי ובני תורה.

ולפענן"ד פשוט שצרייך ליעץ לצאת משם וכבר אמרו חז"ל הווי גולה למקום תורה אפילו אם הוא גור בין שמורי תורה ומוצאות מ"מ

וצדיק באמונתו יהיה

הו גולה למקומות תורה וב"ש מארץ ציה ושם מן אשר כמעט לא נמצא איש משומרי הتورה ובני ישראל אשר ה' להם קצת לחולחת של תורה כבר יצאו רוכם כculos ולא נשארו רק מעט מן המעת ואם ר' יוסי בן כסמא ה' אומר אם אתה נותן לי אלף אלףים דנרי זהב אין אנידר אלא במקום תורה כ"ש וכ"ז מברחה"מ שהמקום מושחת זה שבעים שנה או יותר מבלי להניח שם אפילו ללמידה א"ב ואם יחשוב שעכשו יתרבו בני תורה הלהן תעגה ולכן לפענ"ד הדין כמו מי שנכנס במקום שנפלת האש ואכלת גדייש ומצא שם אדרים מוצלים ממש מצוה להצילם ולהוציאם מיד למקום האש ובפרט כי עדין המדינה משובשת בגיטות וشنאת ישראל ורשותה בכל מיני השחתה ולכן כל אדם בישראל שיוכל להצילו הו"ל בכלל סכנה נפוחת.

האמנם תנאי יש בזה שצריך לראות שבכל אופן עכ"פ כשיצא שם יכוונו אותו שיכנס למקום של תורה ובין שומרי תורה והכיוון הראשון ליהודי בכל ולשומר תורה ומצוות בפרט שלך לארכינו הקדושה כי שם צורה ה' את הברכה, ורק יש לראות שלא יהיו גויים או תערובת מערב רב, רק שהיהו מזרע אברהם יצחק ויעקב ואף כי אחתי אינם שומרי התורה מחמת שהוא נתנים בצורה ובשביה כל ימי חייהם, כי בזאת ישראל מצרים השר של ים טען הלו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז והשיב לו הקב"ה שוטה שבעולם וכור', וגם משה ובניו טען וכי אוציא באיזה זכות אוציאם ואמר לו הקב"ה בהוציאך יעבדון שאח"כ יחוירו בתשובה אבל הערב רב ההזיקו לישראל אף שנתגינו.

נתיב י"ח

עוזרת הבديل מישראל נשים ובנים אשודדיות

וכן מצינו עוד בכית שני שעלו עם עוזרת עשרה יהוחסין עם נשים אשודדיות ואפי"ה קבלם עוזרת והעולם לא"י והבדיל מהם הנשים והבנות שנולדו מהם והם חזרו בתשובה מה נאמר בעונ"ה לאחינו בני ישראל אחר שבעים שנה תחת ממשלה הקאמונייטים והחריבו את עם ישראל ברוחניות ובגשמיות ומ"מ אין להתייחס כי כבר כתוב הרמב"ם הל' גירושין על הלכה דכו פין אותו עד שיאמר ורוצה אני דפנימיות ישראל הוא גחלת של אש חלק אלק' ממעל וכופין אותו ובאמת ורוצה וסוף סוף כולם יחוירו בתשובה לבתיהם יודח ממנה נדח.

ואולי אכן אפילו יותר מצוה להוציאם מיד שלא יתبولו בין האומות ח"ז ויטמעו ביניהם כאשר עינינו רואות אווי נא לנו שכ עלהה

בימינו, מ"מ אפשר דהני יש להם דין קדימה כדי פק"נ שכל שהסתכנה יותר גדולה יש חיזוק להצילו קודם והני חיז'ו עלולים להתبول ולהשאר שמה עד עולם, ואפשר דזה ה' נמי כוונת עזרא הסופר שהוציא עשרה יוחסין שהיו נושאים נשים אשודדיות ואח"כ שלח אותם עם ילידיהם ועל הניל' ייל' דזה ה' כוונתו שכיר החבолов רצה להצילים לבתיהם ידה ממנה נדח הוציאים וגירש את נשותיהם וילדייהם, שהיו ילדי זרים.

נתיב י"ט ישראל אי יגאלו בלי חשובה

ועיין ישmach משהעה"ת פ' לך ויאמר ה' אל אברם לך לך מארץ וגוי כי האבות הם פועל דמיוני לכל העתיד וגוי גדול מרומו על התשובה (ראה דף י"ז כי גוי גדול) ובירושלמי תענית וכש"ס בבל' סנהדרין (צ"ז ע"ב) נחלקו ר"א ור"י אי ישראל נגאלין בלי תשובה או בתשובה דוקא ובס' כבוד חכמים ביאר המחלוקת אם התשובה יהיה קודם הגאולה או אחר שיגאלו, וכתח ה"י לדעתו מן הסדר מלכיות זכרונות שופרות קודם מלכות בית המשיח, ואח"כ זכרונות יזכרו עונთיהם ויתודו ושיבטו אל ה' ואח"כ שופרות ישפרו מעשיהם והיינו לך לך מארץ שבתחלתה ילכו ישראל מהו"ל אשר נשתרשו בה בגולה לא"י ואח"כ ואע"ך לגוי גדול שנזכה לתשובה עילאה דעת"ז נקרים גוי גדול במרה בימינו אמר ע"ש. ומובואר לקודם בית המשיח ילכו ישראל לארכינו הקדושה ואפי' ח"י בלי תשובה ובחתאם אשר נשתרשו בגולה ואח"כ יעשו תשובה והוא כנבוואה על הזמנים האלה.

ועיין פ"י הראב"ד (עדות פ"ב מ"ט) הוא ה' אומר ובמספר הדורות וכו' ונראה לי וכו' כלומר ע"פ שנותן קץ לגלויות ישראל ולשבועות שלהם בשנים מכל מקום לעניין הטובות והנחות האמורות להם במספר הדורות הוא תולח לפישו רואה את הדור שהוא זכאי ומתגלאל עמהם עד שmagiu לאותו הדור וכן ה' בשבעוד מצרים ע"פ שנגאלו בסוף ארבע מאות שנה לא שבו לשבח הארץ עד דורו של יהושע, וכו' ה' בגלות בבל לסוף שביעים נגאלו אבל ירושלים לא נבנתה עד סוף שלשים ושתיים לארחה השטא וכו' לימות המשיח כשगאל אותם הקב"ה לא יכנסו מיד לארץ אבל יוליך אותם לדבר העמים כנbowות חזקאל כי ע"ש והוא פלא כי אין אנחנו יודע עד מה בענינים אלו ותמים תה' את ה' אלקיך ונחכה לו בכל יום שיבא ונזכה לביאתו ע"פ שיתמהמה ויר"ד שנזכה לביאת המשיח וויליכנו קוממיות לארכינו בב"א.

נתיב כ'

החולך לאריי יש להזהר מן החטא יותר מבחן'ל

ובכל אופן החולך לארצו הקדושה יש יותר להזהרו לשמור נפשו מחטא לה' ובכל עניינים כי איןנו דומה החוטא בפלטרון של מלך לחוצה לו כמברואר זה בפוסקים, ועיין תשב"ז קטן סי' תקנ"ט וז"ל ושאלת עיקר מצוה ללבת לארץ ישראל אני יודע אלא כמו שפורסם בסוף מס' כתובות (דף קי"א) ואם מוחלין כל עונותינו מפורש במס' כתובות וככלבד שיהיא פרוש מכאן והלהה, ויזהר מכל מני עון ויקיים כל מצות הנוהגות בה שם יחטא אם יעשה יותר על העברות שיחטא שם מבחוץ לארץ כי ה"א דורש אותה תמיד ועניינה בה והשגחתו בה תמיד ואני דומה המורד במלכות בפליטין למورد חוץ לפליטין, והיינו ארץ אוכלת יושביה וכן נמי ולא תקיא הארץ וגוי לפי שהיא מקיה עוברי עבריה, והיינו דכתיב ושםו עליה אויביכם דאפשרו אומות העולם שבבה אינם מצליחים מהמת שהם עוברי עבריה ועוד"כ ארץ ישראל עכשו שמה היא ואין בה עיר מוקפת חומה ומישבת כמו בשאר ארצות ואתם שהולכים לשם ורוצים לנוהג בה קלות ראש ובפחדותם להתקוטט שם קורא אני עליהם ותבאו ותתמאו את הארץ אבל מי שהולך לש"ש להתנהג בקדושה ובטהרה אין קץ לשכו ובלבד שיעוכל להתפונס שם דכל דסליק אדעתה למידר כדאיתא בפי האיש מקדש (דף נ') עכל'ק. ועוד סי' תקס"א למה לא הלכו שם כל האמוראים.

ולכן nisi בבראה"מ הגם שעדר עכשו הי' באונס בכלל תינוק שנשבה אבל לאחר שיבא לארצינו הקדושה שוב יהיה ברצון אם ח"ו יעברו ועיין ריב"ש סי' ז' וסי' י"א וכיון דaicא מצוה לישב בארץינו הקדושה ולכן צריך לראות שילך בין אנשי שלומינו שומרי התורה והמצוות, ואז הוא בכלל הולך לש"ש להנаг בקדושה ובטהרה ואין קץ לשכו כלשון וכhabtcheth חז"ל בתשב"ז הנ"ל ז"ל ואם ילך לשאר מדינות עכ"פ ג"כ ילך רק למקום שיש שומרי התורה ונכון וראוי להיות להמעיצים והשולחים קשר עם המקומות שהולכים לשם כדי כשבאו לשם לא יבואו אחרים ויתפסו אותם ח"ו למינות ננלפנען"ז.

נתיב כ"א

מי שאמו ישראלית ואביו נכרי
אי צריך לפרסמו שהוא פגום

(ה) בדבר שאלתו בתינוק שאמו ישראלית ואביו נכרי אם יש על מעכ"ת חיוב לפרסם עליו שהוא בן נכרי או יעלם עצמו ולא יאמר רק אם יש אלו לו עליו איזיrig.

ולפענ"ד אין צורך להגיד ונראה דהוא גם' מפורשת יבמות (מ"ה ע"א) הוא דאתא לקמיה דרב א"ל ע"כ ועבד הבא על בת ישראל מהו א"ל הولد כשר א"ל הב לי ברותך וכור' ואף רב מתנה מורה בה להתריא ואף רב יהודת מורה בה להתריא דכי אתה לקמיה דרב יהודת א"ל זיל איטמר או נסיב בת מינך וכי אתה לקמיה דרבא א"ל או גלי או נסיב בת מינך ע"כ, ופרש"י דההוא דאתא בן ע"כ מישראלית. גלי צא לגלות במקום שלא יכירוך ויתנו לך בת ישראל כשרה, ועיין Tos' שם ד"ה זיל איטמר וישירוך מיויחסת, ועיין א"ע סי' ד' סי' ד' דהולד כשר ופגום לכוהנה ומיהו נראה מובואר דלא אמרו שציריך לפרסם אפילו עצמו וכ"ש על אחרים דאל"כ היאק יעכו אותו זיל גלי שיכשלו בו אע"כ אין צורך לגלות ואדרבה איכא סברא לומר לו זיל גלי וככל קנהפנ"ד.

איברא דלכארה יש להקשوت ממשנה מפורשת קידושין (ס"ט ע"א) עשרה יוחסיןulo מבבל כהני לווי ישראלי חללי גרי וחריריו ממזורי נתני שתוקי ואסופי וכור' ובגמר' שם מאיר אריא דתניulo מבבל נתניulo לא רץ ישראל מסיעו ליה לר' אלעזר דאמר ר' אלעזר לא עלה עזרה מבבל עד שעאה כסולת נקיה ועלה, ופרש"י מסיעו ליה לר' א דנקת תנא דין לישנא יתרא לאשמעין שכל עצמו של עזרא לנוקות את בבל נתכוון לפי שראה אותם שנחערבו בהן וראה שהיו חכמי הדור עולין עמו ואין עוד בבל שיתעסק לבודוק בהן ליחסן עמד והפריש פסולין והוליכן עמו והדור שראו הפרשות הכוינו בהם ולא חשש שייתערכו בהם אלו הפסולין העולים ולדורות הבאים נמי כיוון דאמר מר (לקמן ע"ז ע"ב) לשכת הגזית הייתה שם ששם היו יושבים מייחסים כהונה ולוריה בכל יום מזhor זהר בפסולי ע"כ. ומכואר דעתך טרח עצמו להפריש הפסולים ולפרסםם שכירום ולא יתערכו ע"ז.

ואשר נראה דלא קשה דתרי מילוי נינהו פסול קהיל ופגום וודאי הרוצה להתחנן עליו לבודוק וליקח מיויחס או מיויחסת מ"מ אם הלק' למקום שאין מכירין אותו ליכא עליו חיוב לפרסם פגמו כל שאין בו

פסול מחייב לארין או עשה אלא פגום בלבד ואם מי שלא יקפיד עליו יתחנן בו שהרי קחшиб שם סדר שמותרין לבא זה בזה והוא דוקא פסולים שאסורים מחמת פסול אבל הicy דלא פסול אלא יש פגום הגם שמי שמכיר בו וראי לו לרחק מ"מ מי שאינו מכיר ואני מקפיד אישורא ליכא ולכן אמר לו רבא או גלי או נסי בת מנין כלומר דבמוקם שאין מכירין אם לא יקפידו ולא ידקדו אחריו ויתנו לו מיחשת יתרנו לו דיסורה ליכא אבל הicy ואיכא איסור חייב להגיד ולפרנס וכמו שעשה עוזרא ועליהם אמר רב המונוא כל הנושאasha שאינה הוגנת לו אליו כופתו והקב"ה רוצער ותנא על כולחו אליו כותב והקב"ה חותם אווי לו לפוסל את זרעו ופגום את משפחתו וכל הפסול פסול ואני מדבר בשבחה לעולם וכיר' ע"ש אם לא במקום סכנה וככבר או ש דכין שרוא שבאו לידי סכנה ופירשו, ואפ"ה חכמים מוסרים לתלמידיהם פעם אחת בשבעה. ואולי גם בזה הicy דהוא בכלל לא נזהרו כשרות להנאה איינו חייב להגיד במקום שאין מכירין.

נתיב כ"ב

אי חייב להגיד לפגום את פסולו

ומיהו נראה דוקא הפגום עצמו איינו חייב להגיד אבל אם מי שהוא שואל עליו ועל משפחתו וידעו שהוא פגום וכיוצא בו חייב להגיד הנשאל האמת כי אפשר שמקפיד על ייחסו אם יכיר בו וכ"ש בפסולים אחרים וכבר הארמתי בס"ד באוון הילדים המאמצין [אדאפטיט בע"ז] שיש חייב להגיד להם מקור מחצבותם שהם גרים ולפעמים הם בכלל אסופי שגרע מגש שחשבם עוזרא והרי עוזרא פירסם ברבים וסדר עליהם מאז ולהלן שלא יתעוררו ואף שאין אנתו יודע עד מה מ"מ הicy שידענו בכירור חייב להגיד דאפילו נסמור על החזקה הicy דהדבר מסופק לנו לכל המשפחות בחזקת כשרות הן מ"מ הicy דידיוע הפסול חייב להגיד ולהודיעו וח"ז להכשיל את בניי והגמ כי זה יגרום לבתני נעימות אבל זה בכלל מה שהבאתי לעיל שגורם ח"ז לכל ישראל להתעורר בינם פסול הקהל והרי עוזרא בכלל כהו קבוע וברום ועשאן כסות נקיי' והבדלים זה מזה ועשה להם סדר נישואין כמפורט שם במשנה ובטווש"ע א"ע סי' ח' וסי' ד' ע"ש פרטיו דין'ם.

אללו דברי ידידו המורייד דמעות ופלגי מים ירדו עיני על החורבן הנורא הנעשה עם אחינו בנ"י אשר שונא אחד היטלעד וועזריו ימ"ש הרגו ושrepo מאתנו עם קדרוש כשות מליליאנים נפשות וסתאלין וועזריו ימ"ש הרגו ברוחניות כשלשת מליליאן נפשות מאחינו בנ"י ירא ה' וינקים נקמת

אם עבדיו השפוך וויר שנזכה לראות בביית משיח צדקינו כהרי עין
ויזכיאינו מגלות המר הזה לבתני ידה ממנו נדח.

במס' אבות (פ"ו מ"ד) כך הוא דרכו של תורה פט במלח תאכל
ומים במושורה תשתה ועל הארץ תישן וח"י צער תח"י ובתורה
אתה عمل ואם עתה עושה כן אשריך וטוב לך א"ר אמר לפום
צערא אגרא, ז"ל שלא יתקיים מן החכמה אלא מה שתלמוד
בטורה عمل ויראה מן המלמד, אבל קריית התענוג והמנוחה
אין קיום לה ולא תועלת בה ואמרו בפי' אף חכמתו עמדה לי
חכמה שלמדתי באף עמדה לי ומפני זה צוה להטיל אימה על
התלמידים ואמרו זרוק מורה בתלמידים עכ"ל (אבות פ"ה מ"א)
ע"ש. וככתב הראב"ד בס' בעלי הנפש לא מצאתי לגוף טוב
מרענון נפש ובתוס' כתובות ק"ד ע"א בשם המדרש והוא
בירושלמי עד שאדם מתפלל שייכנס דברי תורה לתוך גופו
יתפלל שלא יכנסו מעදנים לתוך גופו ומיתתי הא עובדא דברי
שבשעת פטירתו זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה אמר רבש"ע
גלו ויידעו לפניך שיגעתך בעשר אצבעותך בתורה ולא נהנתת
אפיקו באצבע קטנה ע"כ. ולזה כתיב בתורה אדם כי ימות
באחל ודרכו חז"ל אין התורה מתקיים אלא למי שסמיית עצמו
עליה שאינו הולך אחר תענוגיו עוה"ז ור"א בן ערך יוכיח. لكن
צrik אדם להשתדל לעולם שלא לילך אחר תענוגיו עוה"ז ואז
יזכה לכתרה של תורה.

משנה רביעית

**בענין המתחדשים רעפארםער וקאנסערוואטיוו
וכל שמות הנרדפים אי הם נחשבין בכלל ישראל**

בנדון שבקשתם לבורר הלכה ברורה בהני כתות שתותהו עדורים
עדרים למייניהם אשר כל לב יהודי כואב שלאחר החורבן הנורא
לעם ישראל אשר נשרפו ונחרגו שבעת מיליאנים יהודים מאחינו בני
ישראל ע"י הנאצים בתאי הגאז ועוד מיתות משונות, ובבעונ"ה אני הגבר
ראיה עני עבדתי שם ואעידה עלי' שמיים וארכ' שמונים הוסדה לגוי לא הי'
כਮוהו בעולם בכלל ובישראל בפרט, ועתה ב"ז שנים אחר החורבן יצא
אשר ומצחאה קוצאים ושורף במדרה גדרושה בעונ"ה מיליאנים יהודים באראה"ב
ובשאר מקומות שרפת הנשמה והגוף קיים, ובשמות יקראו
קאנסערוואטיווען או רעפארםער או בכלל יהודים מתחדשים או מה
שקורין "מאדרען דשוז" או שאר שמות יקרו לעצם והעיקר שהם יצאו
לחולוק על תורה משה שהוא מן השמים ושהוא בכלל תורה ה' ושה"ז יש
ביד האדם לשנות לפיה רוח המקומות והזמן כמו הגוים למייניהם וכמ"ש
המשורר ויתעורר בגוים וילמדו מעשיהם.

נתיב א'

אם לא תדעו לך היפה בנשים צאו לך בעקביו הצען

תנן התם (אבות פ"א מ"א) משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע
לזקנים וזקנימ לנבאים ונביאים מסורה لأنשי הכנסת הגדולה, הם
אמרו שלשה דברים הו מתונים בדיין והעמידו תלמידים הרבה ועשׂו סייג
لتורה. ומלפנים זאת בישראל עמדו להם מנוגדים נביי ה' גדויל תורה
והיראה ועמדו בפרק וגדרו גדר אחר גדר לעשות סייג לתורה דור אחר
דור, ולערך מאה וחמשים שנה כסולם החוח הראשון בגערמאניא קמו כל
גדויל ישראל והכו על קדרdom ועמדו נגדם בכל חэм, ועתה בזמנינו זה
שוב האש להחיב יצא מכל מיני מהרשי הדת ורעפארמים, אמנים למורות כי
כולם מודים שהם קופרים בתורה אעפ"כ נחלקו הצבור החדרי בשתי
מחנות לענין מה לעשות ולפסיק בה להלכה, הללו אומרים לקרך לבתי
ידח ממן נידח וכל זמן שהנקודה הנפלאה כוורת ויש עוד לחלהית
וኒצוין היהודי מהנשמה הקדושה, וע"ד שאמרו בתורה ויקוד העם וישתחוו
על בשורת הבנים והלא הבשורה ה' לבנים רשעים ואעפ"כ ווישתחוו
דכ"ז שהוא חלק מעם ישראל יש תקופה שיחזרו בתשובה ובמקום לעשות
חוומות צריך בזמה"ז להקל ועת לעשות לה' הפכו תורהן. והללו אומרים

תורתך. והללו אומרים לרחק, ככלمر לעשות סיגרים כמו"ש בחוז"ל, ונחلكו העם לשתי מחנות וקבaltı מכתבים משני הצדדים ובסמו"ך א"יה אצטט קצת מהמכתבים ובתחללה אכתוב קצת לעצם הענן.

וראשונה נעתק עצמנו במקצת כללים ויסודות בתורת ה' ובישראל עם קדשו.

א) יסוד כל התורה כולה הוא אמונה בה', ובגמ' מכות (כ"ג-כ"ד) תר"ג מצות נאמרו למשה מסיני וכור' בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יהיה".

ב) אמונה זו כוללת להאמין בתורה מן השמים תורה שבכתב ושבע"פ, ובשר ועונש.

ג) העובר עבירות להכיעיס ואפילו מצוה אחת אפי' שומר שאר מצוות הרוי זה מומר.

ד) מומר לא נקרא אחיך, ואי נקרא יהודי, ובנו הנולד ממנו מהו.

ה') אלקיים אמת ותורתינו הקדושה ותורת משה אמת וקבלתינו מפי אבותינו ורכותינו אמת וכל הרוצה לשנות אפי' קוצו של יו"ד בתורתינו הקדושה יאבדו אלף כמותו והتورה לא ישונה וכדברי הנביא, אני ה' לא שנייתי ואתם בני יעקב לא כליתם, והיות כי עיקר החיים וקיים ישראאל תלוי באמונת ה', ובדקותו בו ית"ש וכדכתיב ואתם הדבקים בה' אלקיים חיים כלכם הימים, ולפי שזה בלתי אפשרי כי לא יראה אדם וחיה נתן לנו הקב"ה תורתינו הקדושה ותר"ג מצות התלויים בה להיות דבקים בה ובהם ובו ובב"ה ואורייתא וישראל חד הוא וקשרים זה זהה, ולכן לומדי התורה הדבקים בה דבוקים כביכול בו ית"ש והכל תלוי באמונה זו וכמ"ש ז"ל שלחי מצות בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו ייחי".

ואני חומה ושדי כמגדלות אזכיר כמה יסודות בחומרת עם ישראל מה שנגעו בה הרעפארמער וורציזים להפילה ח"ז ואשר עליינו לדעת בעניין זה שככל הנוגע בהם כנוגע בביטחון עינם של ישראל ואמרו על שלמה המלך חכם מכל אדם נביא וצדיק מושל ושליט בעליונים ובחתונותיהם ואפ"ה כשרצה לבטל י' קתנה שבאותיות במקום ולא ירבה רבה לא הועילה כלום ורצו לדחותו מעוזה י' ואמרו יאבדו אלף כמותו וקייצו של

וצדיק באמונתו יהיה

יוד לא ישנה. והיות כי הדבר יסודי באמונה ישראל ובעם ישראל
אכתוב כאן יסוד אשר עליו נבנה הכל בס"ד.

נתיב ב'

להאמין בהשיות וביטחתו ובנבאיו וחכמיו

א) יסוד היסודות ומקור היהדות להאמין בו ית"ש ובתורתו ובנבאיו
וחכמיו שהוא עשה עשה ועשה לכל המעשים וצונו בתרי"ג
מצות למד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים וכך יש חילוק בין יהודי
שאינו שומר המצות ח"ז ואפילו הוא רשע ועובד על כל התורה מחמת
תאות אבל עם זאת יודע ומאמין שהדרך היהודי הוא דרך התורה
וההלכה אלא שהוא מחמת תאות נפשו ורועל טבעו לא יכול להתפרק נגד
היצה"ר, הגם שעובר על כל התורה כולה ח"ז הרי הוא נכנס בכלל
ישראל ועליו אמרו ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ועיין שו"ת מהר"ם
מרוטענבורג דבכיוון אמרו חז"ל שחטא שהוא בשוגג או מחמת היצה"ר
שהוא כען שוגג, ועיין קידושין (לו"ע"א) ת"ש ועיין רשי"י שם.

לא כן מי שמכחיש ואומר או חושב שיש גם דרך אחר בדרכו התורה
והיהדות, ולא רק כמו קיבלנו מאבותינו ורבותינו הנאמנים לה'
ותורתו דור אחר דור עד יהושע, ויהושע מפני משה רבינו שקבלת
המקב"ה כדתנן כתיב פה אל פה אדרבר בו, אין זה בכלל אע"פ שחטא
ישראל הוא שהרי הוא קוץן בנטיעות וכופר הכל.

נתיב ג'

חילוק בין יחיד שהוא מומר לדברים שכופרים

ב) יש עוד חילוק בין יחיד שהוא שורש פורה ראש ולענה והתברך
בלכבו לאמר בשירותם לבני אלך מחמת תאותו ויצה"ר המתגבר
עליו, ובין רבים שיצאו להדיח ולבנות להם כמה לעצמן [מאומענט]
בלי"ז שיצאו לחפש להם דרך אחר ממה שקבלנו מאבותינו ועוזרו דרכיו
אברות, אשר קורא לו "ספיריטואל סערטשינג" בלי"ז כלומר מתחפשים
אחר רוחניות ומחיליטין נגד הקבלה האמיתית שקבלנו מאבותינו הקדושים
שזה לא נקרה הבנה אחרת אלא זה בכלל בונה דת אחרת לעצמן [ולכן
נקרא מאומענט] והוא בכלל עו"כ וכמו שעשו מלפנים צדוק וביתוס,
ואותו האיש באמונת הנוצרים ועוד כמה מזו ועוד עתה.

נתיב ד'

המגלה פנים בתורה שלא כהלכה

ויש עוד כת אחת המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, וגרטינן בגם סנהדרין (צ"ט ע"ב) אפיקורוס رب ור' חנינא אמרו תורייהו זה המבזה ת"ח ר' יוחנן וריב"ל אמרו זה המבזה חבירו בפניו ת"ח כשלמא למ"ד המבזה חבירו בפניו ת"ח אפיקורוס هو מובזה ת"ח עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוא אלא למ"ד וכו' ופרש"י מגלה פנים בתורה מעין פנים כלפי עוסקי תורה מגלה פנים משמעו ליה דחמיר מאפיקורוס דאפיקורוס היינו דעתך ביה אפיקורתא בעלמא ע"ש.

נתיב ה'

האומר אפילו סיפור אחד בתורה משה מדעתו אמרה ה"ז כופר

והרמב"ם בפי המשנה (סנהדרין פ"א) אחר שחשב י"ג יסודות ביסוד השמיini כתוב להיות התורה מן השמים והוא שנאמין כי כל התורה הזאת הנתונה ע"י משה רבינו ע"ה שהוא כולה מפני הגבורה כלומר שהגעה אליו כולה Mata ה' יתברך וכו' וכי הוא ה' כמו טופר שקרואין לו והוא כותב כל מאורעות הימים הסתורים והמצאות ולפיכך נקרא מהוקק ואין הפרש בין ובני חם כוש וגוי ובין אנכי ה' אלקיך ושם עישראל כי הכל מפני הגבורה והכל תורה ה' תמיינה תורה וקדושה אמת, וזה שאומר שכמו אלה הפטוקים והסתורים משה ספרם מדעתו הנה הוא אצל חכמיינו ונביאנו כופר ומגלה פנים יותר מכל הכהרים לפי שחשב שיש בתורה לב וקליפה ושאלת דברי הימים והסתורים אין תועלת בהם ושהם Mata משה רבינו ע"ה וזה עניין אין תורה מן השמים אמרו חז"ל הוא המאמין שככל התורה מפני הגבורה חז"ן מן הפטוק זה שלא אמר הקב"ה אלא משה מפני עצמו וזה כי דבר ה' בזוה וכו' וזה שאנו עושים היום מתבנית הסוכה ולולב ושורף וציצית ותפילין וחולתם הוא בעצמות החכנית אשר אמר הש"י למשה והוא אמר לנו והוא נאמן בשילוחו והאמיר המורה על יסוד זה הוא מה שנאמר (במדבר טז:כח) ויאמר משה בזאת תדען כי ה' שלחני לעשות כל המעשים האלו כי לא מלבי. היסוד התשייעי ההעתק והוא כי התורה הזאת מועתקת מatat הבורא הש"י לא מזולתו ועליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע וכו' ע"ש.

נתיב ר'

חילוק בין העובר עבירות לתיאבון ובין הכהפר

הנה כתוב ושנה ושלש ובair דזה שאומר שסיפור אחד בתורה כמו בני חם כוש ומצרים וופוט וכנען משה ربינו מגדעון סיפר ולא שכך נצטויה מפני הקב"ה הרי באמריה זו בלבד הגם שמאמין בשאר כל התורה ומקיימה מ"מ הוא אצל חכמיינו ונכיאנו כופר ומגלה פנים יותר מכל הכהפרים לפי שהסביר שיש בתורה לב וקליפה וכו' וזה עניין אין תורתה מן השמים אמרו חז"ל הוא המאמין שככל התורה מפני הגבורה חז"ז מן פסוק זה שלא אמר הקב"ה אלא משה מפני עצמו. והבן זה יסוד גדול.

וביסודו הי"ג סימן ז"ל, וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כולם ונתחבר בה אמונהו בהם הוא נכנס בכלל ישראל ומצוה לאחבו ולרחם עליו ולנהוג עמו בכל מה שצוה הש"י איש לחבירו מן אהבה והאהוה ואפי' עשה מה שיוכן מן העבירות מחמת התאותה והתגבשות הטבעו הוא נעש כמי הטאיו אבל יש לו חלק לעזה יב והוא מפושעי ישראל, וכשנתתקלך לאדם יסוד מלאה היסודות הרי יצא מן הכלל וכפער בעינך ונקרה מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות ומצוה לשונאו ולאבדו ועליו נאמר הלא משנאייך ה' אשנא וגוי.

והנהلن מבואר בכיוור בהיר וכברור מדברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל אשר אמרו עליו מימות משה ועד משה לא קם בישראל כמשה, החילוק שכחטיבנו בין מי שמאמין בכל התורה דקדוקיה ופרטיה אפי' עשה כל העבירות שבעולם מחמת התאותה והתבע מ"מ הרי הוא מאמין בה' ובתורתה, הוא נעש על הטאו אבל הוא נכנס בכלל ישראל אבל האינו מאמין באחד מכל אלו חז"ז יצא מן הכלל ונכיאן בכלל ישראל ומצוה לשונאו ולאבדו.

וכען חילוק זה כתוב גם הרמב"ן עה"ת עה"פ אror אשר לא יקיים את דבריו התורה הזאת (דברים כז:כ) וככתוב ז"ל ולפי דעתינו כי הקבלה הזאת שירודה במציאות בלבו ויהיו בעיניו אמת, אבל אם עבר על אחת מהן כגן שאכל חזיר והשקו לתוכו או שלא עשה סוכה ולולב לעצלה איננו ברום הזה כי לא אמר הכתוב אשר לא עשה את דברי התורה הזאת אלא אמר אשר לא יקיים את דברי התורה הזאת לעשותו כתעם קומו וקבלו היהודים והנה הוא חרם המורדים והכהפרים. הנה כתוב ממש בדבריו הרמב"ם ז"ל בזה דיש חילוק בין אין מקיים מצות מחמת עצlot או

עובר מחתמת תאות לבו ויודע ומאמין אלא שיצרו מתגבר עליו ובין מי שאינו מאמין וכופר ח"ו.

נתיב ז'

אוכל נבלות להכיעיס מן המורידין ולא מעליין

וכ"כ נמי רכינו הגדול רשיי (גיטין מ"ז ע"א) בהחיה גברא דזבון נפשיה לולדאי [אומה שאוכלין בני אדם] ואתה לקמי' דברAMI שיפדנו שלא יאכלוהו ורצה לפדותו מק"ו דמוכר את בניו ואמרו לו רבן לר'AMI האי ישראל מומר הוא דקא חז' ליה דקאכל נבלות וטריפות אמר להו אםא לתיאבון הוא דקאכל אל אמרו ליה והוא זמני דאיכא היתירא ואייסורה קמיה ושבק היתירא ואכליל איסורה אל' זיל שבקי לי דאפרקין. ופרש"י אםא לתיאבון הוא דקאכל, ולא הויה מין אלא מומר ובמנים הוא דאמרין מוריידים אבל לא מעליין אבל מומר אמרין התם סמי מכאן מומר. ודברי רשיי צ"ב.

ונראה דרש"י קשיא ליהathy הגמ' אכתי האי אוכל נבלות וטריפות הוה ומאי איכפת לנו אי שביק היתירא ואכליל איסורה והלא האיסור בעצמו איינו בר חיק מיתה הוא ואתו האוכל נבלות וטריפות חייב מיתה והרי לא הוי אלא לאו ולכן דיקך רשיי דאכל לתיאבון לא הוי מין אלא מומר והgam שהו מומר ואפי' לכל התורה כולה אבל אכתי לא יצא מכלל ישראל אלא הוי ישראל מומר וישראל ע"פ שחטא ישראל הוא אבל האוכל נבלות להכיעיס הו"ל מין ולא מומר שאינו מאמין והמנים הם בכלל מוריידין ולא מעליין וזה ברור בס"ד.

וכ"כ עוד רשיי להדיा (סנהדרין ז' ע"א) על האומר אין חחיית המתים מה"ת שכופר במדרשים ודדרשין בגמ' מנין לתחיית המתים מה"ת ואפי' יהא מודה ומאמין שייחיו המתים אלא דלא רמייז באוריותה כופר הוא הוואיל ועוקר שיש תחיה המתים מה"ת מה לנו ולאמנתו וכי מהיכן הוא יודע שכן הוא הילך כופר גמור הוא עכ"ל. והם הם ממש בדברי הרמב"ם הנ"ל (ואגב מה שציין שם על הגלון מבאר שבע, עיין ברומ"ה לרכינו מאיר הלוי שהי' בדורו אחר רשיי שהביא זה בשם רשיי ופסותו).

נתיב ח'

אינו מאמין אפילו ק"ז אחד הרוי הוא יצא מכל ישראל

בקיצור יש חילוק בין אדם מישראלי המאמין בתורת ה' ובנימינתה מסני ע"י נביאו נאמן כיתו רק שנפל בתאותה עזה"ז מחתמת יצרו הרע או חברים רעים או טבעו הקשה והסכיבה והוא יודע שברוע הוא אלא שאנו יכול להתגבר על יצרו וטבעו הרע ואם יש לפניו היתר ואיסור ישמה בהיתר ולא יאכל האיסור אלא שם לא יודמן לפניו היתר הרוי אוכל האיסור או עושה האיסור ואפי' עבירות החמורות זהה הוא נensus בכל ישראל אבל מי שאינו מאמין בתורת ה' ואפי' רק דבר אחד ואפי' ק"ז אחד. או אפי' עושה מצות ומקיימן רק מחתמת שנגנ'ן אבל אינו מאמין שכן כחוב בתורה ונינתן ע"י משה רבינו הרוי זה מין וכופר בתורת ה' והרוי הוא יצא מכל ישראל ואינו לא ישראלי ולא ב"ג שוגם להם יש להם ז' מצות שקבלו משה מסני מבואר ברמבי"ס (הלו' מלכים פ"ח הי"ה) וז"ל:

וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל בא העולם לקבל מצות שנצטו בניה נח וכל מי שלא יוכל יהרג והמקבל אותן הוא הנקיין גר תושב בכל מקום והרוי זה מהחסידי אומת העולם ויש לו חלק לעזה"ב והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיע לנו ע"י משה רבינו שב"ג מקדום נצטו בהם אבל אם שעשן מפני הכוונה הדעת אין זה גר תושב ואני מהחסידי אומות העולם ולא מחכמיهم עכ"ל.

נתיב ט'

ללמוד זכות על רעפארםער

והאווזים דרך ללמד זכות וסגוריא על בני רעפארםער טוענים דבזמה"ז אין להחמיר ועוד דברים כאלו, ואם לא הי' על חשבון התורה הייתה שותק כי כן המורה והroi דין את כל האדם לכוף זכות וכ"ש רבבים, ומיהו כיון ששגו בדבריהם וח"ז עולמים דבריהם כמגלה פנים בתורה וככ', לכן אצטט מקצת מדבריהם, מהכתביהם שקבלתי, ולא אטפל בפרטוטי דבריהם עם הרעפארםער בעצמן ולהכחיש דבריהם ומעשייהם או להתחפל עליהם, כי עליהם אמרו חז"ל אל תען בסיל כאולה ואמרו ז"ל באפיקורוס ישראל כ"ש דפרק טפי, אבל אכתוב כמה דברים לאנשים משלנו שכתבו רבענ"ר אסור לשומם אכתוב קצת להסביר עליהם עד כמה שנשתבחשו. הרוי כתבו:

וצדיק באמונתו יהיה

פה

א) ציטוט שהאמונה בתורה הוא היהדות המקורי והאמתי, אין זה סותר ומרחיק היהודים שמחפשים לעצמן דרכם אחרים שאינן מסכימים ומתאימים עם דרך האրטאדאכטים ולימודיהם.

ב) אפילו אם באים המחפשין את כ' למסקנות שמכחישים לדברי חז"ל ולקבלה ומסורת האמתית אף"ה האומרים עליהם שאינם יהודים הוא שקר ואין ע"פ ההלכה ולא במצבות.

ג) מסקנות שבאים להם נגד התורה הוא לפי המושג [הדעמא קראטי] זכות האדם [יו מען ריאיטס בלע"ז] לכל יהודי כביבול לעשות לפי רצונו לקיים או לא לקיים המצווה ח"ז.

ד) בזמן הזה שרביכם בעונ"ה עוזבים היהדות ואפי' הרבה משתמשים ר"ל אין זמן לרחק ויש דברים חשובים יותר למנהיגים מלבד פרסום ההלכה כזו שהם אינם בכלל יהודים.

ה) ועוד כתבו אחדים כיוון שאין אדם שלם בשלמות וככלנו חייכים להשתדר ולהוסיף בלימוד וקיים התורה. אם כל זאת אינו שולל ומונע מחייב שבתות ואוכל נבלות וטריפות אף' בمزيد מליקותם ולהיותם אחיהם ככל ישראל.

ו) מחייב שבת בפרהסיא ואוכל נבלות וטריפות מקבלים תפילותיהם להקב"ה ותפילה נשמעת כתפילת שאר אישי ישראל.

ז) אמונה ישראל הוא שהקב"ה רוצה כל ישראל לשומר על הכלשות אבל אין אומר לדוחות מכל ישראל מי שאינו אוכל כשרות.

ח) אנו אין דין ושופטים בני ישראל על מעשיהם פחות או יותר כי זה להקב"ה לשפט ועלינו הגדר שככלנו חייכים להשתדר להוסיף לשמור התורה אבל כל ישראל בין מחייב שבת אוכל נבלות וטריפות ובין שומר התורה כולנו אחים אנחנו (fellow Jews) וכל האומר אחרת מזה הרי זה אינו חרדי בעצמו, ועוד טענות כאלה אשר כתבו לי או שמעתי אשר אין רצוני להעלות על הכתב והמבחן יבין. גם מה שאכתוב רק כי שפרסמו דברים כאלה וכיוצא בהם הנני חייב להסביר ויבחר הרע במיעוטו.

וזדייק באמונתו יחיה

נתיב י'

התורה חייבה כל אדם לבטל רצונו מפני רצון ה'

וראשונה אשיב להטוענים שההלכה והتورה לא מכחיש ולא נוטל משום יהורי הרשות הדעמארכאי של כל אדם לעשות כרצונו לקיים או שלאקיימים מצות ה' כפי רצונו. דברים אלו אסור לשומם וכ"ש ח"ז מלහאמין בהם ואין להם מוכן כלל והם עצם סתירה לכל התורה כולה, ודודאי אין ביד אדם מישראלי לעשות כרצונו לעבוד או ח"ז שלא לעבוד ה' וכמה וכמה פסוקים בתורה לא תעשה איש כל הישר בעיניו וגם פן יש בכם שורש פורה בראש ולענה וגוי כי בשורירות לבי אלך [דעמארכאי] ואם בחקותיהם תכלו ואת מצותי תשמרו וגוי ואם לא תשמעו לי ויסרתו אתכם שבעחתאותיכם. ולא עוד שבצעמו אסור אלא שכלי ישראל ערבים זה זהה וקבלנו אחריות על המורדים ועל הפושעים להוציאם, ואם לא ישמעו בזמן שיש כח ב"ד בידינו לרדותם ולזרופם ולהחריהם ולהמitem כפי המבואר בתורה מחלליה מות ימות, והוא חיוב ב"ד ועל כל ישראל ובכורת הרע מקרבן. והעובר במזיד אפי' על אייסור דרבנן מכין אותו מרדות וכ"ש אישור דאוריתא מלוקות דאוריתא ואם עבר ושנה מכניין אותו לכופה ונונתין לו מזון ומים צר עד שיבקע כדיסו וימות.

ובמדרש אמרו מעשה באנשים שנשטו בספינה על הים נכנס אחד בחדר חבירו ורואה שמכה בפתיש ועשה נקב בקרקע הספינה, גער בו הרי אתה מכenis בסכנה כל הנוסעים שייכנסו המים בספינה ויטבע, והוא השיב לו הרי שלימתי עברו החדר על הנסיעה ועשה בשליל מה שאני רוצה, מיד רץ וזה להקרבנית וסיפר לו מה שעשו, חור הקרבנית עם כמה מלחים ולקחו את המזיק וסגורוו בספינה עד שיצאו ליבשה ושם המכיאו להבית המשפט לענשו על שכרצונו להאבד את כל. כן הוא כיוון שישראל ערבים זה זהה כל מי שעובר על התורה לא רק שמזיק לעצמו אלא לכל ישראל והרי הוא ראוי לעונש על הכלל ועל הפרט ח"ז, ע"ב.

ובגמ' עירובין (כ"א ע"ב) עה"פ וייתר מזה בני הזהר עשות ספרים הרבה וגוי' (קהלת י"ב) בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שד"ת יש בהן עשה ולא תעשה ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים חייב מיתה וכו' ואמר קרא עשות ספרים הרבה אין קץ וגוי ולתג הרבה יגיעתبشر אר"פ וככו' מלמד שכלי המליגע על דברי חכמים נידון בצוואה רותחת ועיין ר"ח שם.

נתיב י"א

מושג תיבת דעמקרהטיא אין לה קיום בתורה

גם בעצם המושג שקורין דעמקרהטיא אמת שאין לו זה שום מקום בתורה והתחווה לעול ולמשא ניתנה ולא ליהנות ולעשות כרצונו ולהדיין אמרו מצות לאו ליהנות נתנו אלא לעול ולמשא נתנו, וכחיב ולא תתוור אחרי לבבכם, ואמרו עבדי הם, ומשה עבר ה', וזה המבטא דעמקרהטיא מובא מהගוים שהמציאו לעצמן לשונות של הפקר, גם דבר כזה המציאו לעצמן להבדיל בין אמונה ומדינה [סעפערישאן או רעליגיאן عند סטעיט בעלע'ז] אשר אצלינו אין דבר כזה חופש מקום כלל אלא אדרבה המליך ציריך להזהר יותר בתרי"ג מצות וולדאות של ישראל ישמרו עד שנצטווה לכתחזק לו ס"ת וקרו בו כל ימי חייו ולא יفرد הימנה ולא יפריש כדי שלא יסור הימנה ויכריח את כל עם ישראל לקיטים תורה ומצוות, והתחווה ומצוות לאו ליהנות נתנו אלא לעול ולמשא ולהיות לו לעבדים עבדי הם ולא לעבדים לעבדים אבל בני ישראל עבדי ה' המה. ובפני העכו"ם השוכן בארץ ישראל תכיה חיכפה חיכין לכופו לשמור ז' מצות שלהם (עיין ומכ"ם פ"ח מהל' מלכים).

ומה שאמרו אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה ודאי חילוק יש בין חירות הפקרות כי אדם הפקר עושה כל מה שרווצה וזה נקרא הפקר אבל בן חורין אינו עושה אלא מה שהتورה מחייבתו ולא יטה ימין ושמאל ומבטל רצונו מפני רצון ה' וזה הוא הנקרן בן חורין חירות מן המלאך המת חירות מן היצח"ר אבל משועבר לה' ואין אף כימירא שיפטור אדם משעבודה להקב"ה בכל גוףיו וממוניו, ולהדיין אמרו מצות לאו ליהנות נתנו אלא לעול ולמשא עבדי הם אשר הוציאתי אותם מארץ מצרים, וזה פשוט.

נתיב י"ב

טעות בלשון דעמקרהטיא

אלא דגם לפה הבנתם לשון דעמקרהטיא אינם כפי מה שהם כותבים שאדם יכול לעשות או שלא לעשות מה שלבו חף זה הבל, ופשט כי במדינות שיש דעמקרהטיא אין אדם עושה מה שרווצה, האם מי שהוא יכול לעשות מה שרווצה נגד הקאנטיטוציה, או שיכول ליכנס לרשות חבריו כרצונו או לעסוק בעסקים שהם נגד החוק המדינתי, ועתה אמשל משל פה באמריקה יש דעמקרהטיא וגם פירוד של מדינה עם רת ואעפ"כ יש הכרח מפי חוקי המזינה ללמידה ענגlish בכל היישוב

צדיק באמונתו יהיה

והעבר על זה ענוש יענש ואם יסרב יניחוו בבית סוהר, וגם יקחו הבנים ממנו, והיכן הוא הדמוקרטיא למה לא יעשה כרצונו, אם דבר כזה לפי הבנות דעמאקראטיא.

אבל האמת כי דעמאקראטיא מה שקורין לחוקיהם כי יש חוקים שצרין להתנהג בהם ולא הכל הפקר וצריך לנ亨ג ע"פ חוקי המדינה ואז הוא דעמאקראטיא. ומעתה להבדיל כ"ש בתורה שאין שם שום סטייה נתיה ימין או שמאל וככישמור על כל חוקי התורה אז הוא בן חורין כי אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה וזה הדעמאקראטיא. ואין שום מושג אחר של דעמאקראטיא בתורה אלא יקוב הדין את ההר ואסור אפילו לומר שמוועה זו נאה ושמועה זו איננה נאה אלא הכל מהקב"ה כלו נאה כלו יאה.

נתיב י"ג

ביאור ובחורת בחיים

ומה שאמרו ראה אני נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעון והקללה אם לא תשמעו ובחירה בחיים אין הכוונה שיכול לבחור המות אם ירצה ויתלה בבחירה אלא התורה מצوها לבחור בחיים שהוא מצوها להיות בוחר בחיים וזה ובחירה בחיים והמאנך עצמו לדעת אין לו חלק לעזה"ב וכמ"ש הרמב"ם ז"ל והפוסקים וראי' מאיתופל שצוה לביתו ותלה ואין לו חלק לעזה"ב מכובאר בחוז"ל. עכ"פ אין מושג כזה בתורה של דעמאקראטיא או איזה סטי' בכל לשון בכלל אופן שהוא, אבל אנחנו חיבים להודות ולהלל ולשבח ולקיים את כל מצות ה' בהכרת גמור תורה שככתב ותורה שבע"פ ואין לנו בחירה לבחור במה שהוא ווצים והבחירה הוא רק בכדי לקבל שכר ועונש, ולא שמותר לבחור ברע. ואדרבה אם רואים שמוזללים במצב או המצוה לעונשן אפי' שלא כדי כ מבואר שמכין ועונשין שלא כדי, וכਮעשה בא' שרכב הסוס בשבת וסקלווה לא מפני שהדין כן אלא מפני שהשעה צריכה לה וכן בגין שהטיה באשתו תחת האילן והלקווה ועיין שו"ת מהר"ם מלובלין אי עונשין שלא מן הדין בזה"ז.

ופוק חזי ובזה"ז קייל'D בטלו מיתה ב"ד שאין לנו דין סמכין ומ"מ ההלכה פסוכה הוא שאפי' בזה"ז ישראל המוסר את חברו לערכאות של גוים לילך לבית משפט או לשאר משרד המדינה מותר וגם מצוה להרגו, ובש"ע (ח"מ סי' שפ"ח) מכובאר דעת הקודם להרגו זכה במצבה זו ע"ש פרטי דין [אם לא שיש לחוש לחוקי המדינה שאז יש איסור מפני

החוק]. וככדי להזכיר דלאו דוקא רעפארמער אלא אפי' מי שמחזיק בתורה ומצוות אף"ה אם מוסר חבירו לעש"ג אין לו חלק לעזה"ב וגרען מן הגאים (עיין בסמוך דף ק"ו בעניין ערכאות של גרים).

ובמכתב שם ראייתי שכואב להם ואומרים שבזמן זהה שהרבה מהחינו בנו"י עוזבים בהמוניים היהודות נוסף לזה הרבה גם עוכרים לדתות אחרות שמד ייש אחירות גדולה על הדור יותר מלהbias בטויים של אלו וכיווץ בזה, ולדרוש בעתיד של עם ישראל.

נתיב י"ד

במקום שמצוור חז"ל פרצה גדרו גדר ולא הוסיף להקל

באמת כי כאן נגע בהנקודה האמיתית והמחלה הגדולה אשר צריכה הרופא לרפואתה. אבל גם זה נתנו לנו חכמנו כדת מה לעשות ובמקום שראו פירצה גדר גדרו והחמירו ועשו סייג וגדר, ובגמ' (עירובין ר' ק' ע"ב וחולין ק"ז) רב בקעה מצא וגדר בה גדר, פרש"י כולם אין בני תורה שידעו להזהר כבקעה זו שאין לה שומר והכל פרוץ, ובחולין שם ראה שהוא מזוללים באיסור בשער בחלב והחמיר עליוון ואסר להן חחל, ועוד במס' שבת בבני בשכר שהחמירו עליהם לפי שהיה ע"ה ולא הקילו בשום מקום וכ"ש כה"ג.

וידוע בחכמת הרופואה כי כל שלא יודעים سورש המחללה לא יכולים לרפואתה ורק לאחר שיודעים ומוצאים سورש המחללה אז מփשים דרכים לרפואתה, ואם מי שהוא חולה מחמת רוב אכילה מדברים המזוקים לו הטרופה שלו להפסיק באכילת דברים אלו וכן בהנחת דברים אחרים ולא להרבות בדרכיו המוקלקלים, כ"ש בדרכי התורה שמי שאכל שום יחוור ויأكل שום בתמיה, אלא עלי' לגדרם בגדרים על גדרים. גם פשוט דמי שכבר עמדו על מחלתו צריך החוללה לרפאות את עצמו ולצאת מהמחללה אבל אם החוללה ימאן ויאמר להרופא אתה תקח הסמים והרפואיות אם תרצה אני אהיה בריך אז אם רואים שאיש זה אינו שפוי בדעת חובשים אותו בשלשלאות של ברזל ומרפאן אותו בע"כ, ואם הוא מחזק בדרך סוגרין אותו בבית משוגעים כל ימי חייו והיכן הדעמאראטיא של זה, ואם אין כח בידי הרופא להכריחו אז יעוזנו.

נתיב ט"ז

מלך שרצה לרפאות עורדים ומיאנו ברפואות

ומה נעים בזה המשל שהביא בחוכת הלבבות בפתחה לשער הבדיקה עה"פ אשר הגבר אשר תיסרנו ז"י ומתורתך תלמדנו (תהלים צ"ד) לאוון ששכחנו וכפרו בהטבות שהטיב להם הבורא נזכר וחסד, נדרמו בזה لأنשים "עורדים" שהובאו אל בית מוקן להם בכל תועלותיהם ותיקן הכל לפיא אופן יותר מועיל לחועלתם וזימן להם רפאות מوعילים ורופא חכם לרפאותם כדי שיטיב דעתם, והם התعلמו מעוקב ברפואת עיניהם ולא שמעו אל הרופא אשר הי' מתעסק ברפואתם והוא הולכין בבית מעורונים ונכשלו בדברים המוכנים לחועלתם ונפלו על פניהם ומ"י שנפצעו וכי נשבר ונכפלה רעתם, והוא מתרעמים על בעה"ב והבונה אותו וגינו את מעשהו והי' בעיניהם כמנהג רע ולא כoon טובותם כ"א להזיק להם וכפרו בטעותו וחסדו ולכך התחביבו אנשי החכמה והמדוע להעיר ולהבין טבות הבודא ולהורות בן"א לדעת יתרונם בדרך שלם ולהודיע מעלה ולגלות להם מה שנעלם מידעם מהם יגדל שכחם ותרבה הودאותם למטפליהם וישיגו בזה אל התענוג וההנאה בהם בעוה"ז ולזכר טוב לעוה"ב.

נתיב ט"ז

חוקרים הכאים לידי מסקנות אחרות מהקבלה שקבלנו

ולכן גם טענותם שלימוד ההלכה אין סותר אותם שחוקרים ומחפשים בחתימות אחר האמת ביהדות ובאים לידי מסקנות אחרות ממה שקבלנו מלימודי הקבלה ע"י ממשיכי דרכי התורה, ח"ז לומר כן כי באמת אפי' מי שייחי' אלף שנים ויעשה כל מה שבידיו ללימוד וירצה לשנות אפי' דבר אחד מדברי קבלה ופירושי התורה שקבלנו מפי משה רבינו הן להוסיף והן לגרוע אפי' ילמוד כן בפסוק אין אנחנו יכולים לשנות פ"י המקובל לנו בשום אופן, והמשנה הרי זה מה מין וכפי שאמרנו במשנה משה קיבל תורה מסיני ומסורה לייחוש והרי דבר זה שהוסיף או גרע איןנו בתורת משה רבינו אם לא שיביא ראי' לדבריו מתורת משה רבינו, ועיין חגיga (ב' ע"ב) בעלי אסופות אלו ת"ח שישובין אסופות אסופות וועסקין בתורה הללו מטהמין והללו מטהרין הללו והללו מטהרין הללו פסולין והללו מכשירין וככ' כולם נתנו מרועה אחד א-ל אחד נתנן פרנס אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא דכתיב וידבר אל' את כל הדברים האלה (שמות כ:א) וגוי' ע"ש. ופרש"י-אל אחד אמרן, אין לך מבני המחלוקת מביא ראי' מתורת אלה אחר אלא מתורת אלקינו. פרנס אחד אמרן אין לך מביא ראי' מדברי הנביא הבא לחלק על משה רבינו.

ופשוט נמי דמי שחוקר ולומד או מפרש מה שאינו מבואר ולא קבל מרכו וainו מביא ראי' לדבריו מדברי תורה משה ואדרבה הרוי ח"ז מכחיש באמיתת משה ורבינו שקבל ה תורה מסיני ושזהו תורה מן השמים אין זה בכלל אלו המחפשים אחר האמת כלל וכלל אלא יצא מן הכלל הולכים אחר ההבל ויהבלו ולכון הוא נמי יוצא מכלל ישראל המאמינים בה' ובתורתו, ותו מעצמו במקראים ובזמנים כי אין לנו להביא ראי' לדברינו רק מהתורת ה' תמיימה וזולתה א"א ואמת מלכנו אף זולתו כתוב בתורתו וידעת היום והשבותיך אל לביבך כי ה' הוא אלקים בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. לכן בלתי אפשרי לשנות הקבלה שקבלנו. ואותם שמשפרשים כפי רצונם בתורה הרוי הם בכלל בודה דת לעצמו ואין לו חלק בתורת ה' ובעם ה'.

נתיב י"ז

המפרש פסוק לפי רצונו וכופר בפירוש חז"ל

וזיל הרמב"ם (פ"ג מה"ת ה"ח) שלשה הן הkoprim בתורה, האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבת אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרוי זה כופר בתורה, וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבע"פ והכחיש מגידה כגן צדוק וביתוס, והאומר שהבורה החליף מצוה זו במצוה אחרת וכבר בטלת תורה זו ע"פ שהיה היתה עם ה', כל אחד ושלשה אלו כופר בתורה והוא בכלל אלו שאין להן חלק לעזה"ב ונכורות נואבים ונודנין על גורל רשעם, ע"ש.

ובגמ' קידושין (דף מ"ט) ת"ר [המקדש את האש"ה] ע"מ שאני קריינא ר' יהודה אומר עד שיקרא ותרגם. ופרק ותרגם מדעתה והתニア ר' יהודה אומר המתרגם פסוק לצורתו הרוי זה בראוי ומהוסיף עליו הרוי זה מחרף ומגדף, ועיין פרש"י ותוס' שם. ופשוט שאין בידינו לפרש ולהוסיף או לגרוע על תורה ה' בפירושינו רק ממה שקבלנו מקבלה עד משה מסיני.

י

איברא כי ישם כמה דעות כאלה ומתחילה הראשון מהרעפארמער הי' האותו איש שבודה דת לעצמו ובנה יסודתו על תורה ה' תמיימה שלנו ו록 שינה דברים כרצונו, ועשה להם יום ראשון במקום שבת קודש וכן שאר ימי חגיהם וא"כ מי גרע הוא מהרעפארמער שאין מאmins כל בשבת ויום ט, וכן יש כמה מי עכ"ם שמציגים עזמן כדת ישראל האמתי כגן סעוען דען אנדוונטיסט בלע"ז סאבאטניקעס בלע"ז מאראנים וכיוצא בהם הם מאmins חלקים בתורה אלא שמשפרשים

כרזונם עכ"פ כל הדות קבלו הרבה דבריהם מדת ישראל ובדו דת לעצמן ומה לנו ולهم וח"ו שבני ישראל יכולים לעשות כמותם ולשנות דבריהם הלא כבר אמר הנביא אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם.

נתיב י"ח

תנוועת הרעפארמער בזמנינו

ולמגען האמת כי התנוועה זו של הרעפארמער שזמנינו איננה תנוועה חדשה אלא הוא התנוועה שהתחילה בזמן מרזן רבינו הח"ס ז"ל והוא וחכמי דורו ראו הסכנה המרוחפת על כלל ישראל מהם ועוד מה שעשו להפרידם מן הכלל ישראלי וראה כמה תשוכות בח"ס (לקוטי שו"ת או"ח סי' פ"ד עד סי' צ"ז) מגדולי עולם וגם בשו"ת (ח"ט סי' קפ"ט-קצ"א) וגם כל חכמי ישראל בזמןו נתנו ענייהם או לבער הקוץים מן כרם ה' ולכבות האש אשר להב יצא ומצאה קוצים והדילקה ונחפשטה ואכללה גדייש רבבות מישראל שנפלו באש ההשכלה ומניין או הוא צרעת ממארת לעם ישראל ועכשי קוודם ביאת המשיח צדקנו מתגברם כחות הטומאה האלו וראה ראיינו כי או לא הוילא שום דבר להציג כלל ישראל רק התורה הקדושה לעמוד נגדם בלי פשרות.

נתיב י"ט

עדות הגאון הקדוש מבירוסק ירושלים

ושמעתי שם הגאון מופה"ד מוה"ר זאב סאלאווייציק זצוקלה"ה בירושלים עיה"ק, שאמר בשם אביו או בשמו בעצמו שלآخر שיצא הלוב של ההשכלה של אותם המשכילים להרע וכבעל את כל הקודש ומתו במיתת ההשכלה ונחפשטה אש ההשכלה מאשכנז לאונגארן וליליטא ושאר מקומות בעולם ורובו ורוכא דרובא דיהודי אשכנז ועוד בשאר מקומות נחפסו באש ורדה אשר לא צזה ה' ועמד מרזן הח"ס וחכמי דורו ולחמו נגדם ואמר בזה הלשון דאס אוונגארישע אידענטום האט דער ח"ס מיט זייןע תלמידים געראטעוועט. דאס פולישע אידענטום האט די רביים אין דאס חסידות געראטעוועט. ירושלים עיה"ק האט ר' יהושע ליב דיסקין געראטעוועט, און ווילנא אין געוווארען אין עיר הנידחת. גם בערמאニア הארורה הצדיק ר' שמשון רפאל הירש זצ"ל, שהציג מה שהציג אודים מוצלים רק לפי שעמד בתוקף על המסורת בלי פשרות כדיוע והכה על קדקדם של המשכילים הגם שכבר ה' הזמן מאוחר מאד כידוע.

והנה ראיינו לאחר המלחמה שבאנו פה לאmerica לאחר החורבן הנורא שבעוניה נחרגו עקדת'ש בסכיות שבעה מיליון ממע הקודש ובאותו זמן באתי לכאן והי' פה ראבי רעפארמי לא כדי להביא שמו על הכתב) ואמר איז שללאחר חמשים שנה מאז לא ימצא עוד יהודי באmerica ח'ז'ו [עפרא לפומי'] והי' זה כותרת [העדליין בלע'ז] בנואו אירק טייםס ולפי דעתו הנפרדת הי' החשבון כן שיתעורר בוגים, אלא שב"ה באו גודלי תורה במסירת נפש ובנו ישיבות בלי פשות וזה שהשair לו ב"ה שריד וזה הוא המשך של עם ישראל, והם הם המבטחים את העתיד לכל ישראל עד יבא משיח צדקינו ולא אותם הרעפארמער, ואדרבה אותן הרעפארמער שאמר עליהם אול' בעונ'ה האמת כיון שאו שהלכו לעולמים או שנתחערבו עכ'פ' רוכבא דרכו מהם בין הגויים, והם המתערבים עד היום ונראה לעין בעונ'ה. ומה שחוושבין שיוצא אחד מני אל' בע'ת ודי אפילו לשlish ולרביע לא שמענו וח'ז'ו לוותר על נפשישראל ועכ'פ' ישmach האב בייצאי חלציו שלא נשא גוי' או שחורה, אבל ח'ז'ו שאנן נה'י מהמתירין להם להיותם כלל הגויים ופחדות מהם שהגויים מאמינים עכ'פ' באותו איש ימ'ש מה שהוא ועי' שלישי ע"י שיתוף והם מחולקת אי מזוים על השיתוף אבל הרעפארמער הם מכחישים ח'ז'ו וכופרים בכל'.

נתיב ב'

אם יש לחוש לרוח הקופרים שלא יצא מדת

ועל דבר אשר חווישין שע"ז שירחקו אותנו יצאו ח'ז' מדת משה ומכלין עלייהן דת אחרת, לא הבנתי השאלה הרי מדת משה כבר יצא שאינו מאמין כלום. ברם למען האמת שאין אנחנו אשימים על הרתקתם ואין אנחנו מתרתקים אותן אלא הם שהרתקו עצם מהנתנו בכלל והتورה וחכמי ישראל ומן הכל' ישראל, ובינו כל הקודש וכפרו בכל אשר לכל ר"ל, ואין לנו להחזידם בכך בזה'ז, ועיין בגמ' מנחות (כ"ט) למה אותן ה' פתוחה מלמטה שם ירצה הרשות לצאת יצא ולמה פתוח מן הצד שם רוצה לחזור בתשובה לחזור ויחזור למקום שיצא לא מסתיעא מילתא ע"ש, ולכך מה חשובים לדעתינו אין לחוש דמי' אם לא יואיל גם זה לא יואיל ולאידך ניסא פשוט שאפילו משומד שנשתחמד עם אשתו ישראלית שהם נכללים בכלל גויים אף' לפי שיטתו ומ' אם נולדו להם בניים ויחזרו הבנים בתשובה מכל' ישראל יחשבו ולעומת זה מי שלא נשתחמד ואין מאמין בחורת ה' הרי כתוב הרמב"ס דאיינו בכלל ישראל וכנ"ל.

וاعתיק כאן מקצת מתרש' רבי משה גאון ז"ל הובא בשורת הרדכ"ז (ס"י תשצ"ג, וכשות' משננה ח"ז סי' ר"יד) וזה למר רבי משה גאון ז"ל יש בינו מוקם אחד של מינים שצוחקים מישראל ופירושו מדרכי ישראל ואין משمرין לא מצות עשה ולא מצות לא תעשה ואין שוחטין כשחיתותינו ואוכלם חלב ודם וו"ח טריפות ופירות כעריות ואין כותבין כתובות ולא גיטין ולא חולצין ולא מבמין ויש מבניהם שורצים לחזור לישראלים ולהיות נוהגים בדיני ישראל אם יש תקנה אם חזורתן, וכשהם חוזרים צריכים טבילה או לא, ועוד לאחר שהם חוזרים ראויים הם לבא בקהל או לא, צריכים להטיף דם ברית או לא.

כך רأינו שאוთן מינים משונים הם מכל מינים שבulous שכל מינים פוקרים בדברי חכמים כגון טריפות וכגן י"ט שני דרבנן וכגן שנויות מד"ס אבל בדברי תורה ומקרה מוחזקים ומשמרין והללו שפירשותם פקוו בעיקרי תורה ונשאו עריות הולידי בנים ממזרים וחילו שבתות, ואילו לא היו עיקרים מישראל הינו חושבים אותן נקרים כאשר נקרים שמתגירים וטובלים ונעים כשר ישראל כמו שכותב כאורה מכמ' היה להם הגור אתחם, אבל הללו כיון שעירקן מישראל ועדין שם ישראל עליהן ומצות נוהגות בהם והיו מחוייבים בתורה"ג מצות וכיון שהיו פרוצים בעריות ולא כתבו גיטי נשים בנים ממזרים ואי אפשר לקבלם ולהכניסם בקהל שמא יתערכו בישראל וכו', ע"ש שמחיק בין הם עצםם לבניהם אחריהם שבניהם אין להכניס ועיין ספרינו הנ"ל העתק הדברים.

והני רעפארםעד של זמנינו הם גרוועים מאוთן, שאוთן שם לא החזקון כלום והני דזמנינו אפי' בדו דת לעצמן, ועיין יבמות (ט"ז ע"ב ר"ז ע"א) אמר רב יהודה א"ר אשי ע"כ שקידש בזמה"ז חושין לקידושין שמא מעשרה השבטים הוא וכו' איך אמרתי כי אמריתה קמיה דשםו אל לא זוז שם עד שעשאום ע"כ גמורים ע"ש, ובכח' על רבינו הבה"ג יבמות הארכתי בזה בס"ד.

נתיב כ"א

אם יש לדון בדיון תינוק שנשבה

ולכן מלבד שיש לדון בקטנן מהן וב奇特דים מדין תינוק שנשבהומי הנקרא כן באמת אשר זה על כל פרט ופרט נארה ולברור אם לא היו בינהם נישואי עורה וכיוצא בו, אבל בעצם ההלכה על התנוועה כוללה פשוט ובورو דהרעפארםעד שיצאו מן הכלל ולא מאמנים בתורה מן השמים וגם אין מקיימין תורה ומצוות כלל לא שבת יו"ט ולא גיטין

וקידושין, אוכלי נבלות וטריפות ואין מאמנים בה', ובתורתו שננה לנו ע"י משה מן השמים כלל ורודפים שומר תורת האמיטים וגדולה שנאה שלהם להחרדים משנה שונאים את הגויים ליבא לפומא לא גלייא כבר פסקו קמא דקמא דין להם חלק בינוינו.

נתיב כ"ב

ביאור ישראל ע"פ שחטה ישראל הוא

ומעתה נברר על הטוענים שכלי ישראל חבירים ואע"פ שחטה ישראל הוא ואחיך נקרא (fellow Jew), ונראה לביר עד כמה נקרא אחיך, הנה הלכה מפורשת בעברין לא נקרא אחיך והוא במשנה (מכות כ"ג ע"א) כל חifyibi כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר ונקללה אחיך לעניין שלקה האי הוא כאחיך [אבל קודם שלקה אינו אחיך]. וכותב הר"א ממציא והסמ"ג שעבריין אפילו באחת מכל מצות התורה להכעיס בגון שאוכל נבילה היכא דשכיה בשר כשרה ולא עשה תשובה אינו חייב להחיתתו ולא להלותו רכתייך וחיך עמק (ויקרא כה:לה-לו) והאי לאו אחיך כיון שעבר בمزيد עד שלקה או ישוב לה'. ונפסק בטוש"ע י"ז סי' רנ"א ואם נשבה אינו חייב לפדותו, ואם הוא להכעיס אסור לפדותו ע"ש ברמ"א, עכ"פ ברגיל לכך כ"ע מודי ועיין שם ש"ע סי' רנ"ב ורנ"ט בור ובגמ' גיטין מ"ז הוא גברא ומעשה דרבAMI ובperm"ה שם. וכ"ש מחלל שבת בפרהסיא שהרי הוא כע"ז ודינו בגוי גמור פטו פט עכו"ם ויינו יין נסך (חולין ה' ע"ב ועירובין ס"ט ע"ב ובש"ע א"ח סי' שפ"ה ס"ג ובש"ע י"ז סי' ב' וסי' י"א) מומר לנסך הין וחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא כעוע"ז וכגוי גמור, פטו פט עכו"ם יינו יין נסך.

והנה הלכה מפורשת שהני קופרים שאינם מאמנים בדברי רוז"ל ודבריהם הא"ח הקדוש ז"ל בעצמו כעדות בספרו פ"ת, ואמר להם שהם גויים גמורים לכל דבריהם וכמוهم יהיו עושיהם וההולכים אחריהם. ושוכ ראייתי דבשו"ת מהר"י ברונא (ס"ק קל"ח) כתוב דישראל מומר לא נקרא יהודי מדאמרי' ב מגילהiscal הכהפר בע"ז נקרא יהודי מכלל דעובד ע"ז לא מקרי יהודי ולכן הורה בנזדר שלא לשחוק עם שום יהודי דמרתר לו לשחוק עם ישראל מומר דלא מקרי יהודי.

נתיב כ"ג

המחלל שבת בפרהסיה הרי הוא כגוי

ולברר קצר יותר בדברי הלהכה אמרו חז"ל המחלל שבת בפרהסיה הרי זה כעובד ע"ז וגוי גמור לכל דבריהם (חולין הי"ב ועירוכין ס"ט ע"ב ובש"ע א"ח סי' שפ"ה ס"ג ובש"ע י"ד סי' ב' וסי' י"א) מומר לנסח היין ולחלל שבתות בפרהסיה הרי הוא כיע"ז וכגוי גמור, פטור פת עכו"ם יינו יין נסך, ובש"ע (י"ד סי' קי"ט) מי שהוא מפורסם באחד מעבירות שבתורה חוץ מע"ז וחולול שבת בפרהסיה או שאינו מאמין בדברי רבותינו ז"ל.

ועיין רמב"ם (פ"ג מה"ת ה"ו) ואלו הן שאין להן חלק לעורה"ב אלא נכרותים ואובדין ונדרוני על גופו רשותם וחטאיהם לעולם ולעולם עולמיים, המינים והאפיקורסין והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים והפורשים מדרכי צבור והעושה עבירות בפרהסיה כיוחיקים ומהוסרים וכו'. מבואר דמחלל שבת בפרהסיה, ודין מחלל שבת ידוע לכל. ופושט דאפי' הרעפארם ער בעצמן, לא הרהיבו בנפשם ולא hei להם חוצפה או חלום להגיד שם יהודים חשובים כהחפץ חיים והח"ס ז"ל או סתם רבנים חרדים וזקנו מגודל.

והגם כי יש קצת אחרונים דלא מקרי מחלל שבת בפרהסיה, בנסיבות שיש טעמים לחשון כתינוקות שנשבו, לא אמרו על אלו וכיוצא בהם שאומר בפרהסיה שידוע שיש שבת ויודע שאסור לחללו וידוע שאסור לאכול טרייפות ואעפ"כ עושהו ואחר כל זה שואל למה הוא אינו היהודי כמוני, אף שהוא נושא בשבת במקונה ואומר ומהשכ בלבו שהיום שבת [כדי שייחל בمزיד ולא יוכל לטעון רגע שוגג] ואעפ"כ אינו מאמין ומزيد במחילו, ועכ"פ לומר לו שהוא יהודי כמו הרוב עם ז肯 גדול. ובפרט לפורסם דבר זה ברבים בעלי שום הסבר שמדובר בתינוקות שנשבו הוא מכשול גדול לפענ"ד הן בהלהכה הן בהשקפה.

נתיב כ"ד

האוכל נכילות וטריפות אין תפלתו נשמעת

גם טעה ושגג אמרו או בהסכימו שהאוכל נו"ט תפלתו נשמעת להקב"ה, והאמת דהאוכל נבלות וטריפות במزيد לא זאת שאין תפלתו נשמעת מהקב"ה, אלא האוכל לתיaben הרי זה מומר והאוכל להכuis הרוי זה מין והוא מן המורידין ולא מעליין ובזמן הבית האוכל במزيد ובהתראה מלקין ואם חזר ואכל לאחר ג"פ מכnisין אותו לכופה ומת שם.

ובגמ' GITIN (מ"ז ע"א) והוא גברא דובן נפשיה לודאי אתה לך מיה דרב אמר ליה פרקן [כלומר פדני שלא יהרגוהו] רצה לפדותו אמרו לו רבנן לרבות אני האי ישראל מומר הוא דקה חוי ליה דקאיל נכילות וטריפות אל אימא לתיאבון הוא דקאיל אמרו ליה והוא זימני דaicא התיירא ואכילת איסורה אל זיל לא קא שבקי לי דאפרקין. פי' דהאי גברא הי' עתיד ליהרג ע"י לודאי שמכר עצמו להם ובא ובקש מרבית אמרו לפדותו מהם, רוצה לפדותו והעידו עליו שאוכל נכילות וטריפות והי' רב אמר מלמד עליו זכות שמא אכל לתיאבון אל' רבנן לו שראוهو עדים לפעמים שיש לו היתר ואיסור ומניה ההיתר ואכילת האיסור אל' רב אמר לההוא גברא זיל דכל שאוכל נכילות ויש לו לאכול היתר הרי הוא מומר והרי מין ואסור להצלו ועיין רש"י שם.

وعיין גם בח' הרמ"ה ושיטות הקדמוניים GITIN שם דכל שסביר התירא ואכילת איסורה לכ"ע הרי הוא כמין ואסור לפדותו, ועיין Tos' ע"ז כ"ז ע"ב ד"ה אני ובב"י יוז"ד ריש סי' רנ"א בשם סמ"ג וסמ"ק שאפילו מומר אוכל נכילות לתיאבון אין חייבין לפדותו וחילקו עליו, וא"כ האי גברא נמי שאומר בפירוש שהוא אוכל במקדאנאלד ואני אוכל כשר ואפילהו יש לו היתר זה הרי הוא מין גמור וממן המורידין ולא מעLIN ולא זאת שיתקבלו תפלותיו. ובכלל האוכל איסורים אין תפלתו נשמעת ואפילה ברכה אין מברך לא לפני ולא לאחריה אם אכל איסור ואין הד"ג להאריך בדברים פשוטים מאד.

ולכן נמי מה שהוא אומר שהג שהוא אוכל אצל מקדאנאלדס זאת אינו משמע שאין תפלתו נשמעת לה', ומהшиб החזרי הסכים אתו שכדבריו כן הוא שתפלתו נשמעת, אינהאמת, והאמת הוא ההיפוך שאין תפלתו נשמעת. ומהшиб השיב לו שאין בהלכה שנחננו אורתודאקסים מדחין ומרחיקין מי שאינו אוכל כשר, אינהאמת כי ודאי יש עלינו להוכיחו או אם הוא בمزيد הרי בכלל מן המורידין אבל גם זה אמת כי כהיום לא אנחנו מדרין אותו ומוציאין אותו מן הכלל ישראלי, אלא הוא שמוסיא עצמו וمبادיל עצמו ומדחה עצמו מכלל ישראל באכלו נו"ט כשיש לו מסעדה של היתר. ובחללו את השבת וכופר בכל התורה כולה.

צדיק באמונתו יהיה

נתיב כ"ה

מי שהוא מפורסם באחד מעבירות שבתורה
או אינו מאמין בדברי חז"ל

ודע דיש עוד להעיר מתחשובת הרשב"א (הובא בש"ע י"ז סי' קי"ט) מי שהוא מפורסם באחד מעבירות שבתורה וכו' או שאינו מאמין בדברי רבותינו ז"ל נאמן בשאר איסורים, וכתבו הפוסקים ז"ל הדינו שהוא מומר לתיאבון אבל מומר להכיעס אפי' לדבר א' הרי הוא כגו' לכל דבריו כמ"ש בש"ע (י"ז סי' ב' ס"ה) וכ"כ מהר"ם ש"י'ק (ח"מ סי' ס"א אות ו') ובשו"ת מהרי"א אסאד (י"ז סי' ר' ו סי' נ'). ואם עבר על ג' עבירות מפורסמות שהעולם נזהרים מהם, כגון נכילה ושעתן והקפת הראש הויה חזקה ונעשה מומר לכל התורה ואם עבר על הרבה מצות עד שנראה שפרק מעליו רוכב המצאות הויה כמומר לכל התורה (עיין תב"ש ופמ"ג י"ז סי' ב'). ועיין רמב"ם (פ"ג מה"ת ה"ח-ט) שווים הם המומרים מישראל המומר לעבירה אחת והמור לכל התורה כולה וכו'.

ובש"ע י"ז (סי' קי"ט ס"ז) שכתו בוד ממי שהוא מפורסם וכו' או שאינו מאמין בדברי רוז"ל, פ' שאם אינו מאמין אפי' במאמר אחד חשוב כעובד ע"ז ומחלל שבת כפרהסיא, שדינו בעכו"ם וכ"כ הב"י בשם תשוי' הרשב"א ובש"ך שם סקט"ז ובperf"ח ס"ק ט"ו וכן העלה בהתעוררות תשובה (ח"א סי' י"ב) ובשו"ת נהרי אפרסמן (י"ז סי' נ"ז) ובשו"ת בית שמואל אחרון (י"ז סי' ד') ושתו עני בפרי תאר לרביינו אה"ח הקדוש (י"ז סי' קי"ט סק"ח) וז"ל או שאינו מאמין וכו' פ' דינו בעכו"כ וכמחלל שבת כן הוא בהדריא בשם רבינו יונה שכותב וז"ל מי שאינו מאמין בדברי רוז"ל הוא מין וינוי יין נסך ע"כ, הרי דהוי חשור על כל התורה. ומכאן ראי' ברורה לכל מי דהinya צוחח על קצת מבני עמו שעברי אדום שדברתי עליהם כמה פעמים ואמרו בפי' שאינם מאמנים בדברי רוז"ל אלא במלתא לדידrho מסתבר וגלו לי כי כל בני העיר החשבים כן ואומרים כן בפייהם ומעתה הויה הם כגו'ם לכל דבריהם ואין להאמנים כלל ואין מצטרפין לעשרה ואין מזמנין עליהם ונראה דנאמנים בשבועה ככתים במיל' דידחו ע"ש וכ"כ בשו"ת זכר יהוסף להганון משאול (א"ח סי' כ"א) וכ"ש האפיקורוסים שיצאו מה חדש ערי אשכנז [ריפורטס] שיצאו כתות ועשו שינוי בתפללה ובבנין ביהצע'ן ופרצו ברוב מצות וכו' ועליהם נאמר שורי' (וב"ז סי' ק' כ"ט). ועיין כף החיים שם.

ופשוט דרעפארמי זמננו הם באמת אינם מודים בכללם לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל"פ ואינם מאמנים בתורה מן השמים

ולא בנכונות משה ובניו ע"ה ולא בשאר נבאים, ולא בדברי חז"ל ורובם אף' כופרים בעיקר שהעולם קדמון ולא נברא ח'ז' וهم גורעים מכל המינים והאפקורסים מזמן התלמוד שעכ"פ קצתם האמינו במקרא וקצתם בקבלה אבל הם סתמא פורקי עול, ולפענ"ד הם נכללים במה שהבאתי לעיל בשם רבבי משה גאון בא' אחד שישבו שם יהודים פורקי עול ואוכלי נבילות וטריפות לא סדרו קידושין וגיטין ועוד ועוד וכותב עליהם שואלי לא הינו יודעים שהם יהודים היו יכולם לגירע עצמן ע"ש, הארכתי קצת כי חם לבני בקרבי בהגני תבער אש על חילול השם והתורה. ולדיין פשוט דהני לא נקראו בכלל אחוה דלאו אחוי במצוות הוא כלל ואדרבה הרי כופר בכלל.

נתיב כ"ז

**מי שאינו בכלל אחוה אף' משומד
בניו הם בכלל ישראל**

איברא דיש כאן שאלת חכם כיוון דעבריין ועובד במזיד או איןנו מאמין איינו בכלל אחוה ולא נקרא אחיך אמר בניו שהוליד הם בכלל ישראל ואפילו נשתחמד הוא ואשתו והולידו בניהם הם מותרין לבא בקהל, שאלת חכם הוא אבל לא חדש וכבר ישבו על מדוכה זו רבותינו הראשונים הובא בתה"ד סי' רכ"ג דעת קצת הראשונים דוממר איןנו מיבטס ואני זוקק כיוון דהוא גוי גמור ולאו אחיך הוא ובתורה כי ישבו אחיכם ייחדיו כתיב וכיוון דזה אינו אחיך זוקק ליבום, וזה לשון א"ז הגadol, רב נחשן גאון זצ"ל וספרبشر על גבי גחלים ותשוכות רבות פסקו דיבם שהי' מומר בשעת קידושי אחיו ועדין כשהמת הוא עומד בשמדתו אינו זוקק את אשת אחיו ליבום ופטורה לשוק אלא חילצה אפילו חז' לאחר מיתת אחיו לא משגחין ביה. ולפר"ח אף' הי' יהורי בשעת נישואי אחיו אם הי' מומר בשעת מיתת אחיו אינו לא חולץ ולא מיבטס עכ"ל. הביאו הת"ד והאריך לפלפל בדבר והעלתה חילוק נכוון.

נתיב כ"ז

ב) מני אחוה - אחוי במצוות ואחוי מלידה

דיש שני מני אחוה יש אחוה של מולדת ויש אחוה של תורה ומצוות שכל ישראל חברים אחיכם בתורה ומצוות, ואחוה דכתיב בריבית וצדקה וסדרון שכורים ומ"מ וכיוצא לאו באחים גמורים מלידה איריר אלא כלומר כל ישראל שהם אחיכם בתורה ומצוות ותדע דאנו מוזהרים לענין ריבית וצדקה על הנגר הבא משאר עמיין כמו על ישראל הבא מזרע

יעקב, וכיון דהכי הוא מומר שכבר בעicker ויצא מן הכלל פורק ממנו אחוה זאת אין אנו מוזהרים לרchrom עוד עלייו ולהחיותו שאינו אחינו. אבל אחוה דכתיב גבי זיקה ויכום אינו ר"ל אחוי בתורה ומצוות אלא אחוי מעצמו ובשרו שנולדו מאיש אחד ומומר נמי אע"פ שנשתמד לא פסקו תולדותיו והלא חי והמת נולדו מאיש אחד דעתשו נמי ישראל מומר הי' כדאיתא פ"ק דקידושין (י"ח ע"א) ואעפ"כ משתחת דהתורה קראתו אח ליעקב בכמה דוכתי והיינו משום דבני איש אחד הי', ע"ש מה שהאריך.

והדין פשוט דכמו שאחוי במצבות אף שקיים כל התורה כולה בכל פרטיה ודקודקה אעפ"כ לא יעשה אחוי בגוף להיותו נאסר באשותו שגירשה או שמת והניח בנימ או שייהיו בניו כהנים אם נשא כהנת או שייבם את אשתו שמת بلا בנימ, כן להיפך מה שתלה באחוה של תולדות אין יוצא מדין אח, והבן.

ולפ"ז מוכן מאד דודאי לעניינו נמי שנייה רעפארמער שכופרים בכל מחללי שבת ואוכלי נו"ט הרוי הם יצאו מן הכלל ופרקן מעצמן האחוה הזאת של כל ישראל שהם אחיהם בתורה ומצוות ושפיר הם יצאו מן הכלל ואסור لكمראתם אח לעניין תוי"מ ולא שאנחנו מדחים אותן אלא שם מוציאים עצמן מן הכלל וכמ"ש התה"ז. אבל לעניין תולדות טבעית נחרבו בגוים והולידו אפי' נשתחמדו כיון דתולדות תלוי בהולדת טבעית ובגוף ולא באחוה של תורה שפיר אם ילדו בנימ קודם שנחרבו בגוים בהם כשרים לישראל שהרי גם הם יכולים לשוב ולחזר אבל קודם שחזרו בתשובה הרי יצאו מן הכלל ודינם מבואר בתורה.

נתיב כ"ח המחניפין לרשעים לבסוף נופל בידם

ואחד מן המגידין אמר כי אלו שמלמדים זכות עליהם לא באו רק להחניף להם לרשעים, בשעה שהשעה משתקת להם, והם בעלי המאה וכבעלי הדעה, ולפערנ"ד אין בזה כדי סמיכה שהרי כהאמרו החכמים לאגריפס אחינו אתה באתעה שעזה גזירה ונתחייבו שניאי ישראל כליה על שהחנינו לו (סוטה מ"א). ובירושלמי תענית ר' חנינא בר' גמליאל אומר הרבה חללים נפלו באותו יום שהחנינו לו ועיין תוס' שם. וכבר אמרו חז"ל וכל המחניף להם לבסוף נופל בידם ואם לא הוא אז זרענו נופלים בידם, ואין עלתה על דעת מי שהוא שומר התורה לפרשם ברבים שהם מהלל שבת בפרהסיא אורכל נבלות וטרפות ויש לו היתר עומד לפניו והוא נוטל האיטור ומניח ההיתר, מגולח פאות הראש והזוקן בתער,

צדיק באמונתו יהיה

ק

כופר בתרורת משה, ואינו מאמין בנבאיי ה' במועד, ולהגיד לו, ולכתוב עליו וכל הנלויים עליו ולפרנס ברוכים בעתון שנתפס בין אלף בני ישראל, אחינו אתה והנץ היהודי כאחד הרובנים עם זkan ארוך, שהוא לא ע"פ התורה והלכה ומגלה פנים בתרורה שלא כהלכה ומחזיק ידי עובי עבורה אשר ח"ז לית דין ולית דין אוכל נכילות וטרפות ומלחיל שבת ותפלתו נשמעת לפני הקב"ה כתפלת צדיק ח"ז אויל לאזנים שכן שומעת ועינים שכך רואות.

נתיב כ"ט

דע מה שתשוב לאפיקורוס

עוד השיב לי אחד שהכוונה הייתה רק להסביר לאפיקורוס ולא שס"ל הinci ולפענ"ד אם בדבריו כ"ש שאמרו, חכמים זההרו בדבריכם וכבר אמרו ז"ל (אבות פ"ב מ"ד) ודע מה שחשוב לאפיקורוס, וגם זה אמרו דוקא עכ"ם אבל אפיקורוס ישראל כ"ש דפרק טפי ואם אמר יאמיר שכונתו הייתה לדוחות האפיקורוס בקש ולא אמר לו הטעם האמתי בדרך כמה פעמים בש"ס שלא אמרו להמינים הטעם האמתי כמ"ר רבי אותו דחית בקש ומה טעם האמתי, ואם באמת כוונתם הייתה לדוחות את הרעפארםער בקש הי' לו לדוחות בשלם ולמושל להם משל במנาง העולם, ואדרבה מה שמשל להם הוא משל כחרס הנשבר והיל"ל משל שהואאמת וגם לפ"י הבנות.

וامשול לו משל באראה"ב יש קאנסטיוטזיא [שכחבו בני אדם לפניו כמה מאות שנים] וכל אזרח המדינה צרכיהם לקיים את הקאנסטיוטזיא, ואתה נגיד אורח שמקיים 98 אחוז מהקאנסטיוטזיא, ולעומת זה יש אורה ששוחק על הכל ולא די שאנו מקיים כלום ועובד על כל חוקי המדינה, עוד הולך ומטית אחרים ועשה חבורות שלא לשמר על חוקי המדינה, בפרהסיא לעין כל, וכי תאמר שם אורותים שווים, עם השומר על הכל, ויתהلال המסית והמלכות ישתקו על המבזה ומהרס הקאנסטיוטזיא של המדינה ולא יאמרו לו כלום. ודאי אינו כן אלא השופטים והראש המஸלה מושבעים לקיים את כל חוקי המדינה ולענשו על העורר על הקאנסטיוטזיא בעונשים חמורים הכל לפי האדם והזמן והמקום.

ולאו דוקא מדינה אלא כן מי שהוא חבר בחברה בעסקים [או קלאל בלע"ז] ויש להם חוקים שעשו לעצמן, ובארצות הברית יש חברה הנקרא מייסען בלע"ז וכיוצא בו ויש להם חוק החברה וכל מי שנעשה חבר

מקבל על עצמו ללבת בתקנות החברה ואם לא קיימים התקנות והחקים של החברה ואדרבה יהרס אותם יש מהם שענוש יענש וישאר חבר ויש מהם שאם יעבור עליהם מיד יוציאו וירחיקו מהלהיות חבר עמהם, ולא יהיה לו טענות למה ועל מה לקחו הימנו וכותם התחבות שהם הרחיקו אלא הוא בעצמו הורחק עצמו והוא צואצוא שקדם קבל עליהם להיות מילא כמהם בתקנותם ועכשו אין רוצח לקיים ולחזיק בהם הרי מילא השבית הכל ואבד זכותו בחברה, ובע"כ יצא מן הכלל.

גם המינים הקاطאליקען עובדי ע"ז ואפייפוד שלהם שר"י יש לו חוקים ומישאים שומר על חוק האפיפור והדעת שלו הרי זה נופל מליהו קאטאליך ואוטאמטי הוא מוחרם בחרם שלהם עד שיבא ויבקש סליחה לפיה הבהיר שלהם ואיזה זור ויקבלו אותו, אבל אין הפקר שיעשה מה שירצה ויעשה שהחוק והחזק מהאפיקפער וכל החוקים שלו ויבאו משרותי האפיקפער וכנהנים שר"י ויאמרו להעכרים אחינו אתה כמונו כמוני, מי שמע זאת.

נתיב ל'

**חבר שאינו שומר על חוקי החברה
אבד כל זכויותיו ונדרה מהחברה**

ואם הדבר כן בהבלי העולם ובמעשה בני אדם וחברותיהם, כמה אלף אלפי אלף הבדלות תורהינו הקדושה תורה ה' תמיימה, נכתבה באש שחורה על גבי אש לבנה, וכל ישראל שהתורה אמרה אני ה' אלקין ונתן לנו תרי"ג מצות לקיימים ולשמרם וקבלו עליהם בני"י בברית ברית באלה ובשבועה כאיש אחד וככלב אחד למד ולמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורה באהבה, ובפ' נצבים כתיב (דברים כט:ט) אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקין וגוי כל איש ישראל ופרש"י מלמד שכנסם משה לפני הקב"ה ביום מותו להכנייטם כבירות. והרמב"ן ذיל הוסיף והוא השבועה והאהה אשר יזכיר לעברך בברית ה' אלקין ובאלתו וכו' ועוד שם פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללבת לעבוד גוי פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה והיה בשםינו את דברי אלה הזאת והתברך בלבבו לומר שלום יהיה לי כי בשירותך לבי אלך למען ספורת הרוח את הצמאה וגוי לא יאהה ה' וגוי ומחה ה' את שמו מתחת השמים והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל ככל אלות הברית וגוי.

והנה אנחנו עם ה' זרוע קודש זרוע אברם יצחק ויעקב קיבלנו עליינו במעמד הר סיני עליינו ועל זרועינו תורה ה' תמיימה, וקבלנו עליינו תרי"ג מצות תורה שבע"פ ושבכחוב, ברית ובאה ובסבואה לקיים בכל אשר כתוב בספר התורה הזאת ומה שקבל משה רבני בע"פ מפני הקב"ה וקבלנו עליינו ועל טפינו נשוחינו ונגרך אשר בקרבך מחותטך עצך עד שואב מימך לעברך בברית כדכתיב שם ראשיכם שבתיכם וגוי כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגוי לעברך בברית, כלם יחד גם ערנו ע"י טפינו לשמור ולקיים את כל תרי"ג מצות וכלנו יחד גם קבלנו ערכות זה על זה ומפני שבידך למחות על בני ביתך ונענש בשבייל בני ביתך ואם יש בידך למחות בכל העולם חייב למחות ואם לאו ענוש יענש (שבת דף נ"ד) וממי שלבכו פנה מעם ה' אלקינו והיה בשםינו את דברי האלה הזאת והתרברך בלבבו לאמור שלום יהיו לי כי בשירותך לבי אלך כלומר במאירתי לבי מה שיריצה כהני רעפארמער או והבדילו ה' לרעה מכל שבטי ישראל כי בישראל אין דבר כזה לילך אחר תאوت לבו ועיין ומב"ן שם.

ופשוט דמי שהוא רוצה להיות מן הכלל ישראל ובכלל ישראל עליון להחזיק במצוות התורה ולהאמין בכל פרט ופרט לשם ולעשות ואם לא אז הוא בכלל האומר שלום יהיו לי כי בשירותך לבי אלך ולא יאהה ה' סלהות לו וגוי ומחה ה' וגוי והבדילו מכל שבטי ישראל שהפר הברית שקיבלו אבותיהם עליהם ועל זרעם, וזה פשוט לפי ההגיון ודעת התורה ודעת הבעלי בתים להבין זה.

נתיב ל"א פותח שער לדופקי בתשובה

אלא דהקב"ה ברוב רחמייו וחסדייו פתח לנו פתח לדופקי בתשובה כמ"ש הפותח שער לדופקי בתשובה וגם ביארו לנו ח"ל עונשין על קצת מצות כגון המחלל שבת מות יומת. והוא עע"ז ר"ל, ובמזיד הרי הוא יוצא מן הכלל והרי כגוי גמור ועוד ועוד, וכן האוכל נבלות וטריפות להכעיס הרי הוא מן המורידין ולא מעליין וכן מי שאינו מאמין בתורת ה' הרי בטל ואבד את חברותו שהוא כופר בכל, ויש חייבי כריתות ויש חייבי מיתנות ב"ד והכל לפאי המבואר בתורתינו הקדושה שהוא מקור של תרי"ג מצות וHAMCOT מכתב אלקים ולכן העובר על אלו בשט נפש ממילא יצא מן הכלל וכ"ש מסית ומדיח שדרינו מפורש בתורה לא תחמול ולא תכסה עליו, ואעפ"כ אין לך דבר העומד בפני התשובה (עיין ומב"ס פ"ג מהל' תשובה).

ולכן פשוט שמי שרוצה להיות לו חלק בכל ישראל ולהיות נמנה מהחברים בחברת חבריהם כל ישראל הוא רק באופן שישמור ויקיים על תקנות החברה קדישה שהם מצות התורה וחקיה ומשפטיה וכל מי שאינו רוצה לקיים ואינו מאמין שננתנו מהקב"ה מסני ואינו מאמין בכל היצירה של כל ישראל מAMILא אינו מאמין בכתבוב בה והוציא עצמו מן הכלל ומפורש אמרו כן בהגדה של פסח רשות מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם ולא לפלי שהוציא את עצמו מן הכלל כפ' בעירך, ואף אתה הקהה את שנייך ואמר לו בעבר זה עשה לי בצעתי ממצרים וככ' הנה דיביך הוציא את עצמו מן הכלל כולם הוא הוציא את עצמו ולא אנחנו הוציאנו אותו וזה פשוט וברור מאד והבן.

ובמה שהארכנו מילא מיושבת טענתם שכל שנולד מאב ואם מישראל לעולם הוא ישראלי אפי' ח"ו ישתרם, ואיך אמרו שהעובד על עבירותו אלו יצא מן הכלל והם לכאורה תרתי דסתורי, והגמ' כי כבר הבאתוי לעיל בדברי התהה"ד אכן כאן סתירה כלל ע"פ ההלכה וע"פ התורה ומיהו אפי' לפי טענתם שהסבירנו ואטו וכי מי שנולד מאב ואם שהיו חברים בחברה הם מילא חברים בחברה זו או קאטאליקים גם הבנים יהיו קאטאליקים בע"כ זה אינו אלא אם ימשיכו בדרך הקטאליקי שלהם יהיה כן ואם לא יהיו חברים שלהם זה לפי דעתם ושכלם, אלא מה תאמר לא כן בתורת ישראל שנולד ישראלי הרי הוא ישראל מנ"ל וזה מהתורה ישראלי א"כ ע"כ חייב להאמין בתורת ישראל כי אי אפשר לאחיזו החבל בבית ראשים לחיות ככל הגויים ולא להאמין בכלל התורה ורק שהוא ישראלי וימשיכו הדורות כיישראל יסמן על התורה שכן כתיב בתורת זה אינו אלא כל המאמין בה יש לו חלק בה וכל שאינו מאמין ח"ו אלא בתורת הגויים עליהם ניבא דוד המע"ה כמהם היה עושיהם כל אשר בוטח בהם.

נחיב ל"ב

אברהם הי' אב הראשון לישראל

ודע לך אחי שהחלוקת שחילק התהה"ד בין אחיך במצוות ואחיך בלבד בראש צוריהם ארנו, אברהם אבינו הי' היהודי הראשון בעולם ابو תורה הי' עוז"ז ואיך ובמה נעשה אברהם היהודי מאב ואם בני נח, כתיב התהילך לפני והוא תמים ומול וובל ונתן לו הקב"ה שם ישראל ושמר התורה והמצוות כדכתיב עקב אשר שמע אברהם בקולו ויישמור משמרתי מצותיו וחקותיו ותורתו, שתי תורות שכותב ושבע"פ. ואמרה תורה כי ידעתינו למען אשר יצווה את בניו ואת בינו אחריו, והנה נולדו לו שני

וצדיק באמונתו יהיה

קה

בנים ישמעהל ויצחק ישמעהל נשאר גוי פרא אדם ויצחק אבינו זרע ברך יהודי ואב שני לישראל, וישאל השואל מפני מה אחד גוי והשני יהודי והרי תרויהו בני אברהם ועוד בתורה כתיב וירא לאברהם על אודות בנו, והחתי' דהקב'ה אמר לו כי ביצחק יקרה לך זרע ולא ישמעאל, וטעם לפי שישמעאל ה' בן שפחה והולד כמותה. והגמ' שלעצם נחברך גם ישמעאל שהתפלל עליו אברהם אבינו והשיב לו הקב'ה וגם לשמעאל שמעיתך כי זרעך הוא ואמר לעשומו לגוי אבל הוא זרע אברהם ולא זרע ישראל ואינו בכלל ישראל והבן היטב.

ושוב יצחיק הוליד יעקב ועשו כבר תרויהו מאב ואם ישראלים ועשו נעשה גוי ויעקב מבחן שבאות ודרשו כי ביצחק ולא כל יצחיק והטעם כי יעקב אבינו המשיך בדרכי אבותות ושמר על התורי'ג מצות כמ"ש רז"ל והובא ברש"י אם לבן גרתי ותרי'ג מצות שמורתו ועשה בו את הבכורה ואת כל אשר בתורה ולכן יעקב ובניו שהמשיכו בתורת ה' שהנחילו האבות נשארו הכלל ישראל ועשו ובניו נשארו להיות אדומים עשו הוא אדום.

ומבוואר מאת הוסדה ונחתה ישראל לגוי המה אבותינו האבות של אומתינו עם ישראל שבן גוי לא נכנס בכלל ישראל, ישמעאל שהוא אב כל העברים והם גוי גדול אבל לא בכלל ישראל, וגם מי שעוזב וכופר בתורת ישראל עשוי הרשע יצא מכל ישראל הגם שנולד מאב ואם ביצחק אבינו ורבקה אמנו שניהם צדיקים שחרר להם קבלת תורה ישראל.

ונחזר לדין מאחר שהרעה ארמער בזמןינו בעונ'ה אינם מודים בכללם לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל'פ' ואינם מאמינים בתורה מן השמיים ולא בדברי חז"ל ורוכם אפי' כופרים בעיקר שהעולם קדמון ולא נברא ח"ו והם גרועים מכל המינים והאפקוריסטים מזמן התלמוד שעכ'פ' קצתם האמינו במקרא וקצתם בקבלה אבל הם סתמא פורקי עול כל זמן שלא יחוירו בתשובה הם יצאו מכלל אחווה והם בכלל תשוי' רבבי משה גאון הנ"ל ואם יחוירו בתשובה נחכים להם בס"ד.

נתיב ל"ג

גדולה תשובה שדווחה ל"ת שבתורה

ונסיים בדבר טוב (יומא פ"ו ע"ב) א"ר יוחנן גדולה תשובה שדווחה ל"ת שבתורה שני' (ירמ' ג') לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה

והיתה לאיש אחר היישוב אליה עוזר הלא חנוף תחנוף הארץ היה ואת גנית רעים רבים ושוב אליהם נאום ה' וכור' ע"ש. וא"ר יצחק אמר במערבא ממשמי" דרביה בר מרי ברא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשור ודם, מדת בו"ד מקנית את חבריו בדברים ספק מתפיעס הימנו ספק אין מתפיעס וא"ת מתפיעס הימנו וכו' אבל הקב"ה אדם עבר עבירה בסתו מתפיעס ממנו בדברים שני' קחו עמכם דברים ושובו אל ה' (הושע י"ד) ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקרייב פרים שני' ונשלה מה פרים שפטינו, שמא תאמר פרי חובה ת"ל ארפא משוכתם אהובם נדבה, פרשי"י נדבה מקובלת ברצון יותר מחובה ע"ש.

והרמב"ם (פ"ג מהל' תשובה) אחר שהשחט כ"ד דברים העשו אותם אין להם חלק לעזה"ב ואין מספיקין בידם לעשות תשובה, סיימ' הלכה (היר"ד) ז"ל, במה דברים אמורים שככל אחד מלאו אין לו חלק לעזה"ב כשםת بلا תשובה, אבל אם שב מרשו ומות והוא בעל תשובה הרוי זה מבני עזה"ב, שאין לך דבר שעומד בפניו החשובה, אפילו כפר בעיקר כל ימי ובאחרונה שב יש לו חלק לעזה"ב, שני' שלום שלום לרוחוק ולקרוב אמר ה' ורפהתו. כה הרשעים והמומרים וכיוצא בהן שחזרו בתשובה בין בגלוין בין במתמוניות מקבלין אותן שני' שובו בניהם שוכבים אע"פ שעדרין שוכב הוא שהרי בסתר שב ולא בגלוין מקבלין אותו בתשובה עכל"ק.

הכותב לבב קרווע הכוואַב ובעואה עעל רבעכאות מאחכבי', והוא רחומי יכפר עון וישלח לנו גואל צדק ויגאלנו כולנו, ומה נאמר בעונ"ה גם ממצערים לא יצאו רק אחד מחמשה או מחמשים יתן ה' לבלתה יודח ממנה נדה ויבא גואל צדק ויגאלנו ובאו האובדים בארץ אשור והנרגדים מארץ מצרים וישתחוו לה' בהר הקודש בירושלים.

משנה חמישית

אללה המשפטים אשר תשים לפניהם

ה' לסדר כולם שווים לטובה התשנ"ז בני י"ז

מע"ב ידידי הרב הגאון וו"ח כו' כ"ת . . . שליט"א

חדשכ"ת בידיזות,

נתיב א'

הולפי עש"ג אין להם חלק לעווה"ב

הנני במכחבי זה כי נתקבשתי מידי הרבניים לחוו"ד בענין הפרוץ וכacob
מאדר הליכה לערכאות אשר בעוניה באו בה פרוצים וחללווה, והיות
כי הדברים נוגעים בעקריו הדת וב"ה אכשיך דרא ורוכם מהרבנים החדרים
לדבר ה' עושים בכל כחם לגדור הפרוצה ובמדה גודלה כבר הצליחו
ואדרוכה הכו על קדקדם ומוציאים סירוב להבדילו מתוך קהל עדת ישראל
מי שהולך לערכאות בלי היתר מב"ד ע"פ ההלכה ובן ישראלי הכהרים
שומעים למורייהם ועל הפשעים אמרו הלעיטהו לרשות. וכבר ראננו
כשבאנו לאראה"ב לאחר המלחמה הנוראה שהיה פה דור פרוץ מאדר בכמה
וכמה פרצחות למשל לא ה' חתונה שעשו מחיצה בין אנשים לנשים
ואפילו החדרים ביזור ובענייני צניעות נשים נשואות בגilio וראש ובשר,
הפקרות בכרחות ועוד ועוד. ובמשך שנים לאחר עבודה קשה הצליחו
רבותינו להחזיר עכ"פ בכמה מקומות לישנה. ואפי' במקומות שלא הצליחו
מן בדארו ריאתא לכ"ע צרייך למחות והושמע ישמע והחדרל יתדל כי אין
לנו בזה"ז כה להעמיד הדת על תילה.

נתיב ב'

מה שהמציאו עו"ד שם חדש לצאת מעש"ג

ברם באחי במכחבי לפי ששמענו בלבול עצם הליכת עש"ג שהמציאו
אייזה עו"ד שם חדש לעצם בענין יציאה מערכאות ש"ג וקרו שמו
שלא בישראל דארמענט בלע"ז וסלפו לעצם דברי תורה ודברי צדיקים
וכיון שניו שמו שוכן לא מקרי זה עש"ג וכайлוי כביביל כבר תקן הכל
ועל זה סמכו כמה רבנים להתריר שהיתה ועיכוב יציאה מעש"ג למי שכבר
עבר באיסור מסירה והלך לעש"ג ומקיש הווי ליציאה כלומר שמה שהוא

אכתי בעצם בית המשפט והוא הריה כאלו כבר יצא שהגם שהוא עבר על היליכת עשי"ג ומסירה על חבירו ועשה לו היזוק והפסד ממון או כווצה בו ואכתי עומד בבית המשפט של גוים ובמציד יודע שיש איסור בהיליכת עשי"ג ולא עשה תשובה ולא פיס את חבירו אלא עשה פשרה לעצמו שכיוון שכעת אינו ממשיך בפועל כלומר שהעו"ד שלו אמר שמעכב התחליך בבית משפט של גוים עד לאחר הד"ת ולראות מה שיפסקו ואם בכלל יבא חבירו לד"ת ואומר שהוא שמעכב התחליך כאלו כבר יצא, ועל טענתו הנתבע א"כ למה לא יוצא בפועל וסגור התקיק השיב כיון שכבר עלתה לו כל כך כסף ואם לא יעלה מההע"ד לגונן שלא יסכים לבסוף או שלא יסכים להב"ד אז יוכל העו"ד להמשיך מיד ולא יפסיד כל מה שכבר נתן להע"ד ובית המשפט, ואעפ"כ כיון דעתכשו הוא הסכים להפסיק התחליך בפועל כל הפעולות בבית המשפט של גוים עד לאחר הד"ת שרווצה עכשו קורא זהה יציאה מעדכאות של גוים וחבירו חייב ללבת אותו לד"ת.

ועתה נגיד שכא ברובן ולקח את שמעון בערכאות של גוים ולאחר זמן ראה רואבן שנוח לו עכשו לקרה את שמעון לד"ת ומזמן את שמעון לד"ת ושמעון מшиб לו שיצא מעשי"ג קודם ואני זוקק לך עד שתצא מהערכאות ותשגור את כל התקיקים נגיד ותעשה כפי המבואר בש"ע ח"מ סי' כ"ז, והוא אומר שאינו רוצה לסגור את התקיקים שעליו לו הרבה כסף עם העו"ד לכנס ומה יעשה שאח"כ לא ילך שמעון לד"ת ולכן הוא מסכים להשאר בעשי"ג אבל [סטאטאס קוא בלע"ז] לא להמשיך בעשי"ג בפועל כל זמן משך הד"ת אבל גם אינו מסכים לצאת למורי מעשי"ג, והמציאו לו שם דארמנט בלע"ז, כלומר שהוא כאו יישן ושאלו אותו על דבר כזה אם זה מחייב הצד השני כלומר את שמעון ללבת אותו לד"ת כיון שעכשו העשי"ג יישן ואני ממשיך בפועל לדzon לפניהם, או שיש לחוש שיקוץ היישן ובדרך מליצה ישן חייב בכל מצות התורה וכן אדם החובל בחבירו חייב בין ער ובין ישן (עיין גיטין ר"פ מי שאחזר ע"ב) ר"ל מדמי ליה לישן ר' יוחנן מדמי ליה לשוטה.

נתיב ג'

כל זמן שלא יסגור התקיק לא מקרי יציאה מעשי"ג

והיות שהארכתי בזה בתשובה והבאתי ראיות ברורות וכל זמן שלא יצא ויסגור התקיק ויתקן כל מה שערך גנוו בעשי"ג ואם גרם לו הפסד בהיליכתו ומקש שיחזור לו ההפסד לא די بما שיצא ויסגור התקיק אלא חייב להחזיר לו כל ההפסד ולפיטסו על כל מה שגרם לו וכל זמן שלא

קיים כל הניל פטור והוא מלכת אותו לד"ת, ולא מלבי אמרתי כן אלא בניתי דברי על יסוד חכמי ישראל גדוולם בריאות חזות וברורות ומיהו כמה מידידי הרבניים אמרו לי בשם דכה"ג מקרי יצאה כבר ומהני לחיבבו ללבת לד"ת, ושכנ פסקו כבר גם אחרים ודבר זה עשתה לה כנפים ומתחפשט ב מהרה, וכשהאלתי טעם לרבר ומהין דעתני ולא הייהם להшиб, וגדרולה מזו ראייתי לב"ד אחד שהפריוו וכתבו כתוב סירוב על ראובן שלא רצה ללבת לד"ת עם דינה אשתו שללה בעש"ג בלי רשות ב"ז ושוב אמרה שמסכימה להפסקת התהילה ולஹוט דארענט בעש"ג ולא תשפטו עמו בפועל בערכאות, והסכימו הב"ד לטענהה שזה כבר מקרי יצאה מעש"ג ולא זאת אלא שכתבו כתוב סירוב על ראובן שמסרב לילך לד"ת ויכופו אותו הערכאות של גוים ללבת לד"ת והעלימו עין בשוגג או בזוויד שהאהše אכתיה בערכאות ולא סגרה התקיק נגידו בבית המשפט וחרכבה שלופה עליו בכל רגע לחזר ולהמשיך התהילה.

ותמהתי מאד על האי ב"ז והרי זה גרע מטויבי חטא וזיגוד מינגד הצד שכנגדו הוא עומד בעש"ג ואינו רוצה לצאת שלא להפסיד מה שכבר הוציאו הוצאות או שכבר קיבל הטבות בבית המשפט או מה שכבר שלם לעור"ד "זהרי עומד בשמתא ואדורו ובחרם של רבודתינו שהחרימו על זה כמכואר בש"ע הניל ובשורות מהרי"ק (כאשר אביה בסמוך בס"ד) ושאר ריבותינו שרפי מעלה, וראובן שלא הלך בערכאות ש"ג והפסיד ממוני ע"י המוסר הניל לא די לו בזה שלא החזיר לו המוסר כלום מהഫסיד ולא פייסו ולא שב בתשובה על רשותו אלא ראובן הנדרף ילקה עוד מהב"ד בסירוב ויקרא מסרב לדין אתמהה. וכמעט דמי האי דין לדינה דאליעזר עבר אברם (פנדהרון ק"ט ע"ב) דהאי גברא פצע את מחו ואתה לקמיה דין א"ל הב ליה אgra דشكן לך דמא אלא שחסר לך אליעזר עבר אברם.

ולפי שידי רה"ג . . . ה"י מעורב בדבר וראובן הנדרף בא לפני ובקש ממנו אם ההלכה כן ושאדבר עם הרוב הניל' וצלאתי ושאלתיו על הטעם בויה ולא הי' לו להшиб אלא שהעו"ד אומר שזה נקרא דארענט וזה לא מקרי שוב ערכאות של גוים, ושכנ פסקו אחרים בויה, וכתבתו לו מכתב תשובה ותמהתי מאד איך סומכין באיסורה דע"ז וכמעט פק"נ לכתוב סירוב ולהתיר ללבת לערכאות של גוים שנית ולמסור את ראובן ולכופו על סמך שגם אחרים שמע שפוסקין כן וסומכין על עור"ד שקרוא לו שם חדש וערבע ערבע צרייך ואם הוא קורא לו דארענט נים ואני נים לכוף אני קורא עליו הא דתנן (ב"ק כ"ז ע"א) אדם מועذ לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן (ועיין רמב"ם פ"א מהל' ח"מ ה"א וטוחה"ם סי'

צדיק באמונתו יהיה

חכ"א ס"ג וס"י שע"ח ס"א) ובמ"ס תמיד (כ"ח ע"א) כי מטה ר' יוחנן בהא מתניתא אמר hei אשריהם לראשונים שאפילו על אונס שינה עושין דין וכו' ובמשנה (מדות פ"א מ"ב) איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר וכל משמר שאינו עומד ואומר לו איש הר הבית שלום עלייך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות hei לו לשורף את כסותו וכ"ש להחריר דמו של ישראל בעשי'ג. עכ"פ השם שהמציאו לעצמן הוא שם של שקר והפסק נבנה על אドני שקר.

וכדי להסידר הטעות והסילוף ולגלותו ברבים דעת שלא יצא לגמורי וויצויא את כל התלונות או המסייעות ותקון את כל מה שעotta הן בהפסדים שהפסיד לו ע"י הליכה לעש"ג והן בטבות שקבלו מהערכאות ולהחזיר הכל למקומו כמו שהי' קודם שהלך להערכאות של גויים וגם לפיסו כראוי ועשה חשובה לא מקרי יציאה מערכאות כלל, ואינו חייבليلך אותו לד"ת, ואדרבה אכן רובץ עליו כל חומר האיסור של חרמות וארו' ושmetaה בעל כל הולכי ערכאות של גויים (המברואר בש"ע חוות סי' וosi' שפ"ח) ועל כל זה געתיק כאן ראיות ברורות מרבותינו הראשונים עד אחרון שבאחרונים בס"ד.

נתיב ד'

דעת מהרי"ק דעת שלא יוצא וישם כל מה שהזיקו לא יצא

ראשונה) הנני בקיזור להעתיק דבריו ובניו מהרי"ק בשורש קנ"ד אותן באות (שם מקור לפסק הרמ"א והש"ע) זו"ל, ונניח כל זה מאחר שהוא צועק או ואבוי שהוא רוצה לעשות דין ישראל וכן אמר בו ביום פשיטה ופשיטה שהוא חייב לשלקו מכל הערכאות ומכל ההיקז שגרם לו לכיה"פ מה שגרם משעה שנתרצה בנו אשר לעשו דין ישראל וגם פשיטה שאין בתפיסטו שתפס ע"י אינו יהודי כלום וכו' - "לכן הנני גוזר בכח חרם על ר' נפתלי הכהן שישליך בנו אשר מן הערכאות מכל וככל וחיזירו בכיתו הוא ואשתו ובנו כי מלפני הערכאות תוק יומ אחדר אחורי אשר יודע לו כתבי זה וכו'" - וגם הנני גוזר בכח חרם על הקהיל מזורונ"א אותם שהם בני עונשין שאם ח"ו רבי נפתלי הכהן הנ"ל או בנו אשר הנ"ל ימעלו מעלה בגזרתי זאת אשר אני גוזר על ר' נפתלי לשליך בנו מהערכאות לנו' לעיל ועל שניהם לבורור להם דיןנים לנו' שיבידליך אותם שימעו מעלה בחרם כדי מוחרים פן ילכדו גם הם ח"ז ברשות החרם ואם שמו ישמעו עליהם תבא ברכת טוב וחיים ושלום עכל"ק.

העתיקתי רוב מדבריו שם כי הרמ"א קיצר בדרךכו בקורס, והמעיין בעיקר בהם יראה כמה שדיק וכפל הדברים שחיב לצתת מהערכאות ולסלק יד עכו"ם לגמרי קודם ודיק המהרי"ק ז"ל - "לכן הנה גוזר על ר' נפתלי הכהן שישליך בנו אשר מן הערכאות מכל וכל ויחזרוهو בכיתו הוא ואשתו ובניו כאשר היו מלפני הערכאות". הנה דיק דוקא שיטול ידי עכו"ם מכל וכל, אלא כדי שלא נתעה מאי כוונתו מכל וכל, הולך ומפרש מה כוונתו מכל וכל, שלא תחשוב שישליך בנו אשר מן הערכאות מכל וכל כלומר שיוציאוهو מבית האסורים ומן הערכאות ויישארו בשוק או יוציאו בזה או ישן דארמנט בלע"ז, ולכן הוסיף "ויחזרוهو בכיתו הוא ואשתו ובניו כאשר היו מלפני הערכאות", כלומר ממש כאשר היו לפני הערכאות ודיק אישתו ובניו, ובידין נמי אם האשה לקחה הבנים עליה להחזיר קודם, וכל זמן שאם ישאר מה שהוא שלא כמו שהיה קודם הערכאות אין זה סילק יד העכו"ם וממילא אם האשה קבלה איזה הטבת מעות או הילדים או שאר דברים ע"י הערכאות חייב לסלק גם את זה וחיבין אנשי המקום כולם (וכמהה"ק אנשי וורוניא) ובידין המטפלין בדברים עכ"פ לראות שקודם ישלקו את הכל מלפני הבעל וישלמו לו את כל ההזקים ולא ישאר שם כישן.

שוב דיק רבינו המהרי"ק וכחוב - "ולאחר שיקיים ר' נפתלי הכהן כל זה הוא גוזר על שניהם שליכו לד"ת", ויקחו להם דיניהם ע"ש. והכוונה לכל הנ"ל על ר' נפתלי לקיים קודם שליכו לב"ד ולאחר שיקיים ר' נפתלי ויחזר הכל כאשר היי לפני הערכאות וישלם לו כל הפסדים ויפיסו, אז ורק אז לאחר שיקיים ר' נפתלי כל זה הרי הוא גוזר שליכו לד"ת ויקחו מהם דיניהם בזבל"א ע"ש, כי הוא ברור מאד וע"ז בנה רבינו הרמ"א הלכה שלו בח"מ סי' כ"ו ע"ש. וא"כ בידין נמי פשות דיןיה הכי הוא שיצא מערכאות לגמרי קודם וישלם כל הפסדים והיחסקות שנרגם לו להנ מסר ויחזר הכל אם לקחו ממנו או הוא לך ע"י הערכאות ובתי משפט, ואז חייב לילך אותו לד"ת ולא כשהוא עדין בערכאות של גויים ולא מתכוון ואין חולם אפילו להחזיר לו כלום מההפסד וכיוצא בו. ועל כי זה הטיל חרם וגוזר בגזירות עיריןفتحמן על כל הקהלה ועל כל מי שיש בידו והוא יקימנו או יחוינו ביד ר' נפתלי הכהן הנ"ל כל מהחיק ימעלו מעל ולא יקימנו או יחוינו ביד ר' נפתלי הכהן הנ"ל כל מהחיק בו או יחיד או מהקהל כולם דיןם כמעלו בחרם ע"ש דברים כগחל א. וכ"ש ב"ד של ישראל שיחזקוו בידי הולך לערכאות ויכתבו סירוב נגד הנרדף שומר התורה.

נתיב ה'

**אפיי הולך לעשׂ"ג להכריחו לב"ד של ישראל
הוא בנידי ובסמכתא**

שנית) נראה וגדרה מזו כתוב רבינו אביגדור הרצפה חיד מבעל התוס' (פ' ופסקים עה"ת פ' משפטים) ורבינו מנחם מיווני מבعلي התוס' וזיל, אסור לילך בערכאות של גוים עד שימאן חבירו מליד עמו לדין בדיני ישראל והוא בנידי ובsmouthה מכל רבני עולם ר"ת ור"ש ורשי ור"צ [ורבני צרפת] ורבינו מיווני הרשומים באגדת המתפלצת בץין המטה עד שיפיסנו בכל מה שהפסיד על פי ז' טובי העיר עכ"ל. הנה כתוב דאפילו לא ירד לערכאות לדון לפניהם אלא הולך לעשׂ"ג שיכופו את שמעון שילך אותו לד"ת בדיני ישראל הרי הולך לעשׂ"ג בנידי ובsmouthה מכל רבני עולם עד שיצא מעשׂ"ג וישלם ההפסד שגרם לחברו ויפויו ואגרת המתפלצת בץין המטה מצא מקומו (בשות' מהר"ם בר ברון דף קנ"ט וחותמו שם הרשכ"ם ור"ת יק"ז רבני כל חכמי בעלי התוס' עד שקרה لهו כל רבני עולם) ועיין שות' מהר"ם בר ברוך שם בארכיות שהחולך לערכאות לא שצרכין לנדרותו אלא מנודה ומוחדרם מכל רבני עולם עד שיצא מהעשׂ"ג ויפוי הצד שכנגדו בכל מה שהפסיד ע"פ.

והרי כתבו מפורש שלא די שיש לו לצאת לגמרי מערכאות שע"ג אלא כל זמן שלא ייפויו וישלם על כל מה שהפסידו הרי הוא בחרם וsmouthה מכל רבני עולם ודבריהם נאמרו אפי' לא הולך לעשׂ"ג לדון אלא להכריחו לבא לד"ת כ"שymi שהלך לעשׂ"ג להוציא מחבירו כסף או שאור דברים ע"י העשׂ"ג שלא יעמוד במרדו שלא לצאת מערכאות ויסגור החתיקם קודם ויחזר לשמעון כל ההפסד ויפויו כראוי. וזה שכתבו רבינו הרמ"א עד שיסלק יד העכו"ם ובלא זה לא מקרי סילק יד העכו"ם.

וזעט בו שלישיה מה שפסק מרון אדרמור' הגה"ק תנא אלקי בעל דברי חיים בתש' (ח"מ ח"ב סי' א) וול' שאלהם אם התובע שתחבע משותפו מעות וכשרהה התובע עפ"י דתה"ק לא יזכה הולך לערכאות וחברו הוציא עליו הוצאות וכשרהה שאינו זוכה בערכאות חזר לב"ד לפטוק כדתה"ק וחבריו מшиб לו שישלם לו הוצאות קודם שגרם לו, וכותב מרון וול' בודאי הדין עמו שציריך לשלם מקודם היוקו כדין הידעו ואח"כ יזקק להשב על טענותו (עיין סי' כי"ט סי' א) וכור' ע"ש. והנה כתוב בפסקותה הניל' אלא הושיף דאפילו חזר בו מהערכות לגמרי והולך לד"ת ו לחברו טוען עליו שישלם לו מקודם ההוצאות שגרם לו בהליךתו לעשׂ"ג וכותב פשוט

שהדין עמו שצורך לשלם לו קודם הזיקו כדי הידוע כלומר שהוא הלכה פטוקה וידוע לכל ואח"כ יזקק להשיב על טענתו ע"ש היטב.

עכ"פ הרי אין מפורש מרבותינו הגאנונים הראשונים ובعلוי הש"ע עד הגה"ק בעל ד"ח האחראונים כולם שרפִי מעלה אשר כל בית ישראל נשען עליו ופסקו בהלכה פטוקה ובורורה בלי להניח שום ספק לטעות בו שככל מקום שהחובע הולך לערכאות וחזר בו ורואה בד"ת, חייב מקודם לצאת מהערכאות ולהחזיר הכל כמו שהוא קודם הלייכתו ואם גרים לו הפסדים חייב להחזיר לו כל ההפסדים תחיף ומיד וכן שכתב המהרי"ק יומם אחד לאחר שיקבל המכח שלו יתקין הכל ויפיס את חבירו ואח"כ יקחו להם ב"ד וכמ"ש המהרי"ק מפורש "ולאחר שיקים ר' נפתחי הכהן כל זה הוא גוזר על שניהם שליכו לד"ת ויקחו להם דיןיהם" - הרי שדייך לכתחוב ולאחר מכן וקדם שיקים ר' נפתחי ולא וקדם שיקים כל זה, וגם על זה הטיל חרם וגוזר בגזירות עירין פtagמץ על כל המקהלה ועל כל מי שיש בידו והוא בוגדר בני עונשין כלומר משלשה עשרה שנה ומעלה שלא ימעלו מעלה ולא יקניאמו או יחויקו ביד ר' נפתחי הכהן הנ"ל כל המחזקקו בו או יחיד או מהקהלה כולם דיןם כמעלו בחרם ע"ש.

ולכן פשוט מادر אובן שהלך לעש"ג בלי רשות ב"ד גם גרים לשמעון הרבה הוצאות והפסדים לא מיבעית היכא דעתין לא יצא מערכאות אלא הוא דארמןענט שאינו חייב לחייב אותו לד"ת שהרי אכתי הוא מחזיק ברשותו והוא עדיין בעש"ג אלא שקוראו לו דארמןענט ולא שיצא מערכאות, אלא אפילו ישגיר התקיק והוא לגמרי מהערכאות כל זמן שלא ישלם לו כל הפסדים והוצאות שגורם לו ולא החזיר הכל כמו שהיה קודם הליכה לערכאות ובא להזמין חבירו לד"ת אין הנתבע חייב לילך אותו לד"ת ערך שישלם מקודם הזיקו ויחזור הכל כמו שהיה קודם הילכו לערכאות ויפיסנו כראוי, ואח"כ יזקק להשיב על טענתו, ואם לא יעשה כן אז החולך או עומד בערכאות הוא עדיין בחרם ונידוי הנ"ל עד שייצא ויחזור הכל על מכונו וכי שמייעו אותו בדבר זה וגורם ערך לשמעון צרכין נמי לבקש מטו ממנה שגרמו לו צער ועגין והזיק וכמ"ש המרי"ק ז"ל.

נתיב ו'

שמעון טווען על הפסדים שגרם לו
שיישלם קודם ואח"כ יילך לב"ד

וממילא עלתה עוד שם יוותר שמעון על ההפסדים שגרם לו או שישסכים לדון עמו על ההפסדים והוצאותות לאחר זמן או ומיד שיצא מעש"ג ייסכים לילך אותו לד"ת הרי טוב, אבל אם יטען שלא ילך עד שיחזור לו גם ההפסדים והוצאותות שהפסיד ע"י היליכתו לערכאות והוצאותה על עוז"ד או כיוצא או נמי הדבר עמו וכל זה לפענ"ד מבואר בביורו גמור ופשט מאי מדברי כל מורי צדק ולבן ודאי הדין עם שמעון שאינו מחויב ללבכת לד"ת עם ראובן עד שיצא ראובן מעש"ג למורי ויסגור את המסירות והתלונות שהביא בעש"ג נגדו ואם יבקש שמעון שייחזיר את הכל חייב להחזיר את כל ההפסדים ושאר הטעבות שקבל מהערכאות של עכו"ם על חשבונו ואם hei הדין והמפטע על החזקת הילדים ולקחו הילדים ע"י הערכאות וע"י השופט חייב להחזיר גם הילדים ולחזור לו כל הוצאות וואח"כ חייב שמעון לילך לד"ת, אבל מוקודם שכן אינו מחויב כל זמן שראובן עומד בערכאות והוא בכל רגע בחרום ונדיוי ושמטה של כל רבני עולם וגם כל המסייעין אותו כותיה מבואר להדריא במהר"ק שלמה מקטנים כל שהוא בר עונשין قولם כללו, ולא מצאתי שם חייב לשמעון ללבכת לד"ת ואדרבה אולי גם אסור שמחזיק עיז"ז הולכי עש"ג, ועובד על חרום שגורו אבותינו ורבותינו ז"ל.

עכ"פ לפענ"ד פשט דכל זמן שעומד בערכאות יהיו תחת איזה שם שהוא והגם שמכבטייה שלא ימשיך מ"מ הרי שהותו בערכאות גופי הוא איסור ואכתי לא יצא מידי ורשעו וכמ"ש בח"מ סי' כ"ז ועיין גם ש"ע ח"מ (סי' לד סכ"ט) לעניין מי שנחביב מלוקוט או שאר פטולי עדות משומם מן שחמסו או שגלו עע"פ שלמדו צריכים תשובה והרי הם פסולים עד שידעו שהזרו בהם מדרכם הרעה מ Amitati חורת מלאה ברכבת משיקרעו שטרותיהם מעצם ויחזרו בהן חורה גמורה ו Amitati חורת המועל בתשובה ועיין סי' צ"ב בח"מ סי"ד לעולם כזה דנים לחזור עד שילקה בב"ד ואם יש עדים שלקה ועשה תשובה חזרו לכשרותו ופשט דכל שלא חזר בו למורי ולא חזר בו בתשובה ולא זאת שלא קרע שטרותיו בערכאות אלא לא רוצחה לקורעם ואדרבה רוצחה להחזיקם כרצעה נגדו, וכ"ש שלא שלם ההפסדים שגרם לחברו בהילכת לעש"ג והרי הוא עומד בראשו ופסול עדות ואין בן עוה"כ והשם דארמאנען בל' חורה ותשובה לא יועל לו כלום, וכל המסייעים אותו הם כללם חי' בחרמו של רבותינו הראשונים ז"ל וכמ"ש המהרי"ק ז"ל.

וצדיק באמונתו יהיה

קטנו

בקיצור. רכובינו בעלי התוס' נתפסו כולם כמובא במהר"ם מרוטענברג (פעסט סי' קנ"ט) נוכח הר"ת וכל גדולי הדור והטילו חרם ונדרו בנידי ובסמכתא לכל ההורלן לערכאות של גויים וחתמו על זה כל הרבניים וראשי ישיבות ובתוכם הרשב"ם ור"ת ועוד ק"ן ורבנים. והרי הוא מוחром מכל רבני עולם.

א) החרם הוטל וחול עליו מאליו מיד כשההליך לערכאות ש"ג עד שיצא מהעש"ג.

ב) אם שב ויצא מעש"ג לאחר שיצא מערכאות עליו חוב לפיסס הצד שכנגדו בכל מה שהפסידו או הזיקו ע"י היילכו.

ג) אם לא הזיקו חייב לפיססו על שגרם לו צער ועגמ"ן וצריך לבקש מטו מהקב"ה על שעבר עבירה גדולה שע"י אבד חלהה"ב

ד) פסק זהה הובא לרביבנו אביגדור החרפתי מבני התוס' ורביבנו מנחם מינוי מבני התוס'. והו מיפוי שאפי'ليلך לערכאות ש"ג רך ע"מ שיתרכזה חכיריו ללבת עמו לד"ת, וכתבו ג"כ שהוא בנידי ובסמכתא מכל רביבנו עולם ר"ת ור"ש ורביבני צרפת ורביבנו יוני הנרשמים באgorת המתפלצת בצד המטה עד שיפיטינו בכל מה שהפסיד על פי ז' טובי העיר.

ה) פסק המהרי"ק בשורש קנו"ד שנזר בחרם על ר' נפתלי הכהן שישילק בנו אשר מן הערכאות מכל וכל ויחזירוה בביתו הוא ואשתו ובנוו כאשר הי' לפני הערכאות תוך יום, וגם פשיטה ופשיטה שהוא חייב לסללקו מכל הערכאות ומכל ההזיק שגרם לו.

ו) עוד גור המהרי"ק זיל על כל קהילת וורונ"א אותם בנ"א שהם בני עונשים שיראו שר' נפחלי יקיים ואם לא יבידולו מהן הקהל אם לא ישמע להחרם שליח לו המהרי"ק אז גם הם ילכדו חיז' ברשות הח' ופסק דבריו הרמ"א ח"מ סי' כ"ו. ויסילק מהערכאות הרי מבודאר כאן שהוא לסללקו מכל הערכאות ומכל ההזיק שגרם לו ורק אח"כ יילך אותו לד"ת.

ז) פסק התנא אלקי מラン דעל ד"ח בשווי"ת ד"ח ח"ב סי' א' באחד שהליך לעש"ג ושובך ראה שמוטב לו בב"ד ותבע את בע"ד לב"ד והשיב לו שלא יילך אותו לב"ד עד שיישלם לו כל ההוצאות שגרם לו ע"י היילכו

לערכאות והשיב הדר"ח שהדין והצדיק אותו כמבואר ברמ"א ח"מ סי' כ"ז הנ"ל.

ח) אם יש עדים שהלשן את חבריו יהיה פסול לעזרות ולשבועה עד שיפרע את חבריו מה שהפסידו ויהיה בינויו כל הקהילות עד אשר יתכן קלקוולו כאשר יורוחו טוביה העיר. עד שישוב לה' בכל לבבו.

ט) ואינו יכול לומר אלק' לב"ד אלא קודם יתקן ויסלק העכו"ם מחבריו וההפסדים.

י) אם יבא לטובי העיר לפצוח את חבריו כמו שייאמרו לא יאיהם על טובי העיר ע"י גויים עכ"ל. והראה לי שב אחד מה"ת לעין באנציקלופדי תולדות ח"ז מדף תש"ז עד סוף צילום מהכת"י של התקנות ההם ועוד ע"ש.

נתיב ז'

מש"כ הרשב"א על הולכי עש"ג וסומכין עליהם

ורק אוסיף עוד מש"כ הרשב"א ז"ל בתשובה חלך שני סי' רנ"ד (הובא בכ"י ח"מ סי' כ"ז) בענין סמיכת על ערכאות של גויים ודיניהם במעשה שהי' ברואבן שהחשיא לאה בתו לשמעון והכניס לו עמה סך ממון וכוכ' ורצו לילכת ע"פ דרכי משפטם הגויים והשיב אנו פה תמהיים מקום המשפט בעירכם מקום תורה ויתרונו דעתך נתנו יד לכל דברים אלו שאסורתן תורה ומה ממון יתנהנה לירוש שלא כתורתינו וכוכ' וכ"ש עתה יוסיפו לעקוור נחלת האב על בניהם וכוכ' ואומר אני שככל הסומך זה לומר שモתר משום דין דמלכותא טעונה "זגלוּן הוּא וגדילָה ישִׁיב וחס לְיה דאַפְּלֵוּ גזילה ישיב ורשע מקרין" כדאיתא בפ' הכותנס (דף ט') וכוכ' ומה לנו לספרי הקודש המוקדשים שחברו לנו רבינא ורב אש' לימדו את בניהם דיני הגויים ויבנו להם במות תלואות בביתם מדרשי הגויים חלילה לא תהא כזאת בישראל ח"ז שמא תחגור עליה התורה שך וכוכ' ע"ש.

לכן אחרי ידע את כל זה שהם דברים ברורים הלכה פסוכה לפי מה שמצותי ולקטתי בס"ד, ולפנ"ד לא מצatoi חולקין על זה והוא הלכה פסוכה לכ"ע ולכן אבקש ממעכ"ת שימחול בטובו להודיעני עלizia סמך ופסקים סומכים עליהם לסתור ולפסק שלא כדברי הפסקים הנ"ל שהבאתי לעיל, ולהכריח את שמעון הנרדף מרואבן ע"י ערכאות ש"ג ולבסוף הלכה למעשה היפוך הלכה מפורשת ולפסק דלא כהני

פוסקים שהבאתי, ואם יש בכלל פוסקים החולקים על זה שלא ידעת כי עוננה מחלוקת מיעוט ידיות בთוה"ק, ויש למע"ת ידיעה מי הם החולקים על כל הפוסקים שהבאתי נא להודיענו ונראה אם הם פוסקים ראויים לסוך עליהם יותר מהני שהבאתי לעיל ואז אשמה מאי לחזור כי ולקבל האמת ולפרנס ברובים שגיאתי ולומר שלא ידעת מהפוסקים שחולקים על הראשונים והאחרונים הנ"ל, וממילא דברי אלו שאמרתי וכחתי הם בטלים ומבטולין לא שירין ולא קיימים. אבל אי ליכא פוסקים אחרים אז כל המשנים הם בכלל המסייעים להולכי עש"ג המבוואר ברם"א.

ומיהו אפילו אם הגי פוסקים החולקים לא יכולין להכריע נגד הראשונים שהבאתי, ומיהו אפשר שעכ"פ יוכל לטעון קים לי כהני פוסקים שהבאתי שלא לקרוא מסרב על שלא רצה לлечט עד שלא יצא לגמרי وسلم לו הפסדים, אבל אם לא נמצאו פוסקים החולקים על הפוסקים שהבאתי או אף נמצאים אבל אין רואים לחלק על הפוסקים שהבאו בס"ד [וכמו שלבי אומר לנו אלא שלא ידעו הדיננים מכל nisi גדוֹלִי עולם ושגגו בזה [או שידעו והעלימו עין] נא ג"כ להודיענו ולפרנס שагגו בזה כי דבר זה נוגע ממש לאיסורי דאוריתא חרמות ונידויים ולפסול לעדות וכיוצא בו הן לענין דיני ממונות והן לענין גיטין וקידושין, ולכל התורה כולה ואם הוא בכלל בן עוה"ב או בכלל מוסרות שהייתה כללה והם אין כלים ומהווים לפרש את כל זה כדי שלא תהיה תורה ה' הפרק שכל מי שלא קרא ולא שנה ולא שימוש ת"ח יפסוק ע"פ עוז"ד ועש"ג ודיניהם ח"ז.

והאוhab צדקה ומשפט יرحم על עמו במשפט וצדקו בצדקה ובמשפט וישלח לנו משיח צדקנו כדכתיב ציון במשפט חפדה ושבוי בצדקה.

משנה ששית

קטע ממכח ניסן תשנ"ד
לאג"ש ותלמידינו קריית אונגרוואר ירושלים עיה"ק
ואהינו בני ישראל בכלל

אחדות לישראל הוא ההצלחה

בצאת ישראל מצרים כתיב "וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסעו אחריהם", והוא המצריים מאחריהם והם מלפניهم ואון מקום מנוס והצלחה ע"פ דרך הטבע, "ויראו מאד וישעקו בני ישראל אל ה'", ופי' חז"ל (והובא ברש"י) נסעו אחריהם לבב אחד איש אחד, ד"א רוא שר של מצרים נסעו מן השם לעוזר למצרים, וישעקו תפשו אומנותם אבותם.

ולדעתי תרוייהו אמת כי רואו בניי את המצרים באחדות לבב אחד, ולכנן רואו שגם שר שלהם נסעו מן השמיים לעוזר למצרים, אבל בישראל היו שלוש או ארבע כחות הללו והללו (עיין מרגום יונתן ב"ע ורמב"ן עה"ח) ולכן פחדו בני ישראל מהפירוש שה"ז יגורם חורבן. "ויאמר אלהם משה אל חיראו התיצבו וראו את ישועת ה'" כי רב להרשים וחיקם באמונה כי כל הגוים תחת השר הם אבל עם ישראל קודש אין תחת שריהם אלא הקב"ה הוא אבינו והוא מלכנו הוא מושיענו, ומיד "ויאמר ה' אל משה דבר אל כל בני ישראל ויסע", אין להם אלא לישע שאין הימ עומד בפניהם, כדי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוועם. להם הימ.

ומאויבי תחכמוני כמו שראינו בכל הגוים שכולם כאחד מתבקצים כרגע באחדות להתנפל על עם ישראל, וכמ"ש חז"ל (רש"י במדבר כב:ד) במדין ומואב, והלא מעולם היו שונים זה זהה, שנאמר "המכה את מדין בשדה מואב" אלא מתוך שנאתם של ישראל עשו שלום בינויהם. וכן ראיינו בזמנינו שברגע אחד כל הגוים כולם התנפלו על כל ישראל בכל העולם על מעשה ייחידי, ומרוכחה מדה טוכה ממדת פורענות, כן צרייכם לכה"פ מתוך שנאתם של עמים מאובי תחכמוני וללמוד לעשות שלום בינוינו כי זה לעומת זה עשה אלקיהם. וכן בזמנ המ שטען לאחשורוש ישנו עם אחד מפזר ומספרד בין העמים", וזה לעומת זה צותה אסתור למרדכי "לך כנסו את כל היהודים וגוי וצומו עלי וגוי שלשת ימים וגוי", וכן עשה מרדכי ומיד נתקבלה הגזירה.

וצדיק באמונתו יהיה

קייט

ובודאי כי עת פקידה הוא מן השמים בהתעוררות על עם ישראל בזמן חורותינו לגלינו גאותן עולם, ולעומת זה מתעורר חלק הרע המשטין עליו ע"ד שקדם עלות השחר עולה החושך. ובמצרים קודם יציאתם הילך משה לפרעה בפקודת ה' להוציא את בני ישראל, ובמקום לשלחם אדרבה הרע עם זהה מאד ותכבד העבודה על האנשים כל כך עד שמשה רכינו הקשה לו כח הסבל ואמר לה: "למה הרעתה לעם הזה וגור' ומאו באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלה את עמך", ואמר לו הקב"ה "אתה תראה אשר עשה לפרטעה וגור'" כי תAIR לנו כאור יום חשכת לילה ותוכסה להונ בהתא.

ובזה"ק פ' שמות (ד' ע"ב) רבינו שמואן זקוף ידייו ובכח ואמר ווי מאן דיזדמן בההוא זמנה זוכאה חולקיה מאן דיזדמן וישתחח בההוא זמנה ווי מאן דיזדמן וכור' דרכ' יתמי קב"ה לפקדא וכור' וכמה עקthin על עקthin לישראל. זכה מאן דיזדמן וישתחח וכור' בגין דההוא דיתקיים בהימנותא זוכה לההוא נהירו דחדוה דמלכא. לבתר דאיןון עקthin מתחער על ישראל וכל עמיון ומכליהון יתעניין בחדא עלייהו ומתעררי כמה גזירין בישין כלחו וכור' כדין יתחזי חד עמודא דasha קאים מעילא לחתא ארבעין יומין וכל עמא דעלמא חמין ליה בההוא זמנה יתעד מלכא משיחא מגו גינטא דעתן וכור' ע"ש.

נתיב א'

ישמעאל יש לו קצת זכות שמיל

ובזההר פ' וארא, ר' יוסי ור' חייא הו אולאי באורחא אמר ר' לר' ח' וכור' אתנגיד ר' חייא ובכח ואמר "וთהי שרה עקרה אין לה ولד", ווי על דא ווי על ההוא זמנה דאולדית הגו לישמעאל, א"ל ר' יוסי אמאו והא אולדית לבתר והוה לה ברא גזועא קדישא, א"ל את חמוי ואנא חמינה, והכי שמענה מפומי דר"ש מלחה ובכינואה ווי על ההוא זמנה דבגין דשרה אתעכבותה כתיב "ויתאמר שרוי אל אברם וגור' בא נא אל שפהתי וגור'" ועל דא קיימא שעטה למירת לשרה גבירתה והו לה ברא מאברם, ואברם אמר "לו ישמעאל יחי' לפניך", ואע"ג דהקב"ה הוה מבשר ליה על יצחק אתדליך אברם בישמעאל עד דהקב"ה אתיב ליה "וילישמעאל שמעתיק וגור'" לבתר אתגוז וועל בקיימה קדישא עד לא יפוק יצחק לעלמא.

ות"ח ארבע מאות שניין קיימת היא ממנה דבני ישמעאל ובכעא קמי קב"ה א"ל מאן דאתגוז אית ליה חולקא בשםין, א"ל אין, א"ל והוא

ישמעאל דאתגוז אמא ל"ל חולקא בך כמו יצחק וכור', א"ל ואם כל דא כיוון דאתגוז לא יהא אגר טוב בגיןיה. ווי על ההוא זמנה דעתיליד ישמעאל בעלמא ואתגוז, Mai עבד הקב"ה, ארחיק להו לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לחתא בארעה קדישה בגין ההוא גיזרו דבחון.

וזמיןן בני ישמעאל למישלט בארעה קדישה כד איה ריקניא מכלא זמנה סגי כמה דגוזו דילחון בריקניא באלא שלימו, ואיינן יעכון להונ לבני ישראל לאחבה לדוכתייהו עד דישתלים הוא זכותא דבני ישמעאל זומניין בני ישמעאל לאחורה קרבען תקייפן בעלמא ולהתנסחא בני אדורם עלייהו ויתערן קרבא חד על ימא וחדר על יבשתה וחדר סמוך לירושלים וישראלן אלין באלין וארעא קדישה לא יתמסר לבני אדורם וכור', וכדין יתרעא קב"ה עלייהו הה"ד "כי זבח לו בכזרה וגוו", ולכתר דא מה כתיב "לאחزو בכנפות הארץ וגוו" וישצ'י לבני ישמעאל מינה ויתחבר כל חילין דלעילא ולא ישחרר חילא לעילא על עמא דעתמא אלא חילא דישראל בלבדו. ובימינו תליה כל ואתניין דבעי לזקפא ימינה על שמאלא דכתיב "מיימנו אש דת למו", הושיעה ימיך וענני, ע"ש בארכיות.

ובזה נראה לפשט ספיקת הרמב"ן ז"ל עה"ת (פ' בלא) עה"פ "וירא את עמלק" נסתכל בפורענותו של עמלק האריך הרבה בר' מלכויות, והח' הרובעית אשר תכרת ביד המשיח וכור' והנה בימי פרס ויין וגם היום יש בעולם מלכיות גדולות מלבד רומי וישמעאל כאנשי הדורו וכמוש ורומנה והתרחר וחולתם, וידעו כי רומי הגלחנו בימי אספינווס וטיטוס ולא ישמעאלים וכלך בכל מקום שאנו גם בישמעאלים גם מהדורו ועד כosh בגלות רומי אנחנו עד שתאבד זכרה ונגאל ממנה,ומי יודע ואולי תאבד עוד מלכות ישמעאל קודם ביאת המשיח. הרי הרמב"ן ז"ל כמספק ליה אי מלכות ישמעאל תאבד קודם ביאת המשיח, אבל מזוה"ק נראה לכואורה מפורש שיישבר כל חיל ישמעאל וכל חילין דעתמא ולא ישחרר רק חילא דישראל בלבד וצ"ע.

נתיב ב'

ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראמ

ונראה דזה הטעם מה שאמרו בgem' (סוכה נ"ב ע"ב) אמר רב חנא בר אחא, אמרבי רב ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראמ ואלו הן, גלות כשדים וישמעאלים ויצח"ר וכור' ישמעאלים דכתיב (איוב יב:ו) "ישראליו אהלים לשודדים ובתוחות למרגיזי-אל לאשר הביא אלוי בידו", ופרש"י

אהלים לשודדים אלו ערבים השוכנים באהלים במדברות ורוועים מקנה כל ימיהם וכחטיב ספיה דקרה לאשר הביא וגוי, כלומר הוא עצמו גרם לו הרגתו שהבאים בעולם. ובכח"א מהרש"א כתוב שאברם לא בקש אלא "לו ישמעאל יחי לפרק" והקב"ה "וילישמעאל וגוי ונחתיו לגוי גדול", וע"ז נחרט הקב"ה שהוסיף לו על בקשת אברם ע"ש. ולפי דעת הזזה"ק הנ"ל נראין דברים כפשווטן והבן.

ואולי דזה נמי ביאור מה שאמרו בגמ' (סנהדרין צ"ח ע"ב) וכן אמר ר' יוחנן "יתי ולא איחמנייה וכו' משום דכתיב 'שאלנו נא וראו אם ילד זכר מודיע ראיתי כל גבר ידיו על חלציו כיולדה ונהפכו כל פנים לירקון", מי ראיתי כל גבר, אמר רבא מי שכל גבורה שלו ומאי נהפכו כל פנים לירקון, אמר ר' יוחנן פמליא של מעלה ופמליא של מטה, בשעה שאמר הקב"ה הללו מעשי ידי הארץ אבד אלו מפני אלו, אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי רהיט ונפל תורא ואילו ושדי לייה סוסיא באוריה, ופרש"י רהיט וכו' כשרץ השור ונפל מעמידין טוס במקומו באבoso מה שלא hei רוצה לעשות קודם מפלתו של שור שהי' חביב עליו שורו ביזהר, וכשהתרפא השור היום או למחך מפלתו קשה לו להוציאו טוס מפני השור לאחר שהעמיוו שם, כך הקב"ה כיוון שראה מפלחן של ישראל נתן גודלוו לעוז"כ, וכשותורים ישראלי בחשוכה קשה לו לאבד עוז"כ מפני ישראל והבן מאד. ובמואר נמי המדרש שהביא רashi (בראשית א:א) אמר יצחק לא hei צרך להתחיל וכו' אלא "כח מעשיו הגיד לעמו לחתם נחלת גוים", שם יאמרו לסתים אתם וכו' יאמרו וכו' וצ"ב, ולהנ"לathy שפיר והבן.

נתיב ג'

比亚ור ענותנותו של ר' זכריי החריבה ביתנו

ומרגלא בפומי לפرش הגמ' (גיטין נ"ו ע"א) אמר ר' יוחנן ענותנותו של ר' זכריי' בן אבקילוס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגילהנו מארצינו, ולכארה הוא פליאה עצומה להטיל כל אשמת החורבן שריפת בית המקדש והגלוות על ר' זכרייה הצדיק והעניו, ולהלוא המוסף האמתי hei בר קמצא שהליך ואכל קורצא בי' מלכא ואמר מרדו בך יהודאי ועייז בא וחרב את הכל, ולא יאמרו עליו שהוא החריב אלא ר' זכריי' הרاش ב"ד.

והנראה דר"ז בן אבקילוס הבייאו לפניו שסבירו ורבנן להקריב הבע"מ מפני שלום מלכות, אמר להו ר"ז יאמרו בע"מ קרייבין וכו' והרי

הצדק אותו, שוב סבור רבנן למקטליה להאי בר קמצא שהטיל מום בקדושים א"ל ר"ז יאמרו מטיל מום בקדושים יהרג. ולכאורה הצדק אותו ואדרבה הרי הצליל אותן משפיכת דמים. איכרא דגס לשון יאמרו מטיל מום בקדושים יהרג, ועיין ר"ש"י שיהו סבורין שבשביל שהטיל מום בקדושים ועבר על מום לא יהיה בו נהרג, ולכאורה אמאי לא אמר שאסור להרגו שהרי לא נתחייב מיתה על הטלת מום.

אבל האמת יורה דבריו רר"ז נמי לא מדינה אמר שאסור להקריב או להרגו, שהרי בר קמצא הוא מוסר ומוסר את כלל ישראל ומכניסים בסכנה כאשר באמת הי' בעונ"ה ומתור ומוצה להרגו, ועיין ח"מ (ס"י שפ"ח ס"י) שאפי' על ייחיד שאמר הריני מוסר פלוני בגופו או במונו אף' ממון הקל, מצוה להרגו וכל הקודם להרגו זכה, וכ"ש כלל ישראל, וע"ש חלוקי דין. אלא שר"ז מחת ענותנו אמר "יאמרו", כלומר מה יאמרו הבריות או מה יאמרו הגויים.

והנה טענתו טענה, אבל הרי כלל ישראלי בסכנה ואם לא יעשו משהו חיובי עם המוסר הרי ילך וימסור שנית ויבא הצר ויאמן להמוסר כמו שי"י בעונ"ה, ולכן טענת מה יאמרו הוא עומדת נגד הצלת כלל ישראל, ומה וכייד יעשו להצליל את כלל ישראל. ועל ר"ז כמניגוג הדבר וראש ב"ד הי' חייב להגידי ולהסביר עם המציאות והכלל ישראלי ולהחוות דעתו כמניגוג ישראל כמו שאמר הקב"ה למשה "מה תצעק אליו דבר אל בני ישראל", ובמקום לחשוב מה יאמרו הבריות וכייצא בזה יהשוב על המ丑ב כדת מה לעשות להצליל את ישראל מסכנה, ויאמר להם כדת מה לעשות. אבל על זה השיב ר' זכריה בענותנו ואמר מה אני ומני אני חשוב שואכל להגידי [וזואלי למד כן ממשה שאמר "מי אני שאלך וגורי וכי אוציא את בני ישראל"] אבל גם שם הלוא א"ל הקב"ה], ובין כך ובין כך בא המשחית והחריב ושרף והגלה, והכל על שתיקתו וענותנו, כי כיוון שאין מן השמים שמוhow לראש ב"ד ובנ"י בע"כ עליו להדריך את בני ישראל, ואם לאו הרי הברيونים כבר קמצא וכיוצא בו יתרבו וישלטו על בניי, ולכן נאשם ר' זכריה בענותנו חרבה את בית מקדשנו דבמקום שאין אנשים השתREL להיות איש אפי' מי שאינו ראוי וכ"ש ר"ז מניגוג וכולם שומעים לו.

נתיב ד'

ماז היה לגוי היו מנהיגיה גדוֹלי התורה

והנה זה מיום צאתנו מארץ מצרים ה' הכל ישראל ומנהיגיה גדוֹלי התורה ויראתה ה' תורה, ומסרו נפשם על כל ישראל וכמ"ש משה רבינו "ועתה אם תשא חטאיהם ולא אין מחני נא מספרק אשר כחבת", ועוד המעה"ה "תהי נא ירך כי ואלה הצאן מה חטא", ויינה הנביא ברוח תרשישה למסור נפשו על כל ישראל. ולא זאת אלא שכל דבר הנוגע לציבור היו מתמלכנים בסנהדרין כמכואר בಗמ' ברכות (ג' ע"ב) בדור מלך ישראל כיון שעלה עמוד השחר לנכטו חכמי ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין פרנסת וכו' אמר להם לכו ופשו יידיכן בגודך, מיד יעצים באחיתופל ונמליכין בסנהדרין, וושאlein באורים ותומים וכו' ע"ש, ועיין רשי' ונמליכין בסנהדרין כדי שיתפללו עליהם. והנה אפי' מלך ישראל הגدول לא עשה כלום בלי שנמלך ונתיעץ עם סנהדרין, וכן בכל דור ודור עד דורות האחרונים, ואפי' שקדם מי שהוא שלא מגדוֹלי התורה לא הרהיב נפשו לדבר בשם כל ישראל אם לא התיעץ עם גדוֹלי התורה שבדור. וכך אפי' בגלות המר שאין לנו לא כה' ולא מנהל מ"מ היו לנו עיני העדה שהנהיגו אותנו עד הנה והצילנו מכל פגע וצירה. ובעונ"ה מאז באו פריצים וחללו את הנהגתם עם ישראל ולחקו לעצם בזרוע הנהגה ודבריהם בשם כל ישראל ומציגים אותם כאילו הם הממונים על הציבור מאז עם ישראל הולך ומדולך.

ואליכם אישים ישראל אקרים כזעירא דחברי אלופינו מוסובלים, עמודי התבבל יושבי בעמק עמקה של תורה, עورو נא התעדורי נא התיצבו והתחזקו והגידו דעת תורה בדרך החיסים היומיים ובכל הענינים הנוגעים לכל ולפרט כי אין בכלל אלא מה שברprt, ובפרט דברים הנוגעים ברומו של עולם, ולא תהיי עם ה' כצאן בלי רועה, ונראה דעת' ניבא אבינו הזקן "האספו וגיאדה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים הקבצוו ושמו בני יעקב ושמו אל ישראל אביכם", נראה שכון יעקב אבינו לגלות את הקץ ורצה להגיד להם סודות התורה קודם פטירתו שנuttleה או עד למורום כסא הכבוד, והנה התחיל לדבר דברים אחרים דברים שהם ברבות הנוגעים לכל ישראל להנאה, דרכיו המלכות ליהודה, דין ידין עמו, תורה ישכר חמור גורם, בן פורת יוסף, מאשר שמנה לחמו, בקיצור הראה קודם פטירתו שצורך לדבר ולהודיעך את בניו וככל ישראל בכל פרט ענייני עזה"ז אחדות, פנסיה, תורה ועבודה ותפללה ומשללה - הכל חוכם על גדוֹלי התורה מבני יעקב להזריכם, וכל זה עד וקדם شبא משיח צדקנו, ולא יניחו הדברים לאחרים או עברך רב. וקרא

אבינו חזקן ימים אלו אחוריית הימים שהם ימים האחרונים לגלות של אלףים שנה קודם ביאת מישיח צדקינו שמחכים ומצפים שבא בכל יום, ועד הזמן הזה הוא הצואה של אותו חזקן יעקב אבינו.

אבל לאחר ביאת מישיח צדקינו יהיו זה ראשית הימים, ואז יבא דוד המלך מזורע שלמה וימליך על ישראל ולה' המלוכה ומושל בגוים ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הארץ עשו והיתה לה' המלוכה וה' ה' מלך על כל הארץ, וכל ישראל ישבין וננהין מזו השכינה עוסקים בתורה ומצוות, אין מתערבען בשום עניין העולם הזה ובאים הוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

נתיב ה'

אין הולכין אחר הרוב ברשעים

ומה שיש טוענים לילך אחר הרוב ע"פ הבהירות, אין זה טענה כלל וכבר כתוב החינוך שם יבואו ששים ותשע ע"ה וישב עליהם ת"ח גדול בתורה אחד וידונו על דבריהם כולם יסכימו לדעה אחת היפוך החכם, וכי נקבל דעתם מדין "אחרי רבים להטota" כדין שכבים זקנים מסנהדרין ויחתכו ויפסקו הדין כרוב ע"ה, ח"ז לא תהא כזאת בישראל, כי לא אמרה תורה אחרי רבים להטות אלא בחכמים שהם שווים בחכמה ובՃעת או לערך שווים בגדרות בתורה ונחלקו בדבר, או יש דין דאחרי רבים להטota, אבל אחרי ע"ה אין זה רבים ואין להם דין אף אחד. והחותם עכ"פ ע"ה ולא רשעים בדעתם אלא שאין דעתם דעת תורה.

ובכלל לא שיר כאן דין דאחרי רבים, שהרי רבים ציריך מנין וקשר של רשעים איןנו מן המניין כמצינו בגם סנהדרין (כ"ז ע"א) כיathi סנהדריב וצר עליה דירושלים בימי חזקיהו המלך וה' חזקיהו מצטרע מאד, וה' שם בזמנו אדם עשיר גדול ושבנה שמו והוא ממונה על ביתו של חזקיהו המלך וה' דורש בכל יום למתיבתא של תליסר רבotta [תלמידים] בכל יום, וכשבא סנהדריב וצר על ירושלים כתוב שבנה פתקא שדרא בגירה שבנה וסייעתו השלימו חזקיה וסייעתו לא השילמו, כלומר עשה נגד רצונו של חזקיהו המלך וחთם פתקא של שלום לעבוד את סנהדריב, והיה חזקיהו מפחד ומספק כי שמא חס ושלום נתיה דעתיה דקב"ה בתור רובא, וכיון דרופא שהוא שבנה וסייעתו, מיסורי אינו נמי מיסורי שהם המיעוט לגבייהו, ובא הנביא ואמר לו לחזקי' המלך "לא תאמرون קשור לכל אשר יאמר העם הזה קשר", כלומר קשור של רשעים

וצדיק באמונתו יהיה

קכח

הוא וקשר של רשעים אינו מן המניין, ע"ש כל העניין והמעשה שיצא שבנה אל סנחריב, והמלאים נעלם את הדלת והרגוהו לשבנה.

והנה הקכ"ה הראה לאוהביו שהרוב ומניין הרוב הוא המכricht את העולם, והעולם נידון בתור רוב, והקכ"ה ופמלייתו של מעלה מקבלים הכרעת הרוב בשמי, כמכואר בגם' (ב"מ נ"ט ע"ב) שיצאה בת קול ממשמים ואמרה מה לכם אצל ר' אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, עמד ר' יהושע על רגליו ואמר "לא בשמי הוא", מי לא בשמי הוא, אמר ר' ירמיה שכבר נתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחין בכת קול שכבר כתבת בהר סיני בתורה "אחד רבים להטות", אשכחיה ר' נתן לאליהו אל' מי עבד קוב"ה בה היא שעתה, אל' קא חיין ואמיר נצחוני בני נצחוני בני ע"ש.

ועיין עוד שם (פ"ו ע"א) קא מיפלגי במתיבתא דרוקיע אם בהרת קדרה וכוכו ספק הקכ"ה אומר טהור וכולחו מתיבתא דרוקיע אמרי טמא, ואמרי מאן נוכה רבכה בר נחמיini וכוכו פ"י דההוכחה בתורה דוקא בארץ ולא בשמי, אבל דוקא אצל בני תורה, ואפלו רבכה בר נחמיini שהוא יחיד בנגעים ואלהלו מוכח נגד כל הפמלייא ע"ש.

אבל רשיי ישראל ח"ז שעושים קשור נגד עם התורה והتورה הקדושה לא נסמור עליהם, וכיוצא בהם הסומכין ובוטחים על חייו ועוצם ידי שאין כחם כלום, וככ"ש שלא נסמור על בטחונן של עכו"ם שעושין קשור עם העכו"ם אינו כלום, ולא נחש כלום, ואדרבה הבוטח בהם ומודה להם בסוף יפלו בידם כי יתנן ה' ויפלו בידם. וכן אמר ר' יוחנן (ב"ב צ"א ע"ב) נהירנא כד הו אמרין כי מדרשא דמודאי להונן נפייל בידיהון דמתרחץ עליהון דיליה דיליהון, פ"י רשב"ם דמודאי להונן, לעוז"כ מתרצה להן במא שאותרים נפייל בידיהון אלא כל דבריהן יסתור, בוטח שע"י שמתגלה להן לוקחין מה שיודעין משלוCDCתביב בחזקיי "זיראמ את כל ביתanca וגו'". אלא אנחנו בשם אלקינו נזכיר מהה כרענו ונפלו ואנתנו קמננו ונחערד בישועת ה' כהרכ' עין.

והנני חווור על הראשונות, נקומה ונתחזקה ונבטח בה, וכבר עברו علينا זמנים קשים ובכל דור ודור עומדים علينا לכלותינו והקכ"ה מצילנו מידם, ויתן ה' וירחם על שאarity ישראלי בכל העולם כולם ובפרט בארץינו הקדושה, והפuros סוכת שלום יפרוס עליינו ועל כל עמו ישראלי ועל ירושלים בביית בר נפל וירושעת ה' כהרכ' עין, המצעיר בעזערן של ישראל ומזכה לראות בנחמתם.